

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2020. gada 22. septembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētāja vietniece
Sanita Osipova.

S. Osipova.

Labdien! Lūdzu, sēdieties!

Šodien tiek uzsākta lietas Nr. 2019-29-01 izskatīšana *“Par likuma “Par valsts budžetu 2019. gadam” programmu 03.00.00 “Augstākā izglītība”, 02.03.00 “Augstākā medicīnas izglītība”, 20.00.00 “Kultūrizglītība” un apakšprogrammas 22.02.00 “Augstākā izglītība”, ciktāl tās neparedz Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto ikgadējo valsts finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātās augstskolās ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 66. pantam”.*

Tiesas sēdē piedalās tiesas sēdes priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Artūrs Kučs.

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre Līva Ošeniece.

Lieta tiek izskatīta tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos attālināti video konferences režīmā. Tiesas process adaptēts, ievērojot tehnoloģiju sniegtās iespējas.

Pieteikuma iesniedzēji ir 31 13. Saeimas deputāts: Evija Papule, Jānis Vucāns, Vjačeslavs Dombrovskis, Raimonds Bergmanis, Ļubova Švecova, Uldis Augulis, Aldis Gobzems, Gundars Daudze, Boriss Čilevičs, Viktors Valainis, Linda Liepiņa, Karina Sprūde, Didzis Šmits, Jūlija Stepaņenko, Ivans Ribakovs, Inga Goldberga, Regīna Ločmele-Luņova, Edgars Kucins, Nikolajs Kabanovs, Jānis Ādamsons, Vladimirs Nikanovs, Arturs Rubiks, Ivars Zariņš, Ivans Klementjevs, Jānis Krišāns, Vitālijs Orlovs, Jānis Urbanovičs, Igors Pimenovs, Jānis Tutins, Sergejs Dolgopolovs un Valērijs Agešins.

Minētās personas tiesā pārstāv zvērināts advokāts **Lauris Liepa**.

Zvērināta advokāta dokumenti ir pārbaudīti, pilnvara ir iesniegta un pieejama lietā.

Tiesa ir pārliecinājusies, ka zvērināts advokāts ir tiešsaistē. Paldies.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, ir Latvijas Republikas Saeima.

Un tās pārstāvis ir Saeimas Juridiskā biroja juridiskais padomnieks **Andrejs Stupins**.

Pilnvara ir iesniegta savlaicīgi un pievienota lietas materiāliem.

Tiesa ir pārliecinājusies, ka Saeimas pārstāvis ir pievienojies tiešsaistē.

Pieaicinātās personas lietā:

Izglītības un zinātnes ministrija, kuru pārstāvēs Izglītības un zinātnes ministrijas Juridiskā un nekustamā īpašuma departamenta direktora vietniece **Daiga Dambīte** un Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece augstākās izglītības jomā **Dace Jansone**;

Fiskālās disciplīnas padome, kuru pārstāvēs padomes priekšsēdētāja **Inna Šteinbuka**;

Tieslietu ministrija, kuru pārstāv Tieslietu ministrijas Valsts sekretāra vietniece tiesību politikas jautājumos **Laila Medina**, Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta Konstitucionālo tiesību nodaļas vadītāja **Iveta Brīnuma**;

Finanšu ministrija, kuru pārstāv Finanšu ministrijas Juridiskā departamenta direktors **Artis Lapiņš**;

Augstākās izglītības padome, kuru pārstāvēs Augstākās izglītības padomes priekšsēdētājs profesors **Jānis Vētra** un padomes loceklis **Andris Teikmanis**;

Rektoru padome, kuru pārstāv **Jānis Bernāts**;

Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija – priekšsēdētājs **Arvils Ašeradens**;

Saeimas Budžeta, finanšu un nodokļu komisijas priekšsēdētājs – **Mārtiņš Bondars**;

konstitucionālo tiesību eksperts, juridisko zinātņu maģistrs **Edgars Pastars**;

Latvijas Universitātes Biznesa vadības un ekonomikas fakultātes lektore pētniece, ekonomisko zinātņu maģistre un juridisko zinātņu maģistre **Līga Leitāne**.

Minēto pieaicināto personu apliecinošie dokumenti tiks pārbaudīti tiesas procesa laikā tajā brīdī, kad konkrētā pieaicinātā persona tiks pieslēgta tiešsaistē.

Tiesa noteiks kārtību, kādā tiks uzklautas pieaicinātās personas.

Satversmes tiesā pēc lietas sagatavošanas termiņa beigām tika saņemts Fiskālās disciplīnas padomes viedoklis. Ņemot vērā to, ka Fiskālās disciplīnas padomes pārstāvis ir uzaicināts uz tiesas sēdi un varēs paust savu pieaicinātās personas viedokli mutvārdos, tiesa ir lēmusi, ka nav nepieciešams rakstveida viedokli, kas iesniegts pēc lietas sagatavošanas termiņa beigām, pievienot lietas materiāliem.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvja viedoklis.

L. Liepa.

Labrīt, godātā tiesa! Vispirms tātad pateicos par iespēju šo ārkārtīgi sarežģīto un nozīmīgo tiesisko jautājumu izskatīt mutvārdu procesā, kas dos iespējas pilnīgi un pienācīgi vērtēt visus argumentus lietā, ne tikai tos, kurus ir norādījis pieteicēju pārstāvis, bet arī, kas ir iesniegti dokumentos rakstveida viedokļos, ko ir snieguši pieaicināto personu pārstāvji un pieaicinātās personas.

Uzskatu, ka Satversmes tiesas nosauktajā kārtībā mēs arī varam noklausīties visas pieaicinātās personas.

Un attiecībā uz Fiskālās disciplīnas padomes iesniegto viedokli, pievienojos Satversmes tiesas priekšsēdētājas norādītajam apsvērumam, ka, tā kā šis dokuments ir iesniegts pēc lietas izskatīšanai noteiktā termiņa, mēs varam noklausīties mutvārdos Fiskālās disciplīnas padomes doktores Šteinbukas viedokli un attiecīgi pēc šī viedokļa, iespējams, lemt varbūt, ka dokuments ir tik nozīmīgs lietā, ka var pievienot to rakstveidā, bet šobrīd pietiktu ar mutvārdu viedokli.

Pateicos.

S. Osipova.

Paldies. Saeimas pārstāvja viedoklis?

A. Stupins.

Labdien, augsti godātā tiesa! Pilnībā pievienojos tiesas norādītajai kārtībai.

Paldies.

S. Osipova.

Paldies arī jums.

Šobrīd būtu jānoskaidro, vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi. Rakstveidā šādi lūgumi pirms procesa nebija iesniegti.

Šobrīd, Liepas kungs, vai ir kāds lūgums?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Šobrīd šajā procesa stadijā nav nekādu papildu lūgumu.

S. Osipova.

Paldies.

Vai Saeimai ir kāds lūgums?

A. Stupins.

Godātā tiesa! Saeima uztur savā atbildes rakstā izteikto lūgumu izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā, bet savus argumentus norādīs lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāsta ietvaros.

Paldies.

S. Osipova.

Paldies, Stupina kungs.

Līdz ar to tiesa uzsāk lietas Nr. 2019-29-01 izskatīšanu pēc būtības.

Šajā brīdī es dodu vārdu tiesnesim Jānim Neimanim tiesneša ziņojuma sniegšanai.

J. Neimanis.

Tātad 2019. gada 31. oktobrī Satversmes tiesā tika saņemts 31 Saeimas deputāta pieteikums. Pieteikumā lūgts izvērtēt, kā jau sēdes vadītāja norādīja, likuma "Par valsts budžeta 2019. gadam" programmu "Augstākā izglītība", "Augstākā medicīnas izglītība", "Kultūrizglītība" un apakšprogrammas "Augstākā izglītība", ciktāl tās neparedz Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto ikgadējo valsts finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātās augstskolās ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta, atbilstību Satversmes 1. un 66. pantam.

Satversmes tiesas kolēģija 2019. gada 25. novembrī ierosināja lietu. Lietas sagatavošanas ietvaros pieprasīts Saeimas atbildes raksts, pieaicinātas personas, kā jau tika norādīts, tātad Izglītības un zinātnes ministrija, Tieslietu ministrija, Finanšu ministrija, Latvijas Banka, Rektoru padome, Augstākās izglītības padome, Fiskālās disciplīnas padome, tiesību maģistrs Edgars Pastars un ekonomikas maģistre Līga Leitāne, viedokļu sniegšanai.

Saņemtie viedokļi ir pievienoti lietai, kā arī citi lietas sagatavošanas laikā iegūtie materiāli.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts šā gada 15. jūnijā.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi paziņots 2. jūlijā. Kā redzams, lietas dalībnieki to ir saņēmuši un ir ieradušies tiesas sēdē.

Paziņojums par lietas izskatīšanu arī ir publicēts laikrakstā - oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" šā gada 8. jūlijā.

Ar lietas materiāliem ir iepazinies Saeimas Prezidija pilnvarotais pārstāvis un pieteikuma iesniedzēju pilnvarotais pārstāvis.

S. Osipova.

Paldies tiesnesim Neimanim.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi par tiesneša ziņojumu? Paldies.

Tad šobrīd mēs varam dot vārdu pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzam aprobežoties ar paredzēto 30 minūšu laiku.

Lūdzu, vārds jums, Liepas kungs!

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa.

Ar jūsu atļauju es savu runu, ja varētu, nolasītu sēdus, ņemot vērā tehniskos...

S. Osipova.

Nav iebildumu.

L. Liepa.

Paldies.

Tātad, godātā tiesa! Par apstrīdēto normu mēs norādītu, ka tas ir likuma "Par valsts budžetu 2019. gadam" programmu 03.00.00 "Augstākā izglītība", 02.03.00 "Augstākā medicīnas izglītība", 20.00.00 "Kultūrizglītība" un apakšprogrammas 22.02.00 "Augstākā izglītība", ciktāl tās neparedz Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto ikgadējo valsts finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātās augstskolās ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta" neatbilstību Satversmes 1. un 66. pantam.

Tātad tas nozīmē, ka šī norma, kura ir pieņemta un stājusies spēkā 2013. gada 1. jūnijā, un būtu attiecināma uz Latvijas Republikas valsts budžeta sastādīšanu, jānorāda, ka no 2014. gada, tātad, sākot ar gadu, kurā šī likuma imperatīvā prasība būtu bijusi jāņem vērā, ikgadējā valsts finansējuma apmērs studijām valsts dibinātās augstskolās ne reizi nav ticis palielināts par šajā Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto apmēru un līdz ar to tas joprojām nav pieaudzis līdz 2 procentiem no Latvijas iekšzemes kopprodukta un vēl aizvien ir palicis nemainīgi zemā līmenī, proti, tātad valsts finansējums valsts dibinātām augstskolām ir tikai aptuveni 0,4 procenti no iekšzemes kopprodukta.

Valsts finansējums studijām augstskolās tiek piešķirts no valsts budžeta un tātad konkrētajās nosauktajās apakšprogrammās. Ar jūsu atļauju turpmāk par to runājot un uz to atsaucoties, es norādīšu "programmas un apakšprogrammas".

Apstrīdētā norma ir 2019. gada Budžeta likums. Tātad kopējā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem valsts finansētajām studijām valsts dibinātajās augstskolās 2019. gada Budžeta likumā attiecīgi sastāda 106,4 miljonus eiro. Un tālāk, kā tas ir norādīts mūsu rakstveida pieteikumā, tātad valsts dibinātajām augstskolām, no budžeta 2018. gadā tas savukārt bija noteikts 104,3 miljoni eiro. Mēs esam savā rakstveida pieteikumā norādījuši, ka ne reizi nevienā no apskatītajiem gadiem kopš 2014. gada, Saeima, nedz arī Ministru kabinets, kas iesniedz budžeta projektu Saeimai, nav ievērojuši šo Augstskolu likumā noteikto imperatīvo prasību.

Un tātad attiecīgi šādos apstākļos 13. Saeimas deputāti, 31 kopskaitā, uzskata, ka 2019. gada Valsts budžeta likums un valsts budžeta programmas un apakšprogrammas, ar kurām tiek piešķirts valsts finansējums studijām valsts dibinātās augstskolās, ciktāl tās neparedz Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto ikgadējo finansējuma pieaugumu studijām ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta, neatbilst Satversmes 1. pantā noteiktajiem sekojošiem trim principiem: tiesiskuma principam, tiesiskās drošības un labas likumdošanas principam, kā arī neatbilst ilgtspējas principam, kas izriet no Satversmes 66. panta.

Par šiem apsvērumiem es nedaudz sīkāk pie tiem pakavēšos sev dotajā laikā. Ņemot vērā laika ierobežojumu, es atļaušos neatkārtot faktiskos apstākļus, tie godātajai tiesai un procesa dalībniekiem ir labi zināmi.

Tātad vispirms par to, ka vai šāda veida jautājumi ir vai nav jau skatīti Satversmes tiesā un Satversmes judikatūras loma, kādu mēs to redzam attiecībā uz šo lietu.

Mēs esam norādījuši jau rakstveida pieteikumā un es tikai pavisam īsi pieskaršos, ka tātad nozīmīga mūsu šodienas lietas izskatīšanai ir Satversmes tiesas 2012. gada 3. februārī skatītā lieta Nr. 2011-11-01. Tajā Satversmes tiesa vērtēja tās kompetences robežas pārskatīt citu konstitucionālo valsts varas institūciju rīcības politisko lietderību, pieņemot valsts budžetu un nosakot konkrētajai apakšnozarei piešķirto finansējuma apjomu.

Tātad, nepakavējoties pie šīs lietas faktiskajiem apstākļiem, tātad Satversmes tiesas sprieduma tātad secinājumu daļa ir mums ļāvusi nonākt pie sekojošām četrām svarīgām atziņām:

pirmkārt, tātad, protams, ka valsts budžets ir ārējs normatīvs akts, savukārt programmas un apakšprogrammas, par kurām mēs esam iesnieguši pieteikumu, ir valsts budžeta izdevumu plāna daļa. Tātad tā atspoguļo naudas summās izteiktas valsts finansiālās iespējas attiecībā uz plānoto konkrētās apakšprogrammas izdevumu

segšanu. Tātad tas nozīmē, ka mēs darbojamies ar tiesību normu, kas ir atzīstama par likumu Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkta izpratnē;

otrkārt, attiecībā uz Satversmes tiesas tiesībām vērtēt. Un šajā ziņā es uzreiz atsaukšos arī uz iebildumiem, kurus mēs esam saņēmuši gan no Saeimas, gan arī no vairākiem citiem lietas dalībniekiem, kas arī, starp citu, atsaucās tieši uz šo Satversmes tiesas spriedumu, norādot, ka, viņuprāt, šajā Satversmes tiesas spriedumā Satversmes tiesa ir diezgan skaidri norādījusi, ka tātad tās nav tiesas tiesības vērtēt budžetu un iesaistīties tiesību politiskajā debatē par to, cik un kādā apjomā vai kādā daudzumā valstij būtu jāfinansē augstākā izglītība valsts dibinātās augstskolās. Jā, taisnība, Satversmes tiesai nav tiesības vērtēt citu konstitucionālo valsts varas institūciju rīcību politisko lietderību, kā tas ir norādīts Satversmes tiesas jau 2005. gada lietā Nr. 2005-08-01 un par jautājumiem, kuru izlemšanai nav noteikti stingri juridiskie standarti, bet kuros izdarāmi secinājumi pārsvarā atkarīgi no politiskās lietderības, ir jālemj demokrātiski leģitimētiem, politiskiem varas orgāniem, pirmkārt, jau likumdevējam. Tam mēs noteikti piekrītam.

Taču tātad secinājums, ko mēs varam par šo sacīt ir, ka Satversmes tiesa viennozīmīgi norāda, ka valsts budžeta apakšprogrammā noteiktā finansējuma apmērs kādai konkrētai tautsaimniecības jomai nav, kā tāds pārbaudāms Satversmes tiesā.

Tomēr tas, ko mēs secinām no minētā Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2011-11-01, mēs izdarām secinājumus, ka Satversmes tiesai ir tiesības izvērtēt, vai valsts budžeta izstrādāšanas un pieņemšanas procedūrā konstitucionālās institūcijas ir ievērojušas tiesiskās paļāvības un tiesiskuma principus. Tātad tas nozīmē, ka šeit nepastāv pilnīgas tiesības citiem konstitucionālās varas orgāniem – tātad Ministru kabinetam vai Saeimai – norādīt, ka Satversmes tiesai nav nekāda kompetence un nav nekādas iesaistīšanās tiesības budžeta pieņemšanas procesā un vērtējumā, vai budžeta pieņemšanas process atbilst Satversmei.

Un, tātad ceturtkārt, kā to atzina Satversmes tiesa tātad šajā pašā jau norādītajā lietā Nr. 2011-11-01 attiecībā uz iespējamo tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu, Satversmes tiesa atzina, ka tātad likuma “Par autoceļiem” 12. panta 4. daļa nerada privātpersonām kā komersantiem, kuri, piedaloties publiskos iepirkumos autoceļu būvniecības un remontdarbu jomā, tā autovadītājiem tiesisko paļāvību, jo tā nepiešķir kādām privātpersonām konkrēti identificējamās tiesības. Tātad, to, protams, mēs atzīstam.

Un savukārt, attiecībā uz iespējamo tiesiskuma principa pārkāpumu Satversmes tiesa arī šajā lietā norādīja, ka likuma “Par autoceļiem” 12. panta 4. daļa nevar tikt uzskatīta tikai par vadlīniju valsts budžeta veidošanai, jo tā paredzēja pietiekami

precīzus konkrētās valsts budžeta apakšprogrammas veidošanas nosacījumus. Tātad faktiski Satversmes tiesa šajā lietā diezgan skaidri norādīja, ka budžeta veidošanā ir jāņem vērā vienas konkrētas tiesību normas spēkā esošs likums, šajā gadījumā Autoceļu likuma 12. panta 4. daļas prasības, kas nav uzskatāmas tikai par vadlīniju. Tātad tas ir savā ziņā jautājums, par ko noteikti gan Saeima, gan arī Finanšu ministrija, vismaz spriežot no viņu rakstveida izteikumiem, izvērsīs tālāk, taču, manuprāt, es gribētu jau savlaicīgi vērst arī godāto citu procesa dalībnieku uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa uz šo jautājumu ir jau atbildējusi. Un tāpēc šis Satversmes tiesas spriedums un tajā ietvertās atziņas ir nozīmīgas arī mūsu iesniegtā pieteikuma sakarā, ņemot vērā to, ka tātad mēs esam atsaukušies ne tikai uz konkrēto vispārējo tiesību principa pārkāpumu, bet arī uz konkrētu normu.

Tātad vispirms par Satversmes 1. panta pārkāpumiem un 1. pantā nostiprinātajiem vispārējo tiesību principa pārkāpumiem.

Pirmkārt, attiecībā uz tiesiskuma principa pārkāpumu. 1. pants paredz vai nosaka, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. Un no Satversmes 1. panta izriet vairāki tiesiskas valsts pamatprincipi, tajā skaitā tiesiskuma princips, kā to savā judikatūrā ir izvērsusi un nostiprinājusi Satversmes tiesa. Tiesiskuma princips noteic, ka likums un tiesības ir saistošas ikvienai konstitucionālai institūcijai, arī likumdevējam. Un demokrātiskā republikā parlamentam ir jāievēro konstitūcija un citi likumi, tajā skaitā tie, kurus pieņēmis ir pats parlaments. Tātad šeit mēs nevaram diskutēt par to, ka tātad cits sasaukums varētu būt pieņēmis kādu normu, kas vairs nav saistoša jaunajam sasaukumam tādēļ, ka, piemēram, sasaukuma jaunajam vairākumam ir cits ieskats par valsts attīstības prioritātēm un budžeta sadalījuma proporcijām.

Un tātad Satversmes tiesa tāpat arī jau minētajā spriedumā Nr. 2011-11-01 ir atzinusi, ka par pieņemamu nevar atzīt tādu konstitucionālo institūciju rīcību, kas vairāku gadu garumā neatbilst likumam. Godātā tiesa, tas ir tieši mūsu gadījums. Pienākums ievērot likumā noteikto un pakļauties likuma regulējumam ir vienlīdz attiecināms gan uz valsts iedzīvotājiem, gan uz valsts konstitucionālajiem orgāniem.

No tiesiskuma principa pamatelementiem un Satversmes tiesas atziņām izriet, ka likumdevējam ir jāievēro un jāpakļaujas pašas pieņemtajam likuma regulējumam. Mūsu izskatītajos faktiskajos apstākļos tie, piemērojot tiesisko regulējumu, ir redzams, ka likumdevējs ne tikai konsekventi, bet arī apzināti vairāku gadu garumā nav ievērojis un nav paredzējis Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā ietvertu, Valsts budžeta likumā nepieciešamo finansējumu studijām valsts dibinātajās augstskolās pieaugumu. Mēs esam tālu no 2 procentiem, kā tie ir noteikti Augstskolu likuma saistošajā likuma normā.

Un tātad līdz ar to mēs konstatējam, ka apstrīdētais regulējums ir pretrunā ar Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskuma principu.

Par to, ka Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa nav tikai vadlīnija, kā tas ir norādīts Saeimas Juridiskā biroja sniegtajā viedoklī tiesai. Pirmkārt, tātad līdzīgi kā Satversmes tiesas lietā Nr. 2011-11-01, ir jāsecina, ka, tāpat, kā arī gadījumā ar Autoceļu likumu, arī Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa pati par sevi, kad mēs to interpretējam kaut vai tikai pēc gramatiskās interpretācijas paņēmiena, tā liecina, ka tā ir pietiekami augsta... tai piemīt pietiekami augsta tiesiskās detalizācijas, tiesisko attiecību detalizācijas pakāpe precīzi procentuāli noteikt finanšu līdzekļu piešķiruma apmērus. Tātad *mutatis mutandis*..... Precīzi tas pats, kas ir noteikts vienā lietā, kuru Satversmes tiesa jau skatīja, ir piemērojams arī šajā lietā.

Arī no 2010. gada Augstskolu likuma grozījumu izstrādes materiāliem nav secināms, ka to pieņemšanas laikā pastāvēja likumdevēja nolūks šo normu uzskatīt tikai par vadlīniju budžeta veidošanai. Ir nepārprotami skaidrs, ka Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa paredz precīzus spēkā esošus apstrīdētā regulējuma veidošanas nosacījumus, kas ir jāievēro budžeta izstrādes procesā. Tātad Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas detalizācijas pakāpe, paredzot konkrētu procentuāli izteiktu finanšu līdzekļu piešķiruma apmēru, ir pietiekami augsta, lai šo daļu uzskatītu par tiesību normu, kas nosaka Valsts budžeta likumā nepieciešamos finanšu līdzekļus finansējumam studijās valsts dibinātajās augstskolās.

Tātad, protams, mēs redzam, ka šie argumenti, kas ir iesniegti arī tātad pēc lietas ierosināšanas, norāda, ka Finanšu ministrijai ir apsvērumi, kuru dēļ tā varētu arī ignorēt, vai Saeimas paskaidrojumā ir ārkārtīgi interesanta tēze, ka varbūt arī, ja mēs neieviešam šo finansējuma pieaugumu par 0,25 procentiem no IKP šogad, tad to var darīt arī kādā citā gadā, citiem vārdiem, tātad tā ir tāda, nu, var teikt, iecerēta norma, ar kuru var rēķināties tad, kad tā atbilst politiskai gribai, tad, kad tā atbilst kādai plānotai politikai, ko attiecīgais Saeimas vairākums vai koalīcijas valdība ir nolēmusi to darīt. Taču šī ir ārkārtīgi būtiska un viena no principiālajām pretrunām mūsu godāto oponentu izpratnē par apstrīdēto normu šajā konkrētajā lietā, jo saskaņā ar tiesiskuma principu likumdevējam ir pienākums nodrošināt tiesību sistēmas iekšējo saskaņotību un harmoniju. Un tas nozīmē, ka no tiesību sistēmas pēc iespējas būtu jāizslēdz tādas tiesību normas, kuras vairs nav nepieciešamas tiesisko attiecību noregulējumam. Citiem vārdiem, likumdevēja uzdevums ir pēc iespējas novērst tādu tiesību normu vienlaicīgu pastāvēšanu, par kuru savstarpējo atbilstību un saskaņotību varētu rasties pamatotas šaubas.

Godātā tiesa! Lūdzu nepārprotiet – nedz mani pārstāvamie, nedz es neuzskatām, ka šo normu no Augstskolas likuma būtu jāizslēdz. Tieši otrādi. Mēs gribētu norādīt, ka šai normai tur ir jāpaliek, jo tā ir ilgtspējīgas valsts attīstības viens no pamatakmeņiem. Taču, tātad, ja jau reiz likumdevējs to nepilda, tad likumdevējam ik reiz budžeta apstiprināšanas procesā ir jāizdara šo nozīmīgā politiskā izvēle – vai nu ievērot izglītības kā nozīmīgas nozares attīstības pamatojumu un tātad palielināt finansējumu ik gadus par 0,25 procentiem, kamēr sasniedz 2 procentus no IKP, vai arī tad pateikt, piedodiet, mēs tā nedarīsim, šo normu izslēgsim. Bet sistēmai ir jābūt savstarpēji saskanīgai.

Likumā “Par budžetu un finanšu vadību” 21. panta 1. daļa paredz: Ministru kabinets līdz attiecīgā gada 15. oktobrim iesniedz Saeimai gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta nākamajam saimnieciskajam gadam priekšlikumus par grozījumiem likumos, lai tie atbilstu budžeta pieprasījumam un gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta paskaidrojumus. Tāpat arī 21. panta, šī likuma “Par budžetu un finanšu vadību” 21. panta otrās daļas 8. punkts paredz, ka tātad gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta paskaidrojumi ietver priekšlikumus par tiem izdarāmiem grozījumiem, kuri nav ietverti gadskārtējā Valsts budžeta likumprojektā, lai šie likumi atbilstu budžeta pieprasījumam. Tātad faktiski tas, ko šobrīd jau paskaidrojumu līmenī mēs redzam, ko ignorē gan Saeima, gan arī Ministru kabinets, gan arī atsevišķu ministriju pārstāvji – viņi uzskata, ka vienlaikus var pastāvēt divas normas, kas ir tiešā jēdzieniskā pretrunā. Un tātad ir skaidrs, ka šī ir ne tikai maldīga, bet arī likumam neatbilstoša izpratne, jo, kā ir norādīts, tas ir ne tikai Ministru kabineta uzdevums, bet tas ir arī Saeimas uzdevums. Proti, tātad Saeimas kārtības ruļļa 111. panta 2. daļa ir attiecināma uz likumdevēju un tā paredz: tātad, ja, pieņemot likumprojektu rodas pretrunas ar spēkā esošajiem likumiem, Saeimai ir jānosaka, ka jaunais likums vai tā atsevišķas daļas stāsies spēkā vienlaikus ar grozījumiem spēkā esošajos likumos. Tātad ir skaidrs, ka 2019. gada Budžeta likums, nedz arī iepriekšējie likumi, kurus mēs neesam apstrīdējuši, bet kas faktiski ir konsekventi tādā pašā pretrunā ar mūsu norādītajām normām, nav iekļāvuši priekšlikumus par Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā izdarāmajiem grozījumiem tā, lai Augstskolu likums atbilstu Budžeta likuma pieprasījumam.

Un tātad mēs varam secināt, ka arī likumdevējs, neskatoties uz budžeta priekšlikumos ietvertajām norādēm par Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas izpildes nodrošinājumu, pieņemot 2019. gada Budžeta likumu, nav rosinājis grozījumus un nav tātad apzinājies šīs acīmredzamās pretrunas. Un, tātad, kā jau arī mēs esam to norādījuši, šī pretruna ir saglabājusies daudzu gadu garumā, tā nav attiecināma tikai uz 2019. gada budžetu.

Kā jau mēs esam to norādījuši, jau Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2011-11-01 ir atzinusi, ka šāda rīcība vairāku gadu garumā neatbilstot likumam, nevar tikt atzīstama par pieņemamu. Šī norāde attiecas gan uz Ministru kabinetu, gan, protams, arī uz Saeimu.

Tātad... Tagad attiecībā uz to, kādas ir šīs pretrunas tiesiskās sekas un to neatbilstība Satversmes 1. pantam. Jau Satversmes tiesa minētajā mūsu citētajā spriedumā ir atzinusi, ka katrs gadījums... ne katrs gadījums, kad likumdevēja varas un izpildvaras nepietiekamas sadarbības rezultātā netiek izpildītas likuma normas, izraisīto seku ziņā ir atzīstamas par neatbilstošu Satversmes 1. pantam. Pamats tiesību akta atzīšanai par spēkā neesošu varētu būt būtisks procesuālo noteikumu pārkāpums, kas radies apzināti vai patvaļīgi neievērojot likuma prasības vai arī tāds pārkāpums, kas radījis būtisku valsts vai sabiedrības interešu apdraudējumu. Tātad šis ir vēl viens no punktiem, kurā ir acīmredzama pretruna... tātad 2. punkts, kurā ir būtiska pretruna starp viedokļiem, ko pauž pieteicēji un par ko izsakās gan Saeima, gan arī atsevišķas ministrijas.

Mūsaprāt, no konkrētajiem lietas apstākļiem, ir secināms, ka, pieņemot apstrīdēto regulējumu, ir gan būtiski pārkāpti procesuālie noteikumi, gan arī radīts būtisks valsts un sabiedrības interešu aizskārums. Pirmkārt, attiecībā uz procesuālajiem pārkāpumiem mēs jau esam iepriekš norādījuši tātad, ka attiecībā uz Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas nodrošināšanu ir iesniegti gan deputātu priekšlikumi, gan arī ir Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšlikumi, gan arī no Rektoru padomes vēstules... tātad ir nākuši kolektīvi mēģinājumi jeb aicinājumi ievērot šī imperatīvi piemērojamo likuma normu, tomēr tie nav ņemti vērā un tātad ne Saeimas komisijas – Budžeta un finanšu komisija –, nedz arī Saeimas plenārsēdes debates nedod mums pienācīgu skaidrību par to, kāpēc šie likumam atbilstošie priekšlikumi ir noraidīti

Tātad varētu iebilst, ka... un Finanšu ministrija to ir jau arī darījusi, daļēji tas parādās arī Latvijas Bankas ziņojumā, ka tātad budžets ir sabalansēts un ilgtspējas arguments attiecas uz attiecīgo spēju nolīdzsvarot izdevumus ar pienācīgiem ienākumiem un tātad līdz ar to šīs sadaļas... šo programmu finansējumu pēc būtības samazinājums, augot valsts ekonomikai, ir savā ziņā pamatots ar to, ka ir citas pozīcijas, kas ir nozīmīgākas un citi izdevumi, kas ir svarīgāki. Taču tajā pat laikā mēs nevaram ignorēt statistiku, jo pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, kas ir arī norādīti... uz kuriem atsauce ir norādīta mūsu rakstveida pieteikuma 24. lappusē, kopš Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas spēkā stāšanās, Latvija ir piedzīvojusi stabilu ekonomisko izaugsmi. Protams, mēs runājam līdz pat 2019. gadam... mēs runājam par šo budžeta periodu, kura ietvaros tātad šie argumenti pavisam noteikti neiztur kritiku,

ka Augstskolu likuma 78 panta septītā daļa būtu interpretējama atbilstoši sociāli ekonomisko apstākļu izmaiņām vai būtiskām pārmaiņām sabiedrības attīstībā un ekonomikas izaugsmē. Taču tādad mēs uzskatām, ka tiesiskuma principam... nevar uzskatīt par atbilstošu tiesiskuma principam tādu situāciju, kur intereses panākt valsts budžeta sabalansētību un līdzsvarotību būtu nostādāmas augstāk par pienākumu likumdevējam ievērot paša pieņemtus likumus, it īpaši tad, ja likumdevējs šajā likumā ir devis precīzu norādi, precīzu skaitlisku vērtējumu un tajā skaitā tādad piecus gadus pēc kārtas tam pretrunā nav neko darījis attiecībā uz Budžeta likuma norādēm.

Godātā tiesa! Tādad, ņemot vērā laika trūkumu, es tagad apstāšos tikai un vienīgi pie tiesiskās drošības principa pārkāpuma, jo tādad ... kas ir ļoti svarīgi... kā arī Saeima savā paskaidrojumā nav pienācīgi skaidri norādījusi, kādā veidā izpaužas... tādad, kā šīs apstrīdētās tiesību normas atbilst tiesiskās drošības principam, tā vietā izvēloties vairāk argumentēt tiesiskās paļāvības principu. Savukārt, tiesiskās drošības princips izriet tiešā veidā no Satversmes 1. pantā ietvertā demokrātiskās republikas jēdziena un tiesiskas valsts virsprincipa. Tādad, viens no tiesiskas valsts principiem ir tiesiskā drošība. Kaut arī tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības principi saturiski ir ļoti tuvi, tiesiskās drošības princips tvēruma ziņā ir plašāks nekā tiesiskās paļāvības princips, jo tiesību doktrīnā ir norādīts, ka tas ir publiskai varai vispārsaistošs princips, kamēr tiesiskās paļāvības princips piešķir indivīdam, konkrētai personai, subjektīvās tiesības, ja publiskā vara ir rīkojusies pretēji tiesiskās drošības principiem.

Profesore Daiga Rezevska ir norādījusi pietiekami skaidri, ka šie divi jēdzieni, šie divi principi, ir jānošķir, jo tādad tiesiskā paļāvība kā viens no vispārējiem tiesību principiem ir atzīstams par... ir tikai viena no tiesību principiem un saprātīga paļaušanās ir tāda paļaušanās, kas rastos, ikvienai saprātīgai personai darbojoties attiecīgajos faktiskos un tiesiskos apstākļos. Savukārt to saprātīgās paļaušanās daļu, ko tiesību zinātnē un praksē apzīmē kā uzticību valstij un tiesībām, aizsargā tiesiskās drošības jeb noteiktības princips.

Kā mēs to esam norādījuši savā paskaidrojumā, tādad tiesiskās drošības princips vistiešākā veidā attiecas un ir jāpiemēro arī likumdevējam, tādad konstitucionālajiem orgāniem, kuriem ir pienākums nodrošināt tiesisko attiecību noteiktību un stabilitāti. Šādu atziņu arī 2004. gadā spriedumā 2004-03-01 ir atzinusi Satversmes tiesa.

Un tādad mūsu gadījumā mēs vērojam likumdevēja diametrāli pretēju rīcību. No vienas puses, tādad likumdevējs pieņem Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu un dod šādu ne tikai solījumu, bet rada personām uzticēšanos valsts varai, tādad rada šo tiesisko paļāvību, taču, no otras puses, vairāku gadu garumā konsekventi ignorējot pašu pieņemto pienākumu. Tādad tas norāda, ka, nepārprotami, likumdevējs rīkojas ne tikai

nekonsekventi, bet arī prettiesiski un tā rezultātā indivīdiem, uz kuriem minētais regulējums vistiešākā veidā ir attiecināms, piemēram, valsts dibināto augstskolu akadēmiskajam personālam, studentiem, potenciālajiem studentiem, zinātnes darbiniekiem pavisam noteikti uzticība valstij, paļāvība uz tiesisko drošību ne tikai nevairojas, bet pat būtiski zūd. Un tāpat ir skaidrs, ka Latvijas sabiedrība kopumā pastāvīgi tieši ir ieinteresēta, lai valsts finansējums studijām augstākajā izglītībā būtu ne tikai pietiekams, bet tas būtu vairāk nekā vidējais, vairāk, nekā tas ir vidējais Eiropas Savienībā, ņemot vērā to ekonomisko atpalicību, ņemot vērā to stāvokli, kādā Latvijas valsts šobrīd atrodas, tāpat no tā viennozīmīgi izrauties var tikai un vienīgi ar īpašu ieguldījumu zinātnes un pētniecības un augstskolu attīstībā.

Un noslēgumā tāpat par labas likumdošanas principu pārkāpumu. Tāpat apstrīdētais regulējums neatbilst labas likumdošanas principam, kas arī izriet no Satversmes 1. panta, jo tāpat labas likumdošanas princips, kas it īpaši pēdējo gadu Satversmes tiesas judikatūrā ir attīstīts un konkretizēts, tas ir atzīstams... atvasināms no tiesiskas valsts virsprincipa un tāpat šis labas likumdošanas princips ietver sevī gan likumdevēja pienākumu likumdošanas procesā ievērot tiesību principus, kā arī Satversmē un Saeimas kārtības rullī reglamentētos procesuālos noteikumus, gan likumdevēja pienākumu izvērtēt likumprojektā paredzēto tiesību normu atbilstību augstāka juridiskā spēka normām un likumdevēja pienākumu saskaņot likumprojektā paredzētās tiesību normas un tiesību sistēmā jau pastāvošās tiesību normas, atbilstoši racionālam likumdevēja principam. Tāpat šie standarti izriet no relatīvi nesena 2019. gada sprieduma, ko Satversmes tiesa pieņēma lietā 2018-11-01. Tāpat tas nozīmē, ka Satversmes tiesa jau ir cementējusi pienākumu likumdevējam skatīties ne tikai uz to, kādā veidā pieņemtā norma pakļaujas vai nepakļaujas, ir vai nav atbilstoša augstāka ranga tiesību normai, Satversmes tiesību normai, bet kādā veidā tā sinhronizējās, vai, tieši otrādi, ir pretrunā ar sistēmā jau pastāvošām tiesību normām.

Un tāpat mēs diezgan skaidri atkal secinām, ka arī šajā noteikumā Saeima ir kļūdījusies un Ministru kabinets tai ir devis sliktu padomu ar Valsts budžeta likumprojektu.

S. Osipova.

Liepas kungs, jums vēl ir divas minūtes, lai konkretizētu savu runu un pabeigtu. Paldies.

L. Liepa.

Godātā tiesa, liels paldies, es tās izmantošu.

Tātad pašā noslēgumā par ilgtspējas principa pārkāpumu.

Satversmes 66. pants nosaka... tajā ir ietverts tātad ilgtspējas princips. Un tātad, kā to ir norādījusi Satversmes tiesa lietā 2016-24-03, ilgtspējība ir viens no konstitucionālajiem principiem, kas vērsts uz Satversmē ietvērto mērķu un vērtību aizsardzību, kā arī to īstenošanu. Tātad faktiski ilgtspēja pati par sevi ir patstāvīgs princips un pretēji tam, kā Saeima to ir norādījusi savā atbildes rakstā, tas nav tikai un vienīgi procesuāls princips, tas neattiecas tikai un vienīgi uz budžeta pieņemšanu, uz tā sabalansēšanu konkrēta fiskāla gada ietvaros, tas attiecas uz valsts ilgtspējīgu attīstību.

Es gribētu atsaukties uz divu godājamu akadēmisku mācību spēku un Satversmes tiesas tiesnešu Rezevskas un Kuča atsevišķajām domām lietā Nr. 2018-16-03, kurā abi tiesneši diezgan skaidri norāda, ka valsts darbībai ir jābūt vērstai uz ilgtspējīgu attīstību. No valsts ilgtspējas principa izriet, ka valsts finanšu līdzekļiem vai valsts noteiktiem sabiedrības finanšu līdzekļiem, tostarp tiem, kas tiek izmantoti valsts atbalsta sniegšanai, jātiek pamatoti izmantoti valsts izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Godātā tiesa! Mēs redzam, ka viens no valsts izvirzītajiem mērķiem, kas ir, turklāt arī fiskāli nodrošināts, kuram ir dots apsoliājums fiskāli nodrošināt – Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā ietvertā prasība nodrošināt valsts finansētajām augstskolām pienācīgu finansējuma pieaugumu, līdz tas sasniedz 2 procentus no iekšzemes kopprodukta – un nedrīkst tulkot to sašaurināti, kā to dara Latvijas Banka man par lielu apbēdinājumu, kā to dara Saeima, kā to dara Finanšu ministrija, sašaurinot Satversmes 66. panta ilgtspējas principu tikai un vienīgi uz viena fiskālā gada līdzsvarojumu, proti, ka ir jābūt bezdeficīta budžetam... Godātā tiesa, tas ir pārmērīgi trivializēts veids, kādā iztulkot valsts ilgtspējas principu.

Es aicinu godāto tiesu apmierināt mūsu pieteikumu un atzīt apstrīdētās normas par spēkā neesošām.

Esmu gatavs atbildēt uz godātā tiesas jautājumiem.

Pateicos.

S. Osipova.

Paldies, Liepas kungs. Tiesneši... Tiesnesis Neimanis.

J. Neimanis.

Tā... Labdien... Tātad jautājums ir sekojošs. Jūs norādāt, ka šis finansējums augstskolām nav paaugstināts ne reizi kopš 2014. gada. Jautājums – kāpēc pieteikuma iesniedzēji iesniedza pieteikumu tikai tagad?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tātad mēs redzam no lietā iesniegtajiem materiāliem un arī no publikācijām Latvijas medijos, ka ar šo normas neizpildi gan augstskolas, gan atsevišķi akadēmiskie mācību spēki ir nemierā jau ilgstoši. Tātad kopš brīža, kurā šai normai bija jāsāk darboties, attiecībā uz 2014. gadu, mācību spēki arvien ir izteikuši neapmierinātību un vērsušies pie politiķiem. Taču jāsaka, citējot latviešu dzejnieku Imantu Ziedoni, ka tātad 2018. gadā acīmredzot ir bijis tas garainis, kas veicina vārišanos... jūs redzat, ka starp 31 Saeimas deputātu ir dažādu politisko ideoloģiju pārstāvji, dažādu politisko partiju, dažādu frakciju.... ārpus frakcijām deputātu pārstāvji, kuri ir pateikuši, ka pietiek, šī ir tā reize, kurā tātad ir sasniegts tas brīdis, kurā vairs nav tolerējama situācija, kurā valsts budžets netiek saskaņots ar spēkā esošajiem likumiem.

Turklāt es gribētu atsaukties uz Satversmes tiesas lietu tā saucamajā tiesnešu politisko tiesību lietā, kurā godājamam tiesnesim tika vaicāts, kāpēc tieši šobrīd jūs vērsaties ar savu pieteikumu Satversmes tiesā, ja apstrīdētā norma, kas aizliedz tiesnesim būt par politisko partiju dalībnieku, ir spēkā jau ilgstoši vairākus gadus. Un tiesa labprāt pieņēma pieteicēja, godātā tiesneša argumentāciju, kurā tātad tika skaidri norādīts, ka tiesnesim, kā jebkurai indivīdam, var būt brīdis, kurā šī apstrīdētā norma ne tikai aktualizējās, bet ar savu netaisnību rada pārliecību, ka šī norma tālāk vairs nevar pastāvēt. Turklāt Saeimas deputāti, kam ir tiesības iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, zināmā mērā tātad darbojas, ja varētu tā sacīt, arī abstraktā taisnīguma vārdā un interesēs.

J. Neimanis.

Okei. Labi. Paldies.

Tad nākošais jautājums. Jūs savā uzstāšanās akcentējāt tikai šos te tehniskos jautājumus, kas skar normu atbilstību vienu otram, bet tad būtībā strīds par augstskolu finansējuma pietiekamību kā tādu šajā lietā jūsuprāt nav jāvērtē?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Šis ir ļoti nozīmīgs jautājums. Es būtu šeit ļoti uzmanīgs, jo man ir jāapzinās, ka tas, protams... tas, kādā veidā valsts finansē vienu vai citu nozīmīgu attīstības jomu, ir politiskās izšķiršanās jautājums. Šajā gadījumā, protams, var piekrist, ka to, cik tieši ir jāmaksā par augstākās izglītības attīstību, noteikt noteikti nebūtu godātās tiesas kompetence, faktiski nevienas tiesas kompetence. Šāda politiska izvēle

būtu izdarāma likumdevējam, tajā skaitā, protams, arī mūsu konkrētās lietas ietvaros. Taču...

J. Neimanis.

Paldies. Bet jūs jau norādījāt, ilgtspējības princips... kam tamdēļ... ka tātad šis finansējums neatbilst ilgtspējības principam. Tad savā ziņā jau jūs arī, es saprotu, aicināt konstitucionālo tiesu vērtēt, vai tas finansējums ir atbilstošs ilgtspējai... Jeb tas ir kaut kādā citādā kontekstā saprotams?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Es pateicos par iespēju izteikties arī par šo jautājumu. Es esmu jau gan mūsu rakstveida pieteikumā, gan arī mutiski norādījis, ka es apzinos tiesas pilnvaru limitu, taču, tajā pat laikā, es ļoti labprāt paustu pārstāvamo viedokli par jautājumu, ko godātā tiesa šobrīd uzdod, proti, par to, vai paredzētais finansēšanas modelis... vai šis process, kas ir paredzēts, atbilst vai neatbilst valsts ilgtspējas attīstības principam. Un proti, es gribētu atsaukties uz vairāku lietas dalībnieku jau pieminētu ļoti nozīmīgu avotu... tātad gan Latvijas Banka, gan arī pieaicinātā eksperte... Līga Leitānes kundze... ir atsaukušies uz jaunas augstākās izglītības finansēšanas modeļa ieviešanu Latvijā, šo koncepciju. Tātad tas norāda... Faktiski arī Izglītības ministrija savā rakstā atsaucās uz Pasaules Bankas pētījumu, kurā ir visnotaļ skaidri norādīts 2014. gadā... 2014. gada pētījumā ir teikts, ka izvērtējums parāda, ka "sistēmas vājākie punkti no stratēģiskās attīstības viedokļa ir publiskā finansējuma jomā: nepietiekamais finansējums rada risku izglītības un pētniecības kvalitātei, ierobežo sektoru efektivitāti, liedz izveidot stabilu līdzekļu bāzi, izteikti negatīva ietekme ir vērojama arī attiecībā uz pieejamību, jo budžeta vietas tiek nodrošinātas tikai aptuveni pusei studējošo valsts dibinātajās augstskolās. Stabila finansējuma trūkums īpaši pētniecībā kavē mērķu sasniegšanu tehnoloģiju inovāciju un uzņēmējdarbības attīstībā. Nepietiekamais finansējums noved pie pārmērīgas paļaušanās uz citiem ienākumu avotiem, piemēram, studiju maksas un Eiropas Savienības fondiem, kas rada risku stabilitātei."

Godātā tiesa, tātad faktiski arī jau pārējie lietas dalībnieki arī ir skaidri norādījuši, ka šā ir hroniska problēma un tieši šī iemesla dēļ arī pieteikums ir iesniegts.

J. Neimanis.

Paldies.

Tad jautājums ir no apstrīdētā gadskārtējā Budžeta likuma 4. pielikuma "Ieņēmumi un izdevumi" atšifrējuma pozīcijas. Ko tieši jūs apstrīdat? Tātad tur ir

ieņēmumu un izdevumu atšifrējums. Es saprotu, ka jūs apstrīdat tieši izdevumu sadaļu, ka tie skaitļi, kas ir norādīti apakšprogrammās, nav pietiekoši?

L. Liepa.

Precīzi, godātā tiesa! Formulējums ir tiktāl, ciktāl... Tātad tiktāl, kamēr kopējais finansējums šajās apstrīdētajās uzskaitītajās programmās nesasniedz IKP pieaugumu 0,25 procenti no IKP, tikmēr mēs uzskatām, ka tas ir pretrunā ar Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu.

J. Neimanis.

Tad jautājums. Satversmes 66. pantā ir vairāki teikumi, vairākas normas un budžeta veidošanas principi. Kuram tieši jūs apstrīdat šo gadskārtējā Budžeta likuma normu?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tātad 66. pants konkrēti neparedz tātad eksplicītu formulējumu, konkrētu vārdisku formulējumu ilgtspējas principam, tāpēc mēs to ielasām 66. pantā tā pirmajā teikumā.

J. Neimanis.

Labi. Tālāk jautājums. Tātad jūs norādījāt, ka šeit gadskārtējā Budžeta likuma normas apakšprogrammas konkrētie skaitļi ir likuma norma... tātad sanāk, ka jūs apstrīdat šī likuma normas atbilstību, ciktāl tā ir pretrunā ar citu likuma normu, Augstskolu likuma normu, atbilstību Satversmei. Kā saprast šo prasījumu? Apstrīdēt viena likuma normas atbilstību ciktāl tā ir pretrunā ar cita likuma normai atbilstību Satversmei? Jo, kā jūs zināt, tad atbilstoši principam, ka jaunāka norma prevalē pār vecāku, tad jau sanāk, ka tā Augstskolu likuma norma ir vecāka norma un līdz ar to būtībā šis te prasījums... ciktāl tā ir pretrunā ar citu spēkā neesošu tiesību normu atbilstību Satversmei? Tad tā sanāk?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mēs vērstu tiesas uzmanību uz to, ka šis prasījums varētu izskatīties nu, savā ziņā trīsstūrveida, bet patiesībā mēs to redzam diezgan vienkāršu, proti, viena no Augstskolu likuma normām, kas 78. panta septītā daļa, kas, mūsaprāt, atbilst Satversmei un nodrošina valsts ilgtspējīgu attīstību, netiek konsekventi ievērota gadu no gada. 78. panta norma skaidri norāda...

J. Neimanis.

To es visu sapratu, paldies. Bet man ir jautājums. Tātad atbilstoši, es nezinu, vispārējiem principiem tiesībās, kā mēs risinām savstarpējas pretrunas starp viena ranga tiesību normām, nu, šī te vecāka tiesību norma zaudē savu spēku, jo tās vietā stājas jaunāka tiesību norma. Un tad līdz ar to jūsu prasījums būtu lasāms, ka tiek apstrīdēta likuma normas atbilstība Satversmei, ciktāl tā ir pretrunā ar citu spēkā neesošu vai spēku zaudējušu likuma normu. Jeb jūs uzskatāt, ka Augstskolu likuma norma ir spēkā?

L. Liepa.

Pirmkārt, Augstskolu likuma norma ir spēkā. Un tas, ka likumdevējs secīgi to nekad nav ievērojis, nepadara to automātiski par spēkā neesošu. Pirmkārt, to pamato arī 78. panta septītās daļas gramatiskais formulējums. Šī norma nav vienreizēja, tā nav izmantojama tikai 2014. gadā vai 2019. gadā. Norma ir lasāma sekojoši: "Ministru kabinets, iesniedzot Saeimai gadskārtējo budžeta projektu, tajā paredz..." un tālāk es necitēšu laika taupīšanas dēļ, "...līdz valsts piešķirtais finansējums studijām sasniedz vismaz 2 procentus". Tātad šī ir ļoti interesanta, var teikt, unikāla tiesību norma, kas tiešām parāda valsts ilgspējīgās attīstības plānu augstākās izglītības un zinātnes attīstības jomās, sakot, ka ik gadu Ministru kabinets palielina budžetu par konkrētu skaitliski izteiktu vienību līdz konkrētā budžeta programmu sadaļa sasniedz vismaz 2 procentus. Un...

J. Neimanis.

Bet sakiet, ja šī norma ir tādā plānveida plāns, tad jau būtībā tā jau neparedz, ka tādā 2014.-2015.-2016. gadā jau būtu jāsasniegt tie attiecīgie procenti no iekšzemes kopprodukta. Tas ir tikai plāns, nu, nākotnes mērķis, uz ko tiekties. Jeb jūs tad to savādāk saprotat?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Absolūti pareizi. Tātad šajā normā ir paredzēts mērķis nākotnei, taču tajā ir paredzēta arī saistoša prasība sasniegt šo mērķi ik gadus palielinot, nevis kaut kad vēlāk, kā Saeima to uzskata, ne šogad, bet varbūt nākamgad. Bet katru gadu pieliekot 0,25, lai sasniegtu iespējami ātrāk 2 procentus.

J. Neimanis.

Nu, labi. Un tātad, ja katru gadu neliek klāt un tas ir noticis jau vairāk kā piecus gadus, vai tādā situācijā nav uzskatāms, ka būtībā šī norma ir konstanti zaudējusi savu spēku un vienkārši pats likumdevējs tai neseko.

L. Liepa.

Godātā tiesa, es negribētu tam kategoriski piekrist, jo tādā gadījumā, ja mēs ietvertu normu "Tev nebūs zagts" un tomēr cilvēki turpina zagst un ne visus viņus spēj izķert policija, tas jau nenozīmē, ka norma "Tev nebūs zagts" vairs nebūs spēkā. Tas, ka likumdevējs konsekventi nepilda šo normu, protams, drupina tiesisko drošību, tas drupina iedzīvotāju tiesisko paļāvību, bet tas automātiski neatceļ normu pašu par sevi. Mēs nevaram pieiet tādā ziņā voluntāri un sacīt, ka paskatīsimies no tiesību socioloģijas perspektīvas, kuras normas tiek piemērotas un kuras netiek.

J. Neimanis.

Bet jūs salīdzināt divas dažādas situācijas. Viens ir, kur faktiskā cilvēku rīcība ir neatbilstoša tiesību regulējumam, bet šeit likumdevējs pats izdod jaunu regulējumu. Nu, ja likumdevējs atceltu Krimināllikumā pantu vai izdotu normu, kas atļautu... nu, nezinu... nelielas zādzības izdarīt, tad taču šis vispārējais zādzību aizliegums nemainītos. Daļēji šajā atļautajā daļā tātad mainītos. Vai tad ne tā? Teiksim, ja likumdevējs dekriminalizētu, teiksim tā, maza apmēra zādzības, tad taču jūs neteiksiet, ka ir vienalga spēkā vispārējā norma par zādzības aizliegumu.

L. Liepa.

Precīzi, godātā tiesa. Tātad ir jābūt eksplīcītai norādei: tātad, ja likumdevējs tieši pasaka, ko tad īsti darīt ar to Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu, tad es esmu spiests jums piekrist, ka likumdevējs vairs augstāko izglītību neuzskata par vērtīgu, bet, ja likumdevējs klusē un mēģina tātad divkosīgi gan atstāt spēkā, gan reizē tomēr to ignorēt, tad ir jābūt skaidrai pārliecībai, ko tad ar šo normu darīt. Likumdevējam kopš šīs lietas ierosināšanas ir bijis pietiekami ilgs laiks, lai pateiktu, okey, ir strīds, mēs saprotam, ir pretruna, tātad atceļam Augstskolu likuma normu. Tas nav noticis. Mans secinājums ir, ka vai nu A vai B... tāds binārs stāvoklis, ka vai nu atcelt to normu, ar kuru ir pretrunā budžets, vai arī, atstājot to spēkā, izpildīt.

J. Neimanis.

Paldies. Tad vēl jautājums ir par to, vai šī Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa jūsuprāt būtu skatāma kopsakarā ar šo šajā lietā izvērtējamo gadskārtējā Budžeta likuma normu apstrīdēto sadaļu, tā teikt, un vai Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa ir jūsuprāt Budžeta likuma norma?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mēs savā rakstveida paskaidrojumā jau arī esam tam nedaudz pieskārušies. Mēs uzskatām, ka, ja mēs tvertu plašākā jēdzieniskā nozīmē, tad budžets tiek veidots, tajā skaitā ņemot vērā visas saistošās tiesību normas. Tā, piemēram, tās, kas nosaka noteiktu finansējuma apjomu aizsardzībai, izglītībai, utt. Ja šī norma ir spēkā esoša uz budžeta sagatavošanas un pieņemšanas brīdi, tad to var uzskatīt par normu, kas ir jāņem vērā budžetā. Ja vēlaties plašāk, tā tad budžeta paketes norma. Uz to tieši norāda arī manis jau mutvārdu paskaidrojumos sniegtā norāde, ka ir pienākums atsaukties uz tām tiesību normām, kuras vai nu netiek pilnībā apmierinātas, vai kas ir pretrunā. Un likumdevējam, pieņemot budžetu, ir savā ziņā jākorrigē esošā normatīvā sistēma un jāsaka, ka mēs nevaram ieviest šo normu, tāpēc mēs to atceļam...

J. Neimanis.

Jā, es sapratu jūsu pozīciju. Ir skaidrs. Bet vai šajā lietā šī te Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa būtu skatāma kopā ar Budžeta likumu normu, jo, kā jūs arī norādāt, viņas faktiski regulē vienu un to pašu jautājumu par budžeta finansēm pieaugumu augstākajai izglītībai ik gadus.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Šī norma būtu jāskata, tomēr tā pretruna acīmredzot ir cita. Tātad tā ir iesniegto likumprojektu norma, kura ir pretrunā ar šo Augstskolu likumu, bet tad uz jautājumu, vai tā būtu jāskata kopsakarā vai vienlaikus, atbilde ir – jā.

J. Neimanis.

Paldies. Un tad ir jautājums, kā jums šķiet, vai Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa atbilst Satversmes 66. pantam, šim pašam ilgtspējas principam, ko jūs norādījāt, ka norma ir ilgtspējīga, jo, atbilstoši Satversmes 66. pantam gadskārtējo budžetu sagatavo gada ietvaros. Tātad ieņēmumi un izdevumi tiek organizēti gada ietvaros. Un vai, jūsuprāt, no Satversmes 66. panta neizriet prasība, ka Budžeta likuma normas būtu ietveramas tikai gadskārtējā Budžeta likumā?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tas ir interesants viedoklis par tātad konstitucionālo orgānu brīvību un par autonomiju, tajā skaitā arī budžetējot valsts saimniecisko darbību nākamajam gadam, par ko arī varētu atsevišķi debatēt.

Taču, atbildot uz jūsu jautājumu, valstī attīstība ir nosakāma ne tikai turpmākajiem 12 mēnešiem, bet ilgtspējas attīstības princips ietver sevī ilgāku laika periodu, tāpēc ir pilnībā pamatoti, ka nākotnes likumdevējs ir ierobežots ar tiem plāniem, kurus ir izvirzījis likumdevējs, ja nākotnes likumdevējs pamatoti neatsakās no sev jau saistošajiem ierobežojumiem, kurus iepriekšējais likumdevējs ir izvirzījis... Nevis iepriekšējais likumdevējs, bet iepriekšējā likumdevēja sasaukums... es atvainojos... likumdevējs ir viens. Tas ir nozīmīgi.

J. Neimanis.

Tas ir interesants koncepts par to, vai pagātnes likumdevējs var ierobežot nākotnes likumdevēja rīcības brīvību un politiskās prioritātes, bet to mēs šeit neizvērsīsim...

Jautājums ir, vai no Satversmes 66. panta neizriet budžeta koncentrācijas princips, ka visi budžeta ieņēmumi un izdevumi atspoguļojami viena likuma ietvaros?

L. Liepa.

Tā tas ir. Tātad valsts budžets tiek koncentrēts konkrētā normatīvā aktā, kas ir saistošs attiecīgajam gadam, taču šo normatīvo aktu pieņemot, tam ir jābūt sinhronizētam ar jau pastāvošajām un spēkā esošajām tiesību normām.

S. Osipova.

Tā... tiesnesim Kučam ir jautājumi.

A. Kučs.

Tā, turpinot nedaudz jau, ko mans kolēģis Neimanis jau jautāja. Par to, kādēļ tad... vai jūs varētu tā tieši atbildēt, kādēļ šo pretrunu starp šiem diviem likumiem nevar atrisināt ar kolīziju normas palīdzību?

L. Liepa.

Pirmkārt, tādēļ, ka 78. panta septītā daļa paredz ne tikai viena gada uzdevumu, kura ietvaros varbūt kolīziju norma atrisinātu, bet tā tajā skaitā paredz arī ilgtermiņa uzdevumu un šis uzdevums ir formulējams vienkārši: valsts finansējumam valsts

dibinātās augstskolās ir jāsasniedz 2 procenti. Tātad ar atsevišķu kolīziju normu... nu, var teikt, ka teorētiskajā gadījumā uz to varētu skatīties kā uz iespēju kaut vai ar pārejas noteikumiem vai pagaidu regulējumu, kurā valsts izskaidro, kāpēc, piemēram, 2019. gadā nav iespējams izpildīt šo spēkā esošo normu. Tas arī ir politiskās izvēles jautājums. Teorētiski to varētu iekļaut.

A. Kučs.

Tad jūs sakāt, ka attiecībā uz vienu gadu to varētu atrisināt, ja es pareizi sapratu...

L. Liepa.

Godātā tiesa! Es personīgi uzskatu, ka tas nebūtu risinājums... tā atbilde bija visnotaļ abstrakta, jo, patiesību sakot, IKP ir lielums, kas ir mainīgs. Krīzes gadījumos budžets ir pasargāts, jo nav IKP pieauguma un līdz ar to nav arī finansējuma pieauguma. Manuprāt, tas nebūtu nepieciešams.

A. Kučs.

Paldies.

Nākamais jautājums man būs... Vai šī norma rada kādai personai tiesisko paļāvību, jo viņa runā tikai par finansējuma pieaugumu augstākajai izglītībai, augstākās izglītības iestādēm... Vai viņa skar kādas personas pamattiesības?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Pirmkārt, mēs esam akcentējuši tiesiskās drošības principa pārkāpumu. Un, kā jau es centos... man jāatvainojas par ļoti īso laiku, kas man bija dots, iespējams, tas netika pietiekami izmantots tomēr... tiesiskā paļāvība būtu nošķirama no tiesiskas drošības. Taču, atbildot uz jūsu jautājumu īsi un konkrēti, piemēram, man, kā Latvijas Universitātes mācībspēkam, šī norma radītu tiesisku paļāvību. Un, uz to skatoties, man rodas tiesiska pārlicība par to, kā attīstīsies augstākā izglītība manā *Alma mater*. Taču pieteikumu ir iesnieguši 31 Saeimas deputāti, kas argumentē ar tiesiskās drošības principa pārkāpumu.

A. Kučs.

Jā, bet arī gan Izglītības ministrija, gan Saeima norāda, ka nevienam mācībspēkam nevar rasties nekāda tiesiskā paļāvība, jo nu, norma paredz finansējuma

pieaugumu, bet kādā veidā augstskola šos līdzekļus izmantos, norma par to neko sīkāk neregulē. Tad kādā veidā var rasties konkrētam indivīdam šī tiesiskā paļāvība?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tāpēc arī indivīdi nav iesnieguši šo pieteikumu, un tāpēc arī jebkura argumentācija par to, vai mācībspēkam, studentam, rezidentam varētu būt paļāvība, ir tikai un vienīgi spekulatīva šīs lietas ietvaros. Izglītības ministrija un Saeima virza mūs nepareizā virzienā. Mums nav tiesiskās paļāvības arguments, mums ir tiesiskās drošības arguments.

A. Kučs.

Paldies. Tad vēl pieteikumā jūs norādāt, ka likumdevēja rīcība ir bijusi diametrāli pretēja, nekonsekventa un tas nevaro uzticību valstij un likumam. Un mans jautājums būtu tāds... varbūt pat drusciņ plašāks... cik lielā mērā šāda, kā jūs norādāt, likumdevēja nekonsekventa rīcība, kas nevaro sabiedrības uzticību parlamentam, cik lielā mērā tas ir tiesību politikas jautājums un cik lielā mērā tas ir tiesību jautājums, ko tad var izsvērt ar juridiskiem kritērijiem?

L. Liepa.

Tiesiskās drošības principa, var teikt, svarīgs elements ir, vai likumdevēja rīcība ir konsekventa, vai tā ir paredzama un vai tā, izsakoties cilvēciski, vai likumdevējs pilda solījumus, ko tas ir devis tautai... suverēnam. Mūsu gadījumā mēs redzam, ka tāpat šis tiesiskās drošības princips konkrētajā gadījumā nav ievērots, mēs redzam arī, ka socioloģiski iedzīvotāju uzticība Saeimai ir četras reizes mazāka nekā godātajai tiesai, tāpat arī valdībai. Mēs varam, protams, argumentēt ar to, ka tāpat Saeimas uzdevums ir ļoti sarežģīts, un tai tajā skaitā ir jāpieņem arī dažādi nelabvēlīgi akti. Taču, atbildot uz jūsu jautājumu, arī nelabvēlīgu aktu var pamatot, to nelabvēlīgo ietekmi var izskaidrot. Un ja es kā vēlētājs to sapratīšu, tad tas nesamazinās manu tiesisko drošību, bet manu tiesisko drošību un uzticību pavisam noteikti samazinās rīcība, kas nav konsekventa. Tāpat, ko likumdevējs pirms desmit gadiem ir apsollījis, vienu noteiktu finansēšanas kārtību, kuru tas ne gadu nav izpildījis.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā...Jautājumi tiesnesim Kusiņam.

G. Kusiņš.

Man vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums saistībā ar tieši Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu. Vai es pareizi saprotu jūsu pozīciju, ka 78. panta septītā daļa uzliek Saeimai pienākumu pieņemt tādu likumu, kas paredzētu palielinājumu 0,25 procenti no iekšzemes kopprodukta?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Šī likuma norma uzliek par pienākumu, pirmkārt, Ministru kabinetam iesniegt Saeimai un... taisnība, eksplicīts tas nav noteikts, taču es saprotu, lasot šo normu, ka tas ir tālāk uzdevums arī Saeimai ievērot šo pieaugumu, līdz valsts piešķirtais finansējums studijām augstskolās sasniedz vismaz 2 procentus. Tātad, godātā tiesa... ja varētu varbūt nedaudz detalizētāk... Ministru kabinetam ir jāsaprot budžets. Jautājums – vai Saeimai tas ir jāakceptē? Uz šo jautājumu es varu atbildēt – jā, jo Saeimai ir saistošs palīgteikums 78. panta septītajā daļā, kas uzliek par pienākumu nodrošināt 2 procentus no iekšzemes kopprodukta valsts dibinātajām augstskolām vismaz.

G. Kusiņš.

Vēlreiz precizējot savu jautājumu. Jūs uzskatāt, ka 78. panta septītā daļa uzliek par pienākumu Saeimai piešķirt konkrēta apmēra finansējumu?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Attiecībā uz Saeimas pienākumu ir skaidrs, ka Saeimai ir pienākums nodrošināt, ka vismaz 2 procentus no iekšzemes kopprodukta budžeta finansējums valsts augstskolās tiks sasniegts, apstiprinot Ministru kabineta iesniegto budžetu. Jā, godātā tiesa, atbildot konkrēti, es lasu, ka šī norma saista arī Saeimu, ne tikai Ministru kabinetu.

G. Kusiņš.

Un tad atgriezoties pie tā... es saprotu, jūs apstiprināt, ka tas uzliek par pienākumu Ministru kabinetam, iesniedzot gadskārtējo budžeta projektu, tajā paredzēt tieši šādu summu. Sakiet, lūdzu, vai no šīs normas nevarētu taisīt secinājumu, ka tieši

budžeta projekts ir tas, kas nosaka valsts ieņēmumus un izdevumus, jo Ministru kabinetam tad ir uzlikts pienākums nevis vienkārši savādāk finansēt, bet iesniedzot gadskārtējo valsts budžetu šo paredzēt.

L. Liepa.

Valsts budžets ir valsts saimniecības plāns, kā to ir norādījusi savā judikatūrā Satversmes tiesa. Tātad tas nozīmē, ka ar šo valsts budžetu konkrētajam nākamajam gadam Ministru kabinets paredz... mums ir ienākumi, nosacīti, piemēram, 10 miljardi, un tad tiem 10 miljardiem pretī mēs saliekam, kā mēs tos ienākumus dalīsim, tajā skaitā ņemot vērā Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu. Tālāk jau Saeima var diskutēt un teikt... nu, jā, liels palies par šo projektu. Un Saeimai kritērijs ir, vai ir jau 2 procenti vai nē. Kamēr vēl nav 2 procenti, es lasu šo normu kā Saeimas pienākumu apstiprināt Ministru kabineta iesniegto: plus 0,25 procenti no IKP budžetu. Un tad ir 2 procenti, tad Saeima var teikt – nu, jā, tagad mēs esam sasnieguši Augstskolu likuma normu, tagad mēs varam skatīties, vai izglītībai jau nav pietiekami.

G. Kusiņš.

Tātad jūsuprāt šī norma uzliek pienākumu gan Ministru kabinetam, gan Saeimai. Es pareizi saprotu?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa.

G. Kusiņš.

Labi. Tad man ir jums jautājums saistībā ar to, ko jūs teicāt, atbildot uz iepriekšējo jautājumu par brīdi, ar kuru vairs nevar samierināties ar netaisnību, tā jūs to formulējāt.

Sakiet, lūdzu... Pieteikumu ir parakstījuši 31 Saeimas deputāts, tajā skaitā Uldis Augulis, kas ir bijis satiksmes ministrs laikā, kad šādi budžeta projekti ir iesniegti un Raimonds Bergmanis, kas ir bijis arī ministrs šajā laikā, kad šādi budžeta projekti ir iesniegti. Sakiet, lūdzu, vai tas fakts, ka viņi, būdami valdības locekļi, konsekventi neievēro to, ko jūs atzīstat par Ministru kabineta pienākumu, ir kaut kas nozīmīgs šajā lietā vai nav?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tātad šī nav konstitucionāla sūdzība, kuras ietvaros mēs varētu ķidāt paša pieteicēja rīcību vai viņa attieksmi, vai darbību, vai viņa likteni un attieksmi pret šo normu pagātnē. Šī ir abstrakta rakstura sūdzība, kurā vairāki deputāti no dažādām frakcijām ar dažādiem likteņiem, ar dažādu pieredzi... un, iespējams, ar individuāli dažādu pagātni šie sākumā ir nolēmuši, ka tie iesniedz šo normu. Viņiem var būt dažādi motīvi un dažādi iemesli, taču viņus vieno apzinātība par to, ka 2019. gada budžetā nav ievēroti konstitucionālie standarti, nav ievērots Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas pieprasījums.

G. Kusiņš.

Tātad, jūsuprāt tas, ka iepriekš valdība nav izpildījusi, uz ko konsekventi jūs norādāt, tad tas ir nozīmīgs šajā lietā vai nav?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Jau pati Satversmes tiesa savā lietā Nr. 2000-02-09-01 ir norādījusi tātad, ka šajā gadījumā Satversmes tiesā var vērsties arī, lai aizstāvētu publiskas intereses, Saeimas deputāti un tas ļauj šiem deputātiem savā ziņā abstrahēties no pašiem savas, iespējams, ne pārāk konsekventās vai pareizās rīcības, kuru es neesmu gatavs analizēt, man jāatzīst, bet tam nav nozīmes šīs lietas izskatīšanā, jo tas savā ziņā pavājinātu šo deputātu tiesības kontrolēt, kā tas ir šajā gadījumā, vairākuma iespēju rīkoties nekonstitucionāli.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies par atbildi. Un vēl pēdējais jautājums. Jūs norādījāt, ka jāvērtē, kādi ir pieņemšanas procesā notikuši kādi pārkāpumi, tas tad būtu, iespējams, Satversmes tiesas kompetences jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs norādījāt, ka dažādas institūcijas ir vērsušās... šinī gadījumā Latvijas Universitāšu asociācija, Rektoru padome un jūsu arguments, ja es pareizi sapratu, ka no Saeimas stenogrammām nevar saprast, kāpēc šie priekšlikumi nav ņemti vērā. Sakiet, lūdzu, kā tad tieši izpaužas šis pārkāpums procedūrā, ka nav Saeimas stenogrammās redzams, kāda ir bijusi Saeimas attieksme pret Rektoru padomes vai Universitāšu asociācijas iesniegtajiem priekšlikumiem?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Precīzāka atbildi uz šo jautājumu, kādi procesuālie pārkāpumi ir pieļauti, ir pavisam īsa. Tātad, pieņemot 2019. gada budžetu, nav ņemts vērā Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas saistošs norādījums par izglītības šo konkrēto programmu daļu. Taču manos mutvārdu paskaidrojumos par to daļu, ka tātad ir vērsta likumdevēja uzmanība... gan opozīcijas deputāti ir iesnieguši, gan arī tātad nozares pārstāvji ir iesnieguši, un tie nav ņemti vērā... tas neatbilst labas likumdošanas principam, jo labas likumdošanas principa ietvaros gatavojot tiesību normu, protams, ka gan institūcijām, gan likumdevējam ir pienākums ievērot viedokļus, kurus pauž tajā skaitā arī potenciālie šīs normas piemērotāji, kā to ir norādījusi Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2018-11-01. Tātad šeit ir atsauce uz Satversmes tiesas attīstīto labas likumdošanas principu, un proti, likumdevēja pienākums ir apsvērt nozares speciālistu izteiktās riska prognozes un veikt savlaicīgus riska novērtēšanas pasākumus. Tas nozīmē, ka jau 2014. gadā, tad kad šī norma tika pieņemta, Pasaules Bankas pētījums kalpoja par brīdinājuma zvanu par nepietiekamu finansējumu. Pāriet pieci gadi. Nekas nemainās. Un joprojām, tā šķiet, ka likumdevējs nereaģē. Tāpēc arī manos mutvārdu paskaidrojumos izteiktais apsvērums, ka likumdevējs ir vienkārši kā karavāna, kas aiziet garām, kad suņi turpina riet... ignorē cienījamu, nopietnu un vērā ņemamu nozares pārstāvju iebildumus.

G. Kusiņš.

Tātad, ja es pareizi saprotu, tad tas pārkāpums izpaužas, ka notiek šādu iebildumu ignorēšana. Tā es saprotu. Pareizi, ja?

L. Liepa.

Labas likumdošanas pārkāpums izpaužas, pirmkārt, attiecībā uz to, ka, tātad netiek ņemti vērā spēkā esošu... citu spēkā esošu tiesību normu saistoša prasība, pirmkārt... un otrkārt, arī tas, ka tiek ignorēts un netiek vispār reaģēts, netiek izskatīts, netiek analizēts, netiek atbildēts uz nozaru speciālistu izteiktām riska prognozēm.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, kas apstiprina šo jūsu apgalvojumu, ka netiek izskatīts? Tad Saeimas komisija nav izskatījusi šos priekšlikumus?

L. Liepa.

Mēs neredzam racionālu vērtējumu... mēs neredzam vērtējumu ne stenogrammās, nedz komisiju sēžu protokolos atsauci uz to, ka tātad gan izglītības un zinātnes dalībnieku, gan arī jūsu, godātā tiesa, minētās Rektoru padomes viedokļus vispār kāds būtu ņēmis vērā. Šie dokumenti tika iesniegti Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijā un tur viņi arī paliek. Tātad analīzes nav, jo ne tikai nav apsvērts, bet arī nav veikti savlaicīgi riska novērtēšanas pasākumi. Es atkal atsaukos uz Satversmes tiesas spriedumu Nr. 2018-11-01 – 18.1. punktu.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

S. Osipova.

Tiesnesei Rezevscai ir jautājums.

D. Rezevska.

Jā. Paldies.

Sakiet, lūdzu, cienījamais pieteikuma iesniedzēju pārstāvi, jūs savā runā minējāt vairākus no demokrātiski tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātos vispārējos tiesību principus, bet es nesaklausīju, ka jūs būtu minējis arī tādu vispārējo tiesību principu, kā likumdevēja tiesības grozīt pastāvošo regulējumu. Kaut gan es pieņemu, ka jūs arī šādu vispārējo tiesību principu zināt un esat ņēmuši vērā, sastādot pieteikumu. Tas ir jautājums.

L. Liepa.

Godātā tiesa, paldies par jautājumu. Es uz šo jautājumu skatos šobrīd un atbildēšu konkrētā pieteikuma sakarā. Likumdevējam, kurš ir norādījis, ilgtermiņa tātad ilgtspējīgas attīstības plānu, kura ietvaros katru gadu ir jāpalielina budžets, līdz tas sasniedz noteiktu skaitu, tātad 0,25 procenti no iekšzemes kopprodukta, tātad šī norma ir pietiekami noteikta un skaidra, lai to uzskatītu par saistošu katru gadu budžeta pieņemšanā un tātad likumdevēja tiesības, protams, revidēt, vai atgriezties pie saviem iepriekš uzstādītajiem noteikumiem, kas ierobežo Ministru kabinetu budžeta pieņemšanā, šeit būtu jābūt eksplīcitai, tātad tiešai, vārdiskai, formulētai atkāpei no šīs saistošās normas Mēs konkrētajā gadījumā neredzam, ka šis princips būtu iedzīvināts. Tātad likumdevējs nav izmantojis savas tiesības. Likumdevējs var to darīt, tas ir suverēns, kas var pateikt, ka jā, 2010. gadā mēs uzskatījām, ka mums vajag grozīt, tad

mēs 2013. gadā grozījām un tagad, 2019. gadā, atkāpjāmies. Tam būtu jābūt tieši noteiktam. Šeit tas nav izpaudies.

D. Rezevska.

Tātad tieši no šī principa, par ko mēs tagad runājam...no principa, ka likumdevējam ir tiesības grozīt pastāvošo regulējumu, ar šo principu arī ir saistīts tas, par ko runāja iepriekš kolēģi, proti, kolīziju norma, ka jaunākā tiesību norma stājoties spēkā, atņem juridisko spēku vecākai tiesību normai, kura ir ar tādu pašu vai augstāku juridisku spēku. Tātad, ja jaunākā norma ir ar tādu pašu vai augstāku juridisku spēku.

Nu, lūk. Un tagad tad ir jautājums. Vai šajā situācijā jūs redzat, ka šī kolīziju norma nevar darboties kāda iemesla dēļ... Un es no jūsu runas saprotu, ka problēma varētu būt, ka nav tieši vārdiski tas nekur paredzēts no likumdevēja puses, un, proti, jūs arī pieminējāt pārejas noteikumu problemātiku, ka tam vajadzētu būt parādījušamies pārejas noteikumos?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tātad šī norma nav vienkārša tādā nozīmē, ka tā nepasaka tikai “tev būs” formulu. Šī norma ir salikta un tā paredz noteiktas darbības, kas ik gadu ir jāveic Ministru kabinetam un secīgi tātad Saeimai, lai valsts finansēto augstskolu budžetu palielinātu līdz vismaz 2 procentiem.

Tātad iedomāsimies hipotētiski. Ja mēs ietu uz priekšu pēc principa, ka kolīziju norma visu izsaka, tad mums faktiski nevajadzētu likumdevējam neko eksplicīti paredzēt, ka jau pieņemta jaunāka norma, attiecībā uz budžetu, pati par sevi padara spēkā neesošu iepriekšējo vecāku normu, kas attiecas uz šiem jautājumiem. Godātā tiesa, šeit tas īsti nederēs, jo šeit ikreiz, tātad katru nākamo gadu... nu, tas ir zināmā mērā, kā tāds nolādēts aplis, ja drīkstētu tā sacīt... ka ikreiz Ministru kabinets, oktobrī nesot to budžeta projektu, ikreiz skatās uz šo normu, kura joprojām ir spēkā. Tas, ka viņa ir ignorēta iepriekšējā gadā, nenozīmē, ka viņa ir zaudējusi savu spēku, jo šeit ir ļoti skaidra norāde, kur ir mans sarkanais marķieris. Ministru kabinets gadskārtēji ik gadu... tātad tas nozīmē, ka šī ir tāda situācija, kurā šī norma rada tiesisku neskaidrību un pilnībā erodē tiesisko drošību, jo tā paredz... ka tātad labi, 2014. gadā tā netika ievērota, bet 2015. gadā tātad atkal Ministru kabinetam atkal ir jāvelk no purva ārā to budžetu, atkal kaut kas ir jānes un atkal ir jāatrod tie 0,25 procentu pieaugums un atkal nav. Un tas jau nenozīmē, ka tā norma zaudē spēku. Godātā tiesa, viņa nevar zaudēt spēku, jo viņa ir cikliska, tas ir Sīzifa akmens kalnā. Viņš noveļas lejā, bet viņš ir spiests atkal viņu velt augšā.

Es nezinu, vai es paskaidroju, bet...

D. Rezevska.

Paldies, Liepas kungs, ļoti asociatīvi. Man joprojām ir jautājums, uz kuru es nesaņēmu, tomēr, atbildi. Vai jūs uzturat spēkā prasību, ka pārejas noteikumos būtu jāparādās atrunai par to, ka vecā tiesību norma zaudē spēku, kad jaunā ir stājusies spēkā. Kā jūs teicāt, ka tam ir jābūt eksplicīti paredzētam... un es tad saku, pārejas noteikumos, kā jūs minējāt.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa, vienīgais, kādēļ es varētu būt pieminējis pārejas noteikumus, ir tikai tādēļ, ka ir paredzēta īpaša procedūra, kādā iedarbināt Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas finansējumu, ka tas mehānisms varbūt nav tūlītējs un nav atbilstošs likuma normai, tikai tad varētu darboties pārejas noteikumi. Mani pārstāvējamie un vēl jo vairāk es nekādā gadījumā neuzskatu, ka šī norma būtu jāatceļ, bet likumdevējs to varētu darīt. Atcelt. Savukārt, ja šo normu pilnībā nevar iedarbināt, tad varētu būt pārejas noteikumu mehānisms.

D. Rezevska.

Man pēdējais tad ir pavisam precizējošs jautājums. Kā tad kopsakarā ar Satversmes tiesas judikatūru, ko jūs arī vairākas reizes esat piesaucis un proti, aizejot senākā pagātnē... un proti, kopsakarā ar Satversmes tiesas pirmo spriedumu jūs skatāt šo situāciju, kur Satversmes tiesa savā pirmajā spriedumā konstatēja un secināja to, ka princips, ka jaunākā tiesību norma stājas vecākās tiesību normas vietā, tātad... ja jaunākā tiesību norma ir ar tādu pašu vai augstāku juridisku spēku, ka šis princips ir spēkā neatkarīgi no tā, vai likumdevējs to kaut kur, kā jūs sakāt, eksplicīti ir noteicis.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Viennozīmīgi gan pieminētais... juridiskās metodes tātad pieminētā likumsakarība, gan arī jau Satversmes tiesas pirmajā spriedumā norādītais apstāklis ir neapgāžami likumsakarīgi. Tā tas, protams, ir. Taču mūsu konkrētajā gadījumā ar Budžeta likumu šo Augstskolu likuma normu nevar padarīt par spēkā neesošu. Budžeta likumā neizpildot šo normu, nepiešķirot finansējumu pietiekami, nevar atcelt tātad bez tiesas norādes konkrēto tiesību normu Augstskolu likumā.

D. Rezevska.

Tātad jūs uzstājat, ka tas ir kāds izņēmums no šā vispārējā principa.

L. Liepa.

Tieši tā iemesla dēļ... ka šajā gadījumā mums ir divi dažādi tvērumi. Ja mums ir Budžeta likuma tvērums, tas attiecas uz vienu nozari, uz vienu specifisku uzdevumu, tātad 2019. gada ietvaros paredzēt iespējamo ienākumu sadalījumu pa izdevumu pozīcijām. Turpretī Augstskolu likums ir, var teikt, tāds likums, kas ne tikai paredz ik gadus palielināt, bet skatās nākotnē. Budžeta likums ir vājāks, viņš nevar šo nākotnes skatu šo ilgtspējīgās attīstības normu padarīt par spēkā neesošu tikai tāpēc, ka šajā gadā tas netiek izpildīts, un tieši tāpēc Budžeta likums ir pretrunā ar Satversmi.

D. Rezevska.

Un tie abi ir likumi ar vienādu juridisko spēku, vai ne, Liepas kungs?

L. Liepa.

Jā. Tam es piekrītu. To noteikti nevar noliegt. Jā.

D. Rezevska.

Paldies.

S. Osipova.

Tiesnesis Neimanis.

J. Neimanis.

Man viens jautājums saistībā ar to, kurš izkaļ Sīzifa akmeni un kādā lielumā. Tātad saskaņā ar Satversmes 66. panta pirmo teikumu, Sīzifa akmens lielumu nosaka Ministru kabinets. Tātad gadskārtējā budžeta projektu tiesības noteikt ir Ministru kabinetam nevis Saeimai. Un tādā kontekstā arī jautājums.

Vai Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa ilgtspējas vai kādu citu iemeslu pēc vispār atbilst jūsu prāt šim principam, ka Sīzifa akmeni noteic Ministru kabinets... tā formu, izmēru un tālāko veļšanās secību un kārtību.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Tātad nu... precizējot savu izmantoto alegoriju ar sengrieķu mītu, es varētu sacīt tā, ka tas Sīzifa akmens ir veļams neatkarīgi no tā, vai izdosies vai

neizdosies viņu uzvelt kalna galā, viņš ir veļams tik tālu, kamēr sasniegs 2 procentus. Tātad... protams, dievi var būt labvēlīgi, pēkšņi pateikt – jā, šogad mēs to apstiprināsim. Līdz šim tā tas nav.

Akmens lielums... tātad Akmens lielums ir tas, ko likumdevējs ir noteicis iepriekš. Līdz ar to šī politiskā izvēle ir jau notikusi. Akmens lielumu likumdevējs ir pateicis priekšā Ministru kabinetam, kuram tas vienkārši ir jāievēro. Te ir tas akmens, lūdzu, Sīzif, vel to augšup.

J. Neimanis.

Labi. Bet jautājums man ir par to... Es saprotu, ka Saeima tā to ir noteikusi, bet jautājums ir, vai šāds Saeimas noteiktais atbilst būtībā 66. panta pirmajam teikumam, ka projektu, budžeta projektu, Saeimai iesniedz Ministru kabinets. Tātad Ministru kabinets ir tas, kurš sastāda to un jautājums ir, vai šādā te sastādīšanas procesā Ministru kabinetam viņš var būt sasaistīts ar dažādiem Saeimas, kā jūs sakāt, ilgtspējā pamatotiem lēmumiem...?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Nu, man šeit nākas atzīt, ka Ministru kabineta rokas ir saistītas un tieši šī iemesla dēļ arī Latvijas Valsts prezidents, valststiesību zinātnieks Egils Levits 2019. gada 28. novembrī pēc šī paša budžeta pieņemšanas, ar savu vēstuli Saeimas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam vēstuli Nr. 288 ir diezgan skaidri pirmā punkta noslēgumā norādījis: “sagaidu, ka Saeima turpmāk atturēsies no šādu tukšu solījumu likumu pieņemšanas, kuru pienācīgu izpildi tā nespēj nodrošināt, kā arī rūpīgi izvērtēs jau spēkā esošos likumus, tos saskaņojot ar Satversmes prasībām”. Tātad faktiski Valsts prezidents un tiesību zinātnieks ir diezgan skaidri jau kaut kur atbildējis arī uz to problēmu, ko mēs šeit redzam. Tā nav normāla situācija, tā nav situācija, kuru risina kolīziju norma, tā ir situācija, kurā ir jābūt tiešām eksplicītam Saeimas solim.

S. Osipova.

Paldies, Liepas kungs. Tiesnešiem šobrīd jautājumu vairāk nav.

Šobrīd ir iespēja uzdot Saeimas pārstāvim Stupina kungam Liepas kungam jautājumus.

Stupina kungs, jūs redzējāt, ka tiesneši ļoti godprātīgi pildīja savu darbu un uzdeva pēc būtības ļoti daudz jautājumu. Lūdzu, neatkārtojiet šos jautājumus.

A. Stupins.

Paldies, godātā tiesa.

Pirmais jautājums būtu, vai pieteikuma iesniedzēju ieskatā labas likumdošanas princips tiktu vispār ievērots, ja Budžeta likums tiktu salāgots ar konkrētā ekonomiskajā situācijā neizpildāmu tiesību normu, vai arī visām normām, kuru saturs pārsniedz budžeta iespējas... būtiski pārsniedz...

L. Liepa.

Liels paldies par jautājumu, godātais kolēģi un Saeimas pārstāvi. Tātad uz šo es varētu atbildēt, ka te ir divi parametri. Pirmais parametrs ir bezdeficīta budžets. Atšķirībā, piemēram, no Igaunijas Latvijā tas nav konstitucionāli noteikts. Tātad tas ir jautājums, par kuru varētu debatēt un es pieļauju, ka Fiskālās disciplīnas padomes pārstāve, doktore Šteinbuka, par to noteikti vēlēsies izteikties.

Taču otrs parametrs ir ekonomiskais stāvoklis, kāds tas ir konkrētajā gadā Latvijai. Ekonomiskais stāvoklis var ietekmēt summāro izpausmi, bet ekonomiskais stāvoklis nedrīkst ietekmēt prasību, kas ir noteikta likuma normā – noteiktu procentu nodrošināt, neatkarīgi no tā, vai ir augšupeja, vai ir kritums. Noteiktam stabilam procentam zinātnes attīstībai un augstskolām ir jābūt. Tāds ir deputātu ieskats.

A. Stupins.

Tad šajā sakarā būs uzreiz secīgi jautājums. Es no jūsu runas saklausīju, ka konkrētā Augstskolu likuma norma ir fiskāli nodrošināta. Ar ko jūs šādu apgalvojumu pamatojat?

L. Liepa.

Nu, redziet, vienmēr būs budžets. Kamēr Latvijā būs budžets, tikmēr tajā ir jāatrod 0,25 procentu pieaugums, lai sasniegtu 2 procentus. Tieši tāpat, kā, piemēram, mēs šeit nestrīdamies par 2 procentiem aizsardzībai vai pat vairāk. Lai kā arī tas nebūtu, Saeimai ir jāapzinās, ka vienmēr būs vērtīgi noteikumi, kuri ir iebūvēti likumos un kuri ir jāievēro ikreiz Ministru kabinetam, kad tas nāk uz Saeimu un rāda savu programmu valsts plānam nākamajam gadam.

A. Stupins.

Sapratu atbildi, bet kontekstā ar šiem te pašiem priekšlikumiem, par kuriem jūs runājat un paudāt neizpratni, kā tad ir vērtēti šie priekšlikumi. Jautājums ir: kādā veidā likumdošanas procesā likumdevējam gan komisijās, gan Saeimas sēdēs vispār būtu

jāreaģē uz priekšlikumiem, kuros nav piedāvāts nekāda fiskāla seguma, nekādi reāli finansējuma avoti, no kurienes tad gūt šo te finanšu apjomu.

L. Liepa.

Nu, šāda darbība jau ik gadus notiek un mēs to vērosim arī šogad oktobrī un droši vien arī novembrī. Proti, tātad, ja nāk dažādi priekšlikumi, tad tiem ir jābūt līdzsvarotiem, taču šajā gadījumā Saeima ir jau uzdevusi Ministru kabinetam, sagatavojot budžetu, ietvert tajā pieaugumu un tas, neizbēgami, no Satversmes 66. panta otrās daļas tātad uzliek par pienākumu līdzsvarot šo izdevumu pozīciju. Tātad lēmumā ir... Es atvainojos, tātad tas pat nav 66. panta otrā daļa... tātad faktiski 66. pants pats par sevi jau ietver sevī... tieši tāpat, kā ilgtspēja nozīmē ņemt vērā arī tos noteikumus, kas ir jau likumdevēja priekšrakstīti par aizsardzību, par izglītību... paredzēt tiem izdevumus. Un līdzšinējā darbībā tā arī tas notiek, tātad ikreiz, kad tiek prasīts meklēt līdzekļus, kaut kādā brīnumainā veidā ir pozīcijas, kurām tie līdzekļi tiek atrasti. Tas pats būtu jāatrod arī ar šo noteikumu.

A. Stupins.

Paldies par atbildi. Tā varbūt nebija īsti atbilde uz manis uzdoto jautājumu kontekstā ar to, ka šie te priekšlikumi ar konkrētajiem cipariem, viņi attiecībā uz šīm te programmām ir simtiem. Un ko tieši pieteikuma iesniedzēji vēlas saskatīt šajās te stenogrammās attiecībā uz katru priekšlikumu, kurā nav norādīts fiskāls avots?

L. Liepa.

Jā... Es precizēšu nedaudz to iepriekšējo atbildi. Protams, mēs nerunājam par Satversmes 66. panta otro daļu, jo tur ir runa par neparedzētiem izdevumiem. Patiesību sakot, deputāti un arī dažādas tātad nozares personas, kas ir iesniegušas aicinājumu ievērot Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu, nerunā par neparedzētiem izdevumiem, bet tie runā par obligāti izpildāmiem izdevumiem, tātad izdevumiem, kuri ir jau iebildēti tiesiskajā sistēmā un kas ir jāņem kā dotie lielumi. Tātad tie ir *a priori* standarti, no kuriem atteikties vairs nedrīkst.

A. Stupins.

Paldies.

Tad runājot par šīm te tiesību normām, kuras izskatāmajā lietā vispār nav apstrīdētas, vai to normu negrozīšana pati par sevi var būt uzskatāma par pamatu Budžeta likuma programmas atzīšanai par neatbilstošu Satversmei?

L. Liepa.

Vai es varētu lūgt precizēt jautājumu... Tātad, kuras normas netiek apstrīdētas?

A. Stupins.

Nu konkrētajā lietā nav apstrīdēta nedz minētā Augstskolu likuma norma, nedz arī milzīga virkne citu līdzīga rakstura normu. Un vai šo normu negrozīšana pati par sevi ir pamats uzskatīt, ka budžeta programma neatbilst Satversmei? Pati par sevi...

L. Liepa.

Nu, es kategoriski iebilstu pret to, ka šīs normas kā tādas būtu jāapstrīd. Tieši šīs normas atbilst Satversmei. Tās ir gluži vienkārši jāievēro. Līdz ar to, Budžeta likumu gatavojot, Ministru kabinetam ir pienākums ievērot ne tikai Augstskolu likumu, bet arī citas normas, kas līdzīgi citām nozarēm arī jau iepriekš paredz noteiktu apjomu.

A. Stupins.

Paldies. Šobrīd jau sākas diskusija par to, vai Augstskolu likuma normas atbilst Satversmei. Bet tad ir jautājums, kāpēc pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka šajā normā norādītie cipari Satversmes 66. pantam atbilst, bet budžeta programmā norādītie cipari neatbilst? Un te ir runa par ilgtspēju.

L. Liepa.

Būsim precīzi. Neviens nav apstrīdējis un vēl jo vairāk, to nedara arī pieteicēji šajā lietā. Augstskolas likuma normu... šī likuma norma ir saistoša, tā ir jāievēro un es vēlreiz atkārtosu arī to, ko es atbildēju jau arī uz tiesas jautājumu... šī norma ir spēkā esoša, neskatoties uz to, ka likumdevējs to ir ignorējis vairākus gadus. Tas vien pats par sevi automātiski nepadara šo normu par spēkā neesošu.

A. Stupins.

Paldies.

Attiecībā uz subjektīvajām tiesībām... vai patiešām, kā jūs norādījāt, augstskolu mācību spēkiem no Augstskolu likuma normas....

S. Osipova.

Atvainojos... šis jautājums jau bija tiesnešu jautājumos par šīm subjektīvajām tiesībām, uz ko Liepas kungs atbildēja, ka šī nav konstitucionālā sūdzība.

A. Stupins.

Piedodiet, es nepabeidzu savu jautājumu... jautājums bija par konkrētu līdzekļu apmēru. Vai mācību spēks var paļauties uz konkrētu līdzekļu apmēru?

S. Osipova.

Pēc būtības šis jautājums ir atbildēts. Tiesiskā paļāvība, kura ir mācībspēkiem, nav šīs lietas prasījuma objekts.

A. Stupins.

Paldies.

Nākamais jautājums. Kādā veidā ir iespējams salāgot budžetu ar visiem izdevumus noteicošajiem likumiem, nepalielinot kopējo pārdalāmo finanšu līdzekļu apjomu.

L. Liepa.

Godātais kolēģi! Tas ir Finanšu ministrijas un Ministru kabineta uzdevums, kad tie nes uz Saeimu budžetu.

A. Stupins.

Bet vai šī prasība nav prioritāra pār kaut kādu konkrētu ciparu, kurš konkrētos ekonomiskos apstākļos nav izpildāms?

L. Liepa.

Varu tikai vēlreiz pateikt, ka, neatkarīgi no tā, vai mums ir recesijas stāvoklis, vai, tieši pretēji, augšupeja, iekšzemes kopprodukta, kamēr tas ir tāpat izmērāms, 0,25 procenti ir jāpalielina... Tas nozīmē, ka neatkarīgi no tā, kā dzīvo valsts ekonomika, noteikts procents ir jānodrošina augstskolai – pieaugums līdz 2 procentiem. Uz to es varu atbildēt tikai to, ka tāpat šī budžeta balansēšana, protams, ir būtisks uzdevums, bet tas ir uzdevums jau Ministru kabinetam gatavojot budžetu un iesniedzot to Saeimai.

A. Stupins.

Paldies.

Un tad pēdējie jautājumi par šo te ilgtspēju... labklājību... šiem argumentiem pieteikuma iesniedzēji ir pieskārušies. Vai, jūsuprāt, jau šobrīd budžeta programmās, apakšprogrammās noteiktais finansējums nenodrošina valsts dibināto augstskolu

funkciju izpildi, viņu mērķus un uzdevumus? Un ar kādiem juridiskiem argumentiem jūs to pamatotu, ka šis te finansējums to nenodrošina?

L. Liepa.

Jā, nu vispirms man jāatbild, ka par to nav bijusi prasība. Prasība nav, vai kaut kas faktoloģiski nodrošina vai nenodrošina. Mēs esam likumu tiesā un līdz ar to mums ir jārunā par to, vai tiek vai netiek ievēroti likumu norma.

Bet atbildot uz jūsu jautājumu, vai ir vai nav nodrošinājums... man atliek tikai atkal atgriezties pie 2014. gada Pasaules Bankas pētījuma, kurš atkārtoti un skaļi atgādina par to, ka ir nepietiekams finansējums, kas rada risku izglītības un pētniecības kvalitātei, ierobežo sektoru efektivitāti, un tā tālāk. Atbilde: nenodrošina.

A. Stupins.

Un tad pēdējais jautājums tieši šajā sakarā ir: kādā veidā ar juridiskiem apsvērumiem mēs varētu konstatēt, ka tieši kopējā finansējuma apjoma palielinājums pats par sevi sniegs šo te ilgtspēju vai sabiedrības labklājību. Vai šis ir jāskatās tikai kopējā katla ietvaros, vai arī attiecībā uz zināmu efektivitāti un citiem aspektiem?

L. Liepa.

Kaut arī es, protams, varētu atbildēt, ka šis nav jautājums, kas būtu relevant, un tomēr savā ziņā man ir jānorāda, ka Satversmes ievadā ir nostiprināts tajā skaitā arī Latvijas uzdevums un Latvijas pienākums nodrošināt un veicināt vienotas Eiropas un pasaules ilgtspējīgu un demokrātisku attīstību. Izglītības finansējums un tā pieaugums ir daļa no šīs ilgtspējīgās programmas. Tas ir tā, kā to lasa mani pārstāvāmie.

A. Stupins.

Bet kādi juridiski argumenti to pamato?

L. Liepa.

Pirmkārt, varu atsaukties tikai vēlreiz, ka Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa nosaka pieaugumu valsts finansētai augstākai izglītībai un zinātnei. Šis ir mūsu jaudīgākais juridiskais arguments un tā neievērošana ir Satversmes 1. un Satversmes 66. panta principa pārkāpums. Tie ir mūsu juridiskie argumenti.

A. Stupins.

Paldies par jūsu atbildēm. Jautājumu vairs nebūs.

S. Osipova.

Tā... paldies. Pieteikuma iesniedzēju pozīcija šobrīd tiesai tiktāl ir skaidra. Paldies, Liepas kungs.

Šobrīd iespēja atbildēt ir Saeimas pārstāvim Stupina kungam. Jums tāpatās ir pusstundas laiks.

A. Stupins.

Paldies.

Godātā tiesa! Izskatāmajā lietā Saeima jau ir sniegusi savu atbildes rakstu un uztur tajā sniegto lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Šajā tiesas sēdē uzsvēršu būtiskākos no Saeimas argumentiem.

Pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis Satversmes tiesu atzīt apstrīdētās valsts budžeta programmas un apakšprogrammu par neatbilstošām Satversmei, jo uzskata, ka tajās paredzētais valsts finansējums studijām valsts dibinātajās augstskolās nav pietiekams. Šim mērķim piešķiramais pieaugums nav varējis būt mazāk par 0,25 procentiem no IKP.

Ja Satversmes tiesa izskatīs lietu pēc šāda prasījuma, tai būtu nepieciešams lemt par to, cik tad liels valsts finansējums 2019. gadā vispār bija piešķirams studijām valsts dibinātajās augstskolās. Ja Satversmes tiesa atzītu šīs te apstrīdētās budžeta programmas par neatbilstošām Satversmei, tas nozīmētu, ka Satversmes tiesa ir noteikusi, kādam 2019. gadā bija jābūt valsts finansējumam studijām valsts dibinātajās augstskolās. Satversmes tiesas kompetenci noteic Satversme, Satversmes tiesas likums, saskaņā ar kuriem Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei un Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros spriež tiesu. Atbilstoši tiesas praksei, tiesu var spriest, tikai pamatojoties uz juridiskiem apsvērumiem.

Tātad Satversmes tiesa ir tiesīga izvērtēt lietu tikai tiktāl, ciktāl uz to iespējams šādus te apsvērumus attiecināt.

Par citiem jautājumiem, kuru izlemšanai nav noteikti pietiekami stingri juridiskie standarti, bet, kuros izdarāmie secinājumi pārsvarā atkarīgi no politiskās lietderības, ir jālemj demokrātiski leģitimētam politiskam valsts orgānam, konkrētajā gadījumā – likumdevējam. Valsts budžetā tiek noteikti un pamatoti valsts pienākumu izpildei nepieciešamie līdzekļi un tādā kārtā konkrētā laika posmā izdevumus sedz atbilstoši ieņēmumi. Valsts budžeta programmās noteiktais finansējums ir politiskās izšķiršanās jautājums un tā apmērs nav pārbaudāms Satversmes tiesā. Satversmes tiesa līdz šim nav izvērtējusi kādas valsts budžeta programmas vai apakšprogrammas atbilstību Satversmei uz tāda prasījuma pamata, kāds ir izskatāmajā lietā, proti,

Satversmes tiesa nav izskatījusi nevienu lietu, pamatojoties uz prasījumu, kura apmierināšanas gadījumā nāktos secināt, ka Saeimai, pieņemot gadskārtējo Valsts budžeta likumu, bija pienākums ne vien piešķirt finansējumu konkrētam mērķim, tas ir, studijām valsts dibinātajās augstskolās, bet piešķirt to konkrētā apmērā. Izskatāmajā lietā izvirzītais jautājums nav arī likuma robs. Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka tā nevar pārvērtēt Ministru kabineta un Saeimas rīcību budžeta izstrādāšanā vai pieņemšanā, kas pamatā balstās uz ekonomisko vērtējumu vai prognozi par valsts saimnieciskajiem jautājumiem. Ciktāl uz valsts budžeta attiecināmu jautājumu izlemšana nepārkāpj valsts varas dalīšanas principu, vai, piemēram, personas pamattiesības, Ministru kabinets un Saeima šajā jomā bauda ļoti plašu prognozēšanas un lemšanas brīvību. Apstrīdētās valsts budžeta programmas nevienai konstitucionālai institūcijai neliedz iespēju pildīt tai Satversmē noteiktās funkcijas un neierobežo nevienas personas pamattiesības.

Satversmes tiesai nav juridiska pamata iejaukties tieši demokrātiski leģitimēta parlamenta izvēlē attiecībā uz to, kādā apmērā 2019. gadā bija piešķirams valsts finansējums studijām valsts dibinātajās augstskolās.

Kā jau minēju, valsts finansiālās iespējas juridiskās argumentācijas ceļā nav iespējams izvērtēt, tāpat to nav iespējams darīt attiecībā uz ekonomisko situāciju un politikas prioritātēm. Likumdevējs Satversmes tiesai tiesības vērtēt citu valsts varas orgānu rīcības politisko lietderību nav piešķīris un Satversmes tiesai ir jāatturas no politisku jautājumu izvērtēšanas, jo tie ir demokrātiski leģitimēta likumdevēja kompetencē.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, Saeima lūdz tiesu izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā par apstrīdēto valsts budžeta programmu un apakšprogrammas atbilstību Satversmes 1. un 66. pantam.

Ja Satversmes tiesas ieskatā tiesvedība izskatāmajā lietā tomēr būtu turpināma, Saeima savā atbildes rakstā jau ir sniegusi plašu pamatojumu, kāpēc apstrīdētā valsts budžeta programmas un apakšprogramma atbilst Satversmes 1. un 66. pantam.

Saeimas komisijas sēdēs, kurās tika izskatīts likumprojekts "Par Valsts budžetu 2019. gadam", piedalījās plašs personu loks, arī augstskolu, izglītības darbinieku organizāciju pārstāvji.

Runājot par priekšlikumiem, par kuriem jau plaši izskanēja diskusijas šajā tiesas sēdē, arī Finanšu ministrija noteikti norādīs un tāda ir arī Ministru kabineta attieksme šajā sarežģītajā, tehniskajā, ļoti tādā savstarpējo sazobi pieprasošā procesā kā valsts budžeta pieņemšana, šie te priekšlikumi ir ļoti daudz un parasti komisijas attieksme vai

Ministru kabineta attieksme attiecībā uz deklaratīviem priekšlikumiem, kas vienkārši norāda konkrētu summu, taču nenorāda finansējuma avotu, vai tie ir jauni nodokļi vai budžeta deficīta palielināšana, vai kas cits, šādi priekšlikumi tiek noraidīti bez diskusijām. Un kā mēs redzam, arī šīs diskusijas šeit nav notikušas un arī paši priekšlikumu iesniedzēji par tiem nav diskutējuši. Iesniegtos priekšlikumus, ar kuriem šajā te Budžeta likumprojektā tika piedāvāts noteikt, ka, saskaņā ar konkrēto Augstskolu likuma normu tiek nodrošināts papildu finansējums, tajos bija vienīgi norādīts, ka Ministru kabinets atrod šim mērķim nepieciešamos finansēšanas avotus, vadoties pēc labas pārvaldības principiem un efektīvi izmantojot finanšu resursus. Kā jau minēju, konkrētajā situācijā reāli finansējumu avoti netika uzrādīti. Arī, piemēram, ieņēmumu prognozes vai kaut kas tamlīdzīgs.

Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktais uzdevums Ministru kabinetam nevar tikt skatīts atrauti no spēkā esošās tiesību sistēmas, kurā šis uzdevums ir dots. Normatīvajos aktos ietvertās tiesību normas veido savstarpēji līdzsvarotu sistēmu, tās nav aplūkojamas atrauti. Tiesību normu piemērošanā jāņem vērā tiesību sistēmas vienotības princips.

Dažādos normatīvajos aktos ietvertas tiesību normas ir jāinterpretē, it kā tās veidotu vienotu tiesību sistēmu. Atbilstoši racionālam likumdevēja principam un tiesību sistēmas vienotības principam, Ministru kabinetam šīs te Augstskolu likuma normā noteiktais uzdevums ir aplūkojams kopsakarā ar citām normām, kas attiecas uz gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta izstrādāšanu.

Satversmes 66. panta pirmajā daļā noteiktais Ministru kabineta pienākums iesniegt šo te budžeta projektu nav formāls un neaprobežojas tikai un ar noteikta satura dokumentu iesniegšu Saeimai. No minētās normas izriet, ka Ministru kabinetam jāiesniedz Saeimai provizorisks valsts ienākumu un izdevumu aprēķins. Valsts budžeta projekts, tas ir detalizēti izstrādāts ienākumu un izdevumu aprēķins. Par cipariem, kas ir iekļaujami šajā te aprēķinā, protams, vislabāk mācēs runāt Finanšu ministrija.

Atbilstoši likuma "Par budžeta un finanšu vadību" 1. panta otrās daļas otrajam teikumam, Ministru kabinetam, izstrādājot šo te valsts budžetu, ir pienākums ņemt vērā vispārējo ekonomisko līdzsvaru. Jānodrošina ilgtermiņa līdzsvars starp ekonomiskajām iespējām un visas sabiedrības labklājību. Ministru kabinets atbild par valsts iestāžu budžeta pieprasījumu līdzsvarošanu. Izstrādājot šo te projektu, Ministru kabinetam jāievēro virkne normatīvajos aktos noteikto prasību, nodrošinot arī fiskālās politikas principu ievērošanu. Tātad, tam ir pienākums ievērot starptautiskajā līgumā "Par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību" ekonomiskajā un monetārajā savienībā noteiktās prasības par Valsts budžeta deficītu. Un sekas šādu prasību neievērošanā var

būt ļoti smagas un tās ir noteiktas līguma “Par Eiropas Savienības darbību” 121., 126. pantā.

Tātad Ministru kabinetam ir arī jānodrošina, lai tiktu sasniegti attīstības plānošanas dokumentos izvirzītie mērķi un plānotie rezultāti. Arī Valsts kontrole uzsver, ka visu līdzekļu piešķiršanai gadskārtējā valsts budžetā būtu jānotiek pēc vienotiem caurskatāmiem principiem, proti, visupirms kompleksi izvērtējam vajadzības, pēc tam plānojam nepieciešamo rīcību un izstrādājam budžeta pieprasījumus. Finansējumu plānošana, kā jau minēju, veicama kompleksi un samērojama ar pārējo nozaru finansējumu un ievērojot fiskālās politikas mērķus.

Līdz ar to konkrētās Augstskolu likuma normas, lai arī tās uzliek Ministru kabinetam pienākumu paredzēt gadskārtējā Valsts budžeta likumprojektā šai likuma normai atbilstošu finansējuma pieaugumu, tomēr šī te pati... norma pati par sevi neatbrīvo Ministru kabinetu no pienākuma ievērot vispārējos gadskārtējā Valsts budžeta izstrādāšanas noteikumus. Tas, ka gadskārtējā valsts budžetā nav paredzēts Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktais finansējuma pieaugums, pats par sevi nepadara attiecīgo valsts budžeta programmu vai apakšprogrammu par neatbilstošu Satversmei. Budžets kā valsts politikas plānošanas līdzeklis, to var pieņemt tikai vienīgi likumdevējs. Un budžeta mērķis ir pamatot, kādi līdzekļi ir nepieciešami valsts institūcijām, pašvaldībām un nodrošināt, lai laika posmā, kad šie likumi ir paredzēti, tos segtu arī atbilstoši ieņēmumi. Tas ir ļoti būtiski.

Un šī te nepieciešamība nodrošināt vispārējo ekonomisko līdzsvaru, ir konkrēti norādīti arī likumā “Par budžetu un finanšu vadību”. Tas ir skaidrs, ka Saeima, nosakot valsts ienākumus un izdevumus, kādam šos te līdzekļus liedz, kādam atvēl un šādi te darbībai piemīt tīri saimniecisks un politisks, ne tikai likumdošanas raksturs. Likumdevējam, pieņemot šo te Budžeta likumu, ir īpaši plaša rīcības brīvība, nosakot valsts budžeta programmās un apakšprogrammās ietvertā valsts finansējuma apmēru. Tas arī nenozīmē, ka likumdevējam likumu pieņemšanā būtu absolūta rīcības brīvība un likumdevējs varētu neievērot, piemēram, budžeta pieņemšanas kārtību vai ierobežot personas pamattiesības bez pamata. Saeima, īstenojot šīs te budžeta veidošanas tiesības, bauda minēto rīcības brīvību tiktāl, ciktāl netiek pārkāpti vispārējo tiesību principi un Satversme. Saeimas kārtības rullī reglamentēto un procesuālo priekšnoteikumu un prasību ievērošana ir ļoti svarīgs nosacījums, lai likumdevējs būtu ievērojis rīcības brīvības robežas un šie te akti būtu tiesiski.

Politiskie apsvērumi nosaka sasniedzamo mērķi, proti, šo te ekonomisko, politisko, sociālo sabiedrības dzīves aspektu un šo te aspektu uzlabojumu. Savukārt juridiskie apsvērumi paredz konkrētus noteikumus, kas ir jāievēro nevis tāpēc, ka tie

nodrošinās ekonomisko, politisko vai sociālo situāciju, bet tāpēc, ka to prasa tiesiskums.

Nav iespējams atzīt to, ka Satversmes 1. pants pats par sevi prasītu nodrošināt studijām valsts dibinātajās augstskolās šo te finansējuma pieaugumu ne mazāku par konkrētajā tiesību normā norādīto apmēru. Tādēļ Satversmes tiesai visupirms būtu jānosaka, ciktāl tiesa var vērtēt šādu te apmēru, pēc kādas metodoloģijas tad tas notiks. Saeima uzskata, ka tiesas procesā būtu izvērtējams tikai tas, vai budžeta programmas un apakšprogrammas ir pieņemtas, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību.

Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka ne katrs procedūras pārkāpums ir pietiekams, lai apstrīdētās budžeta programmas varētu atzīt par neatbilstošām Satversmes 1. pantam. Lai valsts budžeta izstrādāšanas un pieņemšanas procedūras pārkāpumu dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām par to, vai gadījumā, ja šī procedūra tiktu ievērota, Saeima nebūtu pieņēmusi atšķirīgu lēmumu. Un pamats tiesību akta atzīšanai par spēkā neesošu varētu būt būtisks procesuālo noteikumu pārkāpums, kas radies apzināti, vai patvaļīgi neievērojot likuma prasības vai tāds pārkāpums, kas radīs būtisku valsts vai sabiedrības interešu apdraudējumu.

Runājot par izpratni par tiesiskās drošības principu. Saeima joprojām uzskata, ka šis te princips sevī aptver tiesiskās noteiktības un tiesiskās paļāvības principu un viņš ir uzlūkojams ļoti krietni plašāk par vienas konkrētas tiesību normas regulējuma ietvaru, vai tā būtu kāda cita likuma norma vai konkrētā Augstskolu likuma norma. Ja apstrīdētās budžeta programmas ir pietiekami skaidras, tad tiesiskās noteiktības principam tās atbilst. Un šajās programmās ir nepārprotami norādīts konkrēts finansējuma apmērs.

Nav iespējams atzīt, ka šajās programmās un apakšprogrammā norādītie skaitļi nebūtu saprotami, tādējādi konkrētās programmas atbilst tiesiskās noteiktības principam. Savukārt, lai konstatētu, ka personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, jāņem vērā, ka šis princips var aizsargāt tikai tādas tiesības, kas iegūtas un konkrētajos ekonomiskajos apstākļos neizpildāmu tiesību norma savas kaut kādā aspektā arī deklaratīvās būtības dēļ pati par sevi tiesisko paļāvību radīt nevar. Apstrīdētās programmas nevienai konkrētai personai subjektīvās tiesības nerada, bet nosaka tikai konkrētiem mērķiem piešķiramo valsts finansējumu. Šis aspekts jau šodienas tiesas sēdē plaši ir izdiskutēts.

Principā šī te norma nenorāda arī uz kaut kādu konkrētu identificējamu tiesību piešķiršanu un līdz ar to norma nav radījusi personām aizsargājamu tiesisko paļāvību uz valsts finansējuma pieaugumu. Līdz ar to apstrīdētās programmas atbilst tiesiskās paļāvības principam.

Ņemot vērā minēto, šīs te programmas arī atbilst tiesiskās drošības principam kopumā un šodien izskanējušās diskusijas par kaut kādu ļoti abstraktu tiesību jautājumu Saeimas ieskatā tomēr nav vietā, jo konkrētajā gadījumā var būt runa par konkrētas personas pamattiesībām un tas attiecas uz ikkatru un ikvienu personu.

Likumdevējam, ņemot vērā arī pieteikuma iesniedzēju norādīto tiesiskuma principu, ir pienākums nodrošināt tiesību sistēmas iekšējo harmoniju. Tomēr, kā jau minēju, ne jau jebkurš procedūras pārkāpums var būt pamats tam, lai budžeta programmas atceltu un atzītu par neatbilstošām Satversmei. Pieteikuma iesniedzējs par būtisku procesuālu pārkāpumu faktiski saskata... kā arī pats pieteikuma iesniedzēju pārstāvis ir atzinis, tikai un vienīgi Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas neievērošanu. Tas vien, ka Ministru kabinets izstrādājis un iesniedzot Saeimai gadskārtējo Budžeta likumprojektu nav ievērojis šo te normu, pats par sevi par būtisku procesuālu pārkāpumu Saeimas ieskatā nav uzskatāms.

Apstrīdēto programmu pieņemšanā ir ievēroti formālie likumprojektu izskatīšanas noteikumi. Uz to ir arī norādīts atbildes rakstā ar konkrētiem datumiem, termiņiem un konkrētām normatīvo aktu prasībām līdz pat likuma spēkā stāšanās.

Ministru kabinetam, iesniedzot šo te valsts budžeta projektu, bija jāparedz šis te pieaugums, ņemot vērā to, ka valsts piešķirtais finansējums studijām nerasniedza vismaz 2 procentus no iekšzemes kopprodukta, tomēr vienlaikus Ministru kabinetam bija prioritārs pienākums ievērot vispārējos valsts budžeta izstrādāšanas noteikumus: fiskālās politikas principus, nodrošināt ekonomisko līdzsvaru, sabalansēt valsts ekonomiskās iespējas, visas sabiedrības labklājību. Ievērojot minēto procedūru, sekas konkrētajā gadījumā nevarēja būt citas, kā vien tādas, kas uz konkrēto budžeta gadu un konkrēto finansējuma apmēru tika attiecinātas. Tam par iemeslu ir tas, ka, nepalielinot kopējo caur valsts budžetu pārdalāmo finanšu līdzekļu apjomu, tālāk augstākās izglītības finansējuma palielināšana Latvijā vienkārši nozīmētu salīdzinoši lielu līdzekļu pārdali no citām caur valsts budžetu finansētām jomām. Saeima neapšaubā, ka augstākajai izglītībai un zinātnei ir būtiska nozīme un šo te aspektu pienācīgs līmenis ir neatņemams katras valsts sekmīgas attīstības priekšnoteikums.

Tomēr pieteikumā ietvertās atziņas par to, ka augstākās izglītības nozīme demokrātiskā sabiedrībā un principā arī norāde uz to, ka, pieņemot apstrīdētās programmas, likumdevējs nav ievērojis šo te Augstskolu likuma normu, pašas par sevi jau nozīmētu, ka ir radīts būtisks valsts vai sabiedrības interešu apdraudējums, šādi apgalvojumi nav balstīti ne ar kādiem juridiskiem argumentiem un šis te sabiedrības interešu apdraudējums arī šodienas tiesas sēdē konkrēti arī nav ticis norādīts. Tas varētu rasties, ja, piemēram, procesuālo noteikumu neievērošana būtu novedusi pie

pamattiesību ierobežojuma, savukārt valsts interešu būtisks apdraudējums varētu rasties, ja tas novestu, piemēram, pie valsts varas dalīšanas principa pārkāpuma. Konkrētajā gadījumā šādas sekas iestājušās nav.

Tas vien, ka Ministru kabinets, izstrādājot gadskārtējo Valsts budžeta likumprojektu un Saeima, to pieņemot, nepiešķir vēl lielāku valsts finansējumu studijām valsts dibinātajās augstskolās, nenozīmē to, ka ir radies būtisks valsts vai sabiedrības interešu apdraudējums. Nav iespējams atzīt, ka apstrīdētās Valsts budžeta programmas, kurās paredzētajam mērķim ir piešķirts valsts finansējums gandrīz 150 miljonu eiro apmērā, varētu apdraudēt valsts vai sabiedrības intereses.

Un te ir arī jāapšaubā pieteikuma iesniedzēju norādītais apgalvojums, ka principā ne par mata tiesu šis te finansējums nav pieaudzis. Tas pēdējo četru gadu laikā ir pieaudzis par trešdaļu vismaz, bet par šiem te jautājumiem un cipariem vislabāk varēs minēt tieši Finanšu ministrija.

Ņemot vērā minēto, Saeima uzskata, ka apstrīdētās budžeta programmas atbilst tiesiskuma principam.

Un runājot par šodien jau izskanējušajām diskusijām attiecībā uz kolīziju jeb pretrunu, te Saeima šo jautājumu arī noteikti atstāj Satversmes tiesas ieskatā, jo 2011. gada sprieduma lietā Nr. 2011-11-01 izteiktās atziņas uz līdzīgu situāciju norāda, ka šis te regulējuma priekšmets šiem te normatīvajiem aktiem ir atšķirīgs un konkrētā lieta varētu arī nebūt risināma, piemērojot tiesību normu specialitātes vai šīs te temperālās attiecības. Un šādā situācijā šī te Saeimas kārtības ruļļa 111. panta otrā daļa nebūtu piemērojama jebkurā gadā. Šeit es īsti nesaprotu pieteikuma iesniedzēju argumentu, kas vienlaikus atsaucas gan uz šo te ruļļa normu, gan arī Satversmes tiesas nolēmumu, kurš konkrēti pasaka, ka šī te norma nav piemērojama. Bet Saeima jau arī lietā Nr. 2011-11-01 jau bija norādījusi, ka budžeta norma ir jaunāka tiesību norma. Apstrīdēto budžeta programmu pieņemšanā nav saskatāms arī labas likumdošanas principa pārkāpums. Valsts finansiālajai ekonomiskajai situācijai atbilstoša budžeta pieņemšana ir prioritāra un lai formāli izpildītu dažādos normatīvajos aktos nospraustos konkrētus ciparu mērķus, valsts budžetā būtu ļoti būtiski jāpalielina nodokļi, būtiski jāpalielina budžeta deficīts, jāsamazina citu nozaru finansējums.

Par to, kādi finanšu līdzekļi šobrīd būtu nepieciešami, lai izpildītu šo te pašreizējos ekonomiskās situācijas apstākļos neizpildāmo normu, noteikti norādīs Finanšu ministrija, bet pēdējā sarunā tie bija vairāk nekā 70 miljoni eiro.

Labas likumdošanas praksei daudz lielākā mērā atbilst izpildāma un sabalansēta Budžeta likuma pieņemšana, nevis Budžeta likuma salāgošana ar konkrētā ekonomiskā situācijā diemžēl neizpildāmiem likumiem. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis arī

norādīja par to, ka Augstskolu likumu pēc sava satura varētu arī tad uzskatīt par Budžeta likuma normu. Saeima uz šo jautājumu raugās ļoti konsekventi. Budžeta likuma normas ir tās, kas ir iekļautas budžeta paketē un budžeta pakete, kā mēs zinām, nav papildināma ar citiem normatīvajiem aktiem viņa izskatīšanas procesa laikā. Šādai te pozīcijai par šo te salāgošanu un labas likumdošanas principu ievērošanai nepārprotami piekrīt arī Latvijas Banka, Finanšu ministrija un par nozari atbildīgā Izglītības un zinātnes ministrija. Turklāt, kas ir visbūtiskākais konkrētajā lietā, pašlaik diemžēl neizpildāmā likuma normas nemaz nav apstrīdētas. Un noteiktā laika posmā, noteiktā valsts finanšu stāvoklī neizpildāms likums nevar radīt pamatu labai likumdošanas praksei.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Saeima secina, ka apstrīdētās budžeta programmas atbilst Satversmes 1. pantam. Diemžēl nesadzirdējām konkrētus pieteikuma iesniedzēju argumentus, tieši juridiskus argumentus par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 66. pantam, bet tas ir saprotams, jo konkrēts programmu finansējuma apjoms Satversmes tiesā nemaz nav apstrīdams.

Un, kā jau minējām savā atbildes rakstā, Satversmes tiesa savā praksē līdz šim nav atzinusi, ka no 66. panta izrietētu ilgspējības princips, bet skaidrojusi to, ka no tā izriet konstitucionālo institūciju pienākums gādāt par ilgspējīgu valsts budžeta izstrādāšanu un pieņemšanu.

Principā attiecībā uz apstrīdētās programmas atbilstību šai te Satversmes normai, pamatatziņa ir, ka ir vienkārši neiespējami izdarīt tieši tiesībās pamatotu slēdzienu, ka Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktais valsts finansējuma pieaugums nodrošina ilgspēju, bet valsts budžets nē, kā to mēģina argumentēt atsevišķas pieaicinātās personas, tikai runājot par kaut kādiem abstraktiem cipariem. Valsts budžets konkrētajā gadījumā būtu skatāms tikai attiecībā uz šīs te programmas atbilstību tieši Satversmes 66. panta pirmajai daļai, kas nosaka šo te tiesisko ietvaru valsts publisko finanšu jautājumu izlemšanai. Un izskatāmajā gadījumā šajā te normā noteiktā kompetence gadskārtējā valsts budžeta izstrādāšanā un pieņemšana ir ievērota, arī ir ievērota prasība par valsts budžeta pieņemšanas periodiskumu. Kā mēs zinām, Saeima par šo te budžetu lemj ik gadus pirms saimnieciskā gada sākšanās un šis te konkrētais 2019. gada likums tika pieņemts Saeimas ārkārtas sēdē, ievērojot arī likumu "Par budžeta un finanšu vadību" 21. panta trešajā daļā noteikto kārtību, kad Saeimai iesniedzams valsts budžets vēlēšanu gadā. Tātad apstrīdētās valsts budžeta programmas un apakšprogrammas atbilst arī Satversmes 66. pantam.

Bet noslēgumā uzsvēršu, ka Satversmes tiesa valsts politiku neīsteno un Satversmes tiesas process nav paredzēts tam, lai lemtu par valsts finansējuma piešķiršanas prioritātēm. Tas ir politisko debašu jautājums un šī te izšķiršanās par

lietderīgāko risinājumu, pieņemot budžetu, ir demokrātiski leģitimēta parlamenta kompetencē.

Izskatāmajā lietā pieteikuma iesniedzēji Augstskolu likuma 78. panta septīto daļu nav apstrīdējuši, šīs te normas atbilstību Satversmei, tāpēc arī izskatāmajā lietā tas nav izvērtējams.

Ievērojot minēto, Saeima lūdz izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā.

Paldies.

S. Osipova.

Paldies, Stupina kungs, par Saeimas viedokli.

Tiesnesim Kučam ir jautājums.

A. Kučs.

Man būs vairāki jautājumi. Paldies, Stupina kungs.

Pirmkārt, es gribētu precizēt jūsu pozīciju, vai šī tiesību norma ir vai nav spēkā... Augstskolu likuma normas...

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā, raugoties no šī tiesību teorētiskā jautājuma par specialitātes vai tempurālās piemērojamības aspektiem, tad, protams, varētu būt arī diskusija, vai norma ir piemērojama vai norma ir spēkā. Tā ir arī šī te atšķirība starp dažādu... vai dažādu normatīvo aktu izpratni par Eiropas Savienības tiesību normām vai nacionālajām tiesību normām... šis vienmēr ir bijis diskutabls jautājums.

Konkrētajā gadījumā Saeimas politiskā griba ir, lai šī te norma paliek spēkā līdz tam brīdim, kad Saeima pati viņu varēs īstenot un vismaz pagaidām es neizteikšu politiskus apsvērumus, bet ir politisks virziens, ka šī norma nebūtu spēkā vai nebūtu piemērojama nākotnē, nav noticis, tāpēc arī no juridiskā viedokļa es to noteikti nevarēšu apgalvot, ka šī norma nebūtu piemērojama kaut kad nākotnē.

Bet abi šie aspekti – vai kolīzija pastāv vai kolīzija nepastāv... konkrētajā gadījumā Saeimai ir labvēlīgi, tāpēc tā to atstāj Satversmes tiesas ieskatā.

Paldies.

A. Kučs.

Paldies.

Vēl precizējot... kādēļ jūsuprāt Satversmes tiesa nevarētu lemt par valsts budžeta pieņemšanas procesu? Jūs teicāt vairākkārt, ka Satversmes tiesai nav kompetences šajā lietā, tāpēc es gribēju precizēt.

A. Stupins.

Satversmes tiesa, kā jau ir minēts šajā te daudzkārt norādītajā spriedumā Nr. 2011-11-01, var vērtēt šos te procedurālos jautājumus arī kontekstā ar labas likumdošanas principu, bet konkrētajā gadījumā labas likumdošanas principa aspektā budžeta sabalansētība prevalē. Satversmes tiesa var izvērtēt budžeta procesa pieņemšanas tiesiskumu, taču konkrētajā gadījumā šis te budžeta process ir pilnībā ievērots.

Paldies.

A. Kučs.

Paldies.

Tad man būtu jautājums par Augstskolu likuma 78. panta septītās daļas pieņemšanas mērķi. Kāds bija mērķis likumdevējam, pieņemot šo normu?

A. Stupins.

Likumdevēja mērķis, kā jau arī ir izskanējis šodienas sēdē, ir šī te labā griba... šī te vadlīnija... es neapgalvoju, ka šī te konkrētā norma ir vadlīnija un arī gribētu uzsvērt nepatieso pieteikuma iesniedzēju pārstāvja apgalvojumu, ka Saeima savā atbildes rakstā kaut ko tādu ir norādījusi. Saeima savā atbildes rakstā ko tādu nav norādījusi. Taču tajā brīdī tā bija Saeimas deputātu izšķiršanās, ka Saeima gribētu redzēt šādu te finansējumu, protams, ievērojot katra konkrētā gada valsts budžeta iespējas.

A. Kučs.

Un vai Saeima ir kaut kādā veidā sekojusi līdzī tam, vai Ministru kabinets šo Saeimas labo gribu pilda?

A. Stupins.

Katrā konkrētajā gadījumā, arī šoreiz, piemēram, runājot ar Finanšu ministriju, šie te speciālie... nu, var viņus saukt par speciālajiem likumiem, bet varbūt ne šīs te specialitātes tiesību teorētiskajā aspektā... Katru gadu, kad noteikti resori iesniedz šos te prioritāros pasākumus, politiskās iniciatīvas, protams, tas tiek ņemts vērā, taču pēc

tam tās prioritātes tiek sarindotas, sarandzētas un Ministru kabinets savas kompetences ietvaros pieņem šīs vēlmes zināšanai un tās vēlmes, protams, ir saistītas ar katras nozares šo te nepieciešamo finansējumu. Un arī šajos likumos, kas diemžēl būtiski pārsniedz valsts budžeta iespējas, šīs te norādītās vēlmes... Un Ministru kabinets akceptē tās, kas ir atzīstamas par prioritātēm un gala cipars ir principā kontekstā ar šo te budžeta deficīta ierobežošanu.

Bet Saeima pilnīgi noteikti katra budžeta gada ietvaros seko līdzī tam, lai to visu līdzsvarotu, bet konkrētās normas tas ilgtermiņa mērķis... viņš, protams, politiski ir, cik es saprotu, Saeimas vairākumā joprojām ir aktuāls.

A. Kučs.

Es vienkārši gribēju jautāt, vai nav atšķirību... ko jūs teicāt... par nozaru iesniegtajiem likumprojektiem un vēlmēm un to, ko pati Saeima ir izlēmusi. Vai jūs šeit nesaskatāt atšķirību?

A. Stupins.

Tas ir... tāpat tā ir šī sazobe, šī mijiedarbība, šī te prioritāšu noteikšana. Protams, ka Saeima ļoti gribētu, lai budžetā šāds te cipars būtu paredzēts un ilgtermiņā no šādiem mērķiem Saeima nav atteikusies, taču konkrētajā gadījumā prioritārs ir budžeta balanss.

A. Kučs.

Kāpēc tā norma nav tikusi grozīta... vai arī tas pārejas periods, kas iepriekš tika pieņemts, pagarināts... ja nu to mērķi Saeima redzēja, ka nevarēja sasniegt?

A. Stupins.

Tīri no juridisko aspektu viedokļa man nav informācijas par iemesliem, kāpēc tas nav darīts. Šis noteikti ir politiska rakstura jautājums un uz to vislabāk varētu atbildēt, piemēram, divu atbildīgo komisiju priekšsēdētāji.

A. Kučs.

Paldies.

Tad vēl nedaudz pieskaroties varbūt Tieslietu ministrijas viedoklim lietā. Vai, jūsuprāt, izstrādājot Budžeta likumu, Saeimai bija jāņem vērā arī šajā Augstskolu likumā paredzētais?

A. Stupins.

Tas, protams, bija jāņem vērā un tas arī ir ņemts vērā, izskatot šos te priekšlikumus. Un konkrētie iesniegtie priekšlikumi ar savu pamatojumu ir skaidri norādījuši, ka to mērķis ir īstenot šajā te Augstskolu likuma normā ietvertu finansējumu, taču, atbilstoši šai te Budžeta likumprojekta paketes virzībai Saeimā, atbildīgās komisijas, nekonstatējot, ka pastāvētu kādi reāli avoti šāda finansējuma piešķiršanai, šos priekšlikumus ir noraidījušas.

A. Kučs.

Tātad, kā es pareizi no jums sapratu, tad Budžeta komisijā un arī Izglītības komisijā tas, iespējams, tika apspriests, bet tieši finansējums bija tie argumenti, kāpēc tas normā noteiktais netika izpildīts.

A. Stupins.

Es gribētu arī precizēt. Kā jau es minēju, šādu priekšlikumu apjoms ir ievērojams un milzīgs. Un principā gan Ministru kabineta attieksme pret šādiem priekšlikumiem, piemēram, pēc pirmā lasījuma Saeimā, gan Budžeta komisijas attieksme... ja pretī nav norādīti reāli izpildāmi avoti, kas nav abstrakta kāda budžeta prognoze... Nu, parasti tur tiek norādīti diezgan abstrakti un no fiskālās politikas aspektiem reizēm nepamatoti avoti, tā prakse ir, principā šādi priekšlikumi, ņemot vērā ļoti laikietilpīgo budžeta pieņemšanas procedūru, arī konkrētajā gadījumā apspriesti netika, tos noraidot ar pamatojumu, ka avoti nav reāli. Arī paši iesniedzēji nekādas konkrētas diskusijas par šo jautājumu nav raisījuši.

A. Kučs.

Paldies. Un tad man vēl ir jautājums... tas vienkārši precizējot to, ko jūs teicāt... Ja es pareizi sapratu jūsu teikto, tad jūsuprāt jūs piekrītat, ka likumdevējam būtu jānovērš savstarpēji pretrunīgas normas tiesību sistēmā, bet jūsuprāt šāds procesuāls pārkāpums šajā lietā nav uzskatāms par būtisku.

A. Stupins.

Diezgan precīzi.

A. Kučs.

Paldies.

Un pats pēdējais no manas puses. Tātad arī atsaucoties uz Tieslietu ministrijas viedokli. Tieslietu ministrija norāda, ka arī pašam parlamentam ir jāievēro tātad likuma normas, kas nav darīts vairāku gadu garumā un vai, jūsuprāt, tas, ka parlaments nav sekojis paša pieņemtajai likuma normai, vai tas kaut kādā veidā arī ietekmē sabiedrības uzticību parlamentam?

A. Stupins.

Es neizslēdzu to, ka tas varētu ietekmēt sabiedrības uzticību parlamentam, bet tas konkrētajā gadījumā nav juridisks apsvērums, kurš šajā lietā būtu skatāms un, piemēram, Tieslietu ministrijas vai Leitānes kundzes viedoklī izteiktie apsvērumi, ka šī neuzticība pati par sevi ir būtisks sabiedrības interešu apdraudējums, Saeima šim te aspektam nepiekrīt. Bet, protams, es arī neizslēdzu, ka Saeima ir apņēmības pilna nākotnē salāgot šo te sistēmu, teiksim, tā... tādā juridiski elegantākā veidā nekā šobrīd, bet tas joprojām nav uzskatāms par būtisku procesuālu pārkāpumu, kurš arī ietekmētu likumdošanas principa saturu.

A. Kučs.

Paldies jums.

S. Osipova.

Tā... jautājumus uzdos tiesnesis Neimanis.

J. Neimanis.

Man jums jautājums, vai Augstskolu likuma norma... jūs sakāt, ka šajā lietā tā nav apstrīdēta, bet vai jūs piekrītat tam, ka šajā lietā tās izvērtēšana ir nozīmīga, kā norādīts jūsu atbildes rakstā, tātad... jo šī norma jeb noteiktais uzdevums aplūkojams kopsakarā ar citām tiesību normām, kas attiecas uz gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta izstrādāšanu.

A. Stupins.

Precīzi. Šī norma, kamēr tā ir spēkā un kamēr likumdevējs to plāno ņemt vērā, iespējams, nākotnē... šī norma ir viens no tiem aspektiem, kuru ņem vērā gan Ministru kabinets, gan Saeima salāgojot un sagatavojot Valsts budžeta projektu.

J. Neimanis.

Ir norādīts, ka tātad šī norma attiecas uz gadskārtējā Valsts budžeta likumprojekta izstrādāšanu. Vai jūs piekrītat, ka Augstskolu likuma norma ir Budžeta likuma norma?

A. Stupins.

Saeima nepiekrīt tam, ka Augstskolu likuma norma ir Budžeta likuma norma. Tā ir norma, kas principā veido, kā jau es minēju, šo te sākotnējo prioritāšu un pieprasījuma apjomu un tā nav vienīgā norma. Es, protams, varētu parādīt tabulas un apjomus, kas attiecas uz citām nozarēm, tas, visticamāk, Satversmes tiesai ir zināms...

J. Neimanis.

Nē, nē... es domāju funkcionālā nozīmē.... Ne, protams, kā gadskārtējā Budžeta likuma norma, bet kā funkcionālā nozīmē... kā Budžeta likums jeb nē?

A. Stupins.

Tas ir valsts politikas mērķis, kurš ir iekļauts normatīvā akta formā un, pieņemot katru gadskārtējo valsts budžetu, sākotnēji izvērtējot budžeta iespējas, šī likuma norma tiek ņemta vērā, bet, kā mēs redzam, tā neietilpst, piemēram, budžeta paketē.

J. Neimanis.

Un pēdējais jautājums. Vai šāda te prioritāšu, kā jūs norādat, noteikšana normatīvā veidā ar uzdevumu valdībai to paredzēt izstrādājot Budžeta likumu, atbilst Satversmes 66. pantam, kurā ir noteikts, ka Budžeta likumu izstrādā valdība?

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā, jā, jo arī valdības sagatavotajās visās šajās prioritātēs, šī prioritāte tiek ņemta vērā, taču, ņemot vērā nepieciešamību pēc sabalansēta budžeta, tā norma tiek izpildīta tiktāl, ciktāl to ļauj budžeta iespējas.

S. Osipova.

Paldies.

Jautājumu uzdos tiesnese Rezevska.

D. Rezevska.

Jā, paldies.

Sakiet, lūdzu, godājamais Saeimas pārstāvi, vai Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa Saeimas ieskatā ir tiesību norma?

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā man nebūtu pamata apgalvot, ka tā nav tiesību norma, ņemot vērā, ka tomēr katru gadu Saeima iespēju robežās un valdība iespēju robežās tomēr cenšas viņu pildīt... budžeta iespēju robežās...

D. Rezevska.

Tātad jūsu apzīmējumi par šo juridisko priekšrakstu, ko jūs apzīmējat kā mērķi vai plānu, ir drīzāk tādi poētiski, bet Saeimas ieskatā šis pants ir tiesību norma.

A. Stupins.

Tieši tā. Saeima to nevar noliegt un nevar noliegt arī to, ka no juridiskās tehnikas viedokļa varbūt tas nav pats veiksmīgākais risinājums, taču tā ir tiesību norma, kuru Saeima konkrētajā gadījumā ir pieņēmusi un ir gatava aizstāvēt un katrā nākamajā gadā vismaz pagaidām, kamēr viņa nav grozīta, tā ir attiecīgi Saeimas prioritāte. Bet, raugoties arī uz nolēmumu lietā Nr. 2011-11-01, to par tādu vadlīniju saukt īsti Saeima neatļausies. Bet, protams, tā ir budžeta iespējām šobrīd neatbilstoša tiesību norma, kura ir izpildāma pēc iespējas efektīvāk, ņemot vērā budžeta iespējas.

D. Rezevska.

Paldies.

Nākamais jautājums. Vai šī tiesību norma, kas Saeimas ieskatā tātad ir īsta tiesību norma, Saeimas ieskatā ir imperatīva tiesību norma, kā tā ir noformulēta attiecīgā likuma pantā?

A. Stupins.

Kā mēs zinām, tad arī labas likumdošanas princips... mēs viņu varam arī konkrētajā izskatāmajā lietā noformulēt kā tiesību normu, jo tā ir tiesību norma... Un pilnīgi noteikti, ka labas likumdošanas princips, kura prioritārais, teiksim, tas izpildes veids konkrētajā gadījumā ir sabalansēta valsts budžeta pieņemšana, ir imperatīvāks par šo normu.

D. Rezevska.

Paldies, Andrej Stupina kungs, tā ir jauna teorija, ko es nebiju līdz šim dzirdējusi.

Un saki, tad pēdējais jautājums... Jūs arī savā runā minējāt, ka ir atšķirīgi tvērumi tād šim normām... un konkrēti apstrīdētajai normai un Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā minētajai normai. Vai jūs varētu paskaidrot šo savu viedokli?

A. Stupins.

Šīs te atziņas izriet jau no pieminētā Satversmes tiesas nolēmuma lietā Nr. 2011-11-01, runājot par to, ka tas kopumā ir norma, teiksim, ar virzienu, norma ar mērķi, savukārt valsts budžeta norma ir konkrēts piešķirams līdzekļu apjoms līdz centam, un šis arī ir tas viņu atšķirīgais regulējuma priekšmets, kurš, protams, ir skatāms kontekstā ar Satversmes tiesas jau iepriekš pausto nostāju līdzīgu normu sakarā.

D. Rezevska.

Paldies.

A. Stupins.

Paldies.

S. Osipova.

Jautājumu uzdos tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Jā, man divi jautājumi.

Pirmais jautājums. Paturpinot tos jautājumus, ko Rezevska kundze uzdeva. Sakiet, lūdzu, kāds pienākums... un, ja vispār ir kāds pienākums... tad kāds pienākumu apjoms, jūsuprāt, no šī 78. panta septītās daļas Saeimai izriet? Kas Saeimai būtu jādara, atbilstoši šai, ko jūs atzināt par tiesību normu?

A. Stupins.

Pašreizējos ekonomiskajos apstākļos Saeimai, atbilstoši šai tiesību normai, ir jāvirzās uz tās prasību maksimāli iespējamu izpildi, ievērojot labas likumdošanas principu, proti, pieņemot sabalansētu budžetu tādā veidā, lai valstī nebūtu nedz fiskālas sekas, nedz arī tādas sekas, kuras nosaka līgums "Par Eiropas Savienības darbību".

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

Un tad otrs jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs vairākas reizes savā runā norādījāt, ka šī pašreizējos sociāli ekonomiskajos apstākļos ir neizpildāma norma. Sakiet, lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvis norādīja, ka tas ir ne tikai pašreizējos, bet acīmredzot jau vairāku gadu garumā... Mans jautājums būtu: uz kādu faktu bāzes Saeima taisa secinājumu, ka tieši sociāli ekonomiskie apstākļi ir tādi, kas neļauj nodrošināt šo šajā tiesību normā paredzēto finansējuma palielinājumu? Paldies.

A. Stupins.

Tas ir ļoti vienkārši. Tā ir šobrīd Latvijas Republikā pieejamā fiskālā telpa un principā šie te dati attiecībā uz to... ja pilnībā tiktu ievēroti visi izdevumus noteicošie likumi, tad principā atlikums pārējo valstiski nozīmīgo funkciju finansēšanai... sabiedriskā kārtība, kultūra, reliģija, valsts pārvaldes iestādes... būtu 1 procents un principā tas iztrūkums attiecībā uz šiem te neizpildāmajiem likumiem budžetā ir 1,4 miljoni eiro, respektīvi, izpildot šos te visus... Autoceļu likuma, Augstskolu likuma, Veselības aprūpes finansēšanas likumā noteiktos konkrētos ciparus, valstij pietrūkst 1,4 miljardi... miljardi, es atvainojos, eiro.

G. Kusiņš.

Mans jautājums gan ir ne tik daudz, cik daudz naudas Saeimas ieskatā pietrūkst, bet kas ir tie argumenti, kāpēc visus gadus šī ir sociāli ekonomiskajos apstākļos neizpildāma norma... jau vairāku gadu garumā? Jūs norādījāt uz šobrīdējo situāciju? Vai visus iepriekšējos gadus arī bija tāda situācija?

A. Stupins.

Es norādīju arī uz visiem iepriekšējiem gadiem, jo šie te likuma uzskaitījumi attiecībā uz cipariem, kas būtiski pārsniedz valsts budžeta iespējas, ir bijuši spēkā visus šos gadus. Un par politiskajiem apsvērumiem, kāpēc šīs te normas nav grozītas... vai tā ir cerība nozarēm, ka nākotnē tas tiks īstenots vai tamlīdzīgi... un ir šī te politiski nelokāmā pārliecība, ka mēs līdz tam nonāksim tomēr... tie nebūs juridiski argumenti, uz kuriem es šodien to varēšu atbildēt, bet noteikti, ka komisiju priekšsēdētāji kā pieaicinātās personas būs kompetentāki šajā sakarā.

G. Kusiņš.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... paldies, Stupina kungs, uz tiesnešu jautājumiem jūs šobrīd esat atbildējis. Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvim Laurim Liepam ir iespēja uzdot jautājumus Saeimas pārstāvim.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Pateicos par iespēju. Lielāko daļu no jautājumiem jau Stupina kungs ir saņēmis un arī atbildējis iespēju robežās. Tomēr ir palikuši daži, kurus es tomēr gribētu precizēt.

Pirmkārt, es redzu, ka lietas materiālos iesniegtajā Saeimas atbildes rakstā, konkrēti, lappusē Nr. 17, Saeima piekrīt tam, ka, es citēju: “Ministru kabinetam, iesniedzot tai Valsts budžeta likumprojektu, bija pienākums paredzēt valsts finansējumu pieaugumu studijām valsts dibinātajās augstskolās ne mazāku kā 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta.”

Otrkārt, šajā pašā atbildes rakstā 21. lappusē arī Saeima norāda, ka “Saeima piekrīt, ka gadskārtējam valsts budžetam ir jābūt vērstam uz demokrātiskas un tiesiskas valsts ilgtspējīgu attīstību”.

Faktiski tāpat, divi atslēgas argumenti, kurus izvirza pieteicēji, kas ir juridiski argumenti, Saeima tiem piekrīt.

Kur tad ir tā pretruna? Es precizēšu un konkretizēšu jautājumu. Jūs sakāt, ka tāpat ir viena norma, kas ir imperatīvāka nekā cita, kura ir mazāk imperatīva... Jāpiekrīt tiesas tiesnešu viedoklim, ka šī ir inovatīva un ļoti interesanta teorija, taču tajā pat laikā mans jautājums ir, kad... kad šī norma, kas ir spēkā un kas uzliek Ministru kabinetam un, mūsaprāt, arī Saeimai pienākumu, tiks piemērota praksē Budžeta likumā?

A. Stupins.

Jautājums ir skaidrs un arī no manām iepriekšējām atbildēm, manuprāt, būtu bijis jābūt skaidram, ka Ministru kabinets un Saeima šo normu piemēro un īsteno iespēju robežās. Un, ja mēs iedziļināmies tādos tiesību teorētiskos aspektos par to, kas ir imperatīvāks par kaut ko citu.... Nu, pilnīgi skaidrs, ka vispārējais tiesību princips, kā labas likumdošanas princips, konkrētajā gadījumā ir ar augstāku juridisku spēku, un līdz ar to nepieciešamība pieņemt sabalansētu valsts budžetu, kurš atbilstu visu valsts iedzīvotāju interesēm, ir prioritārs. Paldies.

L. Liepa.

Nākamais jautājums par šo pašu. Turpinot tād... savā pieteikumā 14. lappusē mēs esam norādījuši un arī Saeimas rakstveida atbildē ir atsauce uz Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšlikumu šim pašam 2019. gada budžetam: aicinājums tād palielināt vismaz par 10 procentiem to šobrīd piedāvāto finansējumu. Šis man izvirza jautājumu tād, kas ir pietiekams finansējums, kā jūs to norādījāt... pietiekams šobrīd. Kā to var noteikt? Kas ir pietiekams?

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā to ir iespējams noteikt, tikai līdzsvarojot visu resoru, visu nozaru pieprasījumus un sabalansējot, lai katras nozares, katra iedzīvotāja intereses šajā budžetā tiktu ņemtas vērā. Ja, piemēram, šajā konkrētajā priekšlikumā būtu bijis iespējams norādīt komisijai vai Saeimai, kur tad šie te līdzekļi būtu ņemami vai kam viņi būtu noņemami, es atvainojos, tad jautājums par šo te sabiedrības uzticēšanos man būtu jāatbild vēlreiz. Ja es jau atbildēju uz jautājumu, vai šis te normas nepildīšana varētu izraisīt sabiedrības neuzticēšanos... manuprāt, sabiedrības neuzticēšanos varētu izraisīt budžets, kurā nav līdzsvarotas dažādas intereses vai budžets, kurš, piemēram, ir ar 1,4 miljardu eiro deficītu.

L. Liepa.

Paldies.

Jūs tikko minējāt, ka “sabalansējot visu resoru priekšlikumus”... Sakiet, lūdzu, kuram vēl, papildus augstākajai izglītībai, ir likumā noteikta imperatīva prasība piešķirt noteiktu IKP procentu no budžeta?

A. Stupins.

Šis jautājums noteikti vislabāk būtu adresējams Finanšu ministrijai, bet konkrētās norādes par to pašu veselības aprūpi, par tiem pašiem autoceļiem, aizsardzība, Lauksaimniecības un lauku attīstības likums, Zinātniskās darbības likums, pedagogu algu plānotais pienākums un arī, protams, vesela virkne izdevumu, kurus nevar mainīt vispār – tie ir pensijas un pabalsti, valsts saistību izpilde. Tie ir kopā 14 procenti no IKP... iemaksas Eiropas Savienības budžetā, valsts parāda vadība un tamlīdzīgi.

L. Liepa.

Tātad, vai šo grupu varētu uzskatīt pēc jūsu kategorizācijas par imperatīvākiem tāpēc, ka tos nedrīkst mainīt un no tiem nedrīkst atkāpties?

A. Stupins.

Saeima negribētu dalīt konkrēto normu tiesiskos sastāvus tādos, kuros ir noteikti varbūt konkrēti cipari vai kaut kādas amplitūdas procenti, un tamlīdzīgi... jebkurā gadījumā, ja mēs šobrīd prezumēsim, ka ir kāda nozare, kurai šis te viens cietais cipars ir prioritārāks par citiem, manuprāt, tas būtu vienkārši amorāli. Neskatoties uz to, ka normas pašas par sevi, kā jau es minēju, nav varbūt labākais juridiskās elegances, juridiskās tehnikas elegances paraugs.

L. Liepa.

Paldies. Sakiet, lūdzu, tātad... vai es pareizi saprotu, ka jūs norādāt, ka 14 procenti ir tātad, ja varētu tā sacīt, Ministru kabinetam “sasiesto roku apjoms”... tātad tā daļa, kurā Ministru kabinets nav spējīgs patstāvīgi izlemt, cik kurai izdevumu pozīcijai veltīt.

A. Stupins.

Manuprāt, ka tajā brīdī, kad noteiktās ekonomiskās situācijas ietvaros Ministru kabinetā šie te jautājumi būtu sverami, tas, iespējams, būtu apsverams, bet uz šo jautājumu mums vislabāk atbildēs Finanšu ministrija.

L. Liepa.

Okei. Tātad tas jautājums, uz kuru jūs acīmredzot nevarat atbildēt precīzi, bet ir jautājums, kuru joprojām pieteicēju pārstāvis uzturēs, cik procenti no valsts budžeta... vienalga, vai tie saistīti ar budžeta izdevumu kopējo summu vai arī saistībā ar IKP, ir fiksēti... Tātad, cik “sasiestas ir valdības rokas”, pieņemot budžetu. Jūs, kā es saprotu, nevarat atbildēt uz šo jautājumu.

A. Stupins.

Konkrēti attiecībā uz tām jomām, kuras valdības ieskatā vai, piemēram, Saeimas ieskatā ir pilnīgi absolūti neaizskarami procentuālā izteiksmē šīs te jomas, manuprāt, tas ir izteikti politisks jautājums, kurš katra valsts budžeta gada ietvaros tiek izlemts no jauna. Un mēs nevaram apgalvot, ka ir kāda joma, uz kuras rēķina, iespējams, varētu ciest kādu personu, iespējams, pamattiesības.

L. Liepa.

Kolēģi, bet jūs tikko nostiprinājāt tieši to, par ko ir cīņa pieteikumā... tāpat, ka ir kaut kāda daļa, kurā Ministru kabinets ir ierobežots savā rīcībspējā un brīvībā, kurā likumdevējs ir strikti pateicis, kā ir jārikojas un kādā daļā budžets ir jāfiksē, neatkarīgi no attiecīgā saimnieciskā gada izvēlēm.

A. Stupins.

Es, atbildot uz jūsu jautājumu, iespējams, tieku provocēts pretnostatīt pensijas, pabalstus un vairāku saistību izpildi... piemēram, ar finansējumu augstskolām... To es nedarīšu. Es, manuprāt, esmu atbildējis uz jūsu jautājumu.

L. Liepa.

Nē, nē, man bija ļoti svarīgi tikai saprast, ka mēs iedalām... ka nav tā, ka būtu pilnīga rīcības brīvība Ministru kabinetam un ka tomēr ir jāievēro saistoši likumi, kuri ir priekšnoteikti budžeta sagatavošanā.

A. Stupins.

Protams, un ir arī jāievēro Augstskolu likuma konkrētā norma iespēju robežās, lai sabalansētu valsts budžeta iespējas.

L. Liepa.

Lieliski. Pateicos jums. Liels paldies, tas ir ļoti svarīgi, ka jūs to man atbildējāt.

Un noslēgumā jautājums attiecībā uz Valsts prezidenta vēstuli Nr. 288, kas ir parakstīta Rīgā, 2019. gada 28. novembrī un adresēta Saeimas priekšsēdētājam un Ministru prezidentam, kurā Valsts prezidents norāda: “sagaidu, ka Saeima turpmāk atturēsies no tukšu solījumu likumu pieņemšanas, kuru pienācīgu izpildi tā nespēj nodrošināt, kā arī rūpīgi izvērtēs jau spēkā esošos likumus, tos saskaņojot ar Satversmes prasībām.”

Ko Saeima ir darījusi, izpildot Valsts prezidenta vēstules gaidas?

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā Saeima ir pieņēmusi sabalansētu budžetu, kurš atbilst visas Latvijas tautas interesēm un nodrošina labklājības pieaugumu visām nozarēm kaut kādā zināmā kompromisa veidā.

L. Liepa.

Bet jūs piekrītat, ka Valsts prezidenta vēstulē implicīti ir norāde uz to, ka tātad ir “tukšo solījumu likumi”, kurus budžetā neietver, neizpilda un tātad tie nav saskaņā ar Satversmes prasībām?

A. Stupins.

Bet, manuprāt, Saeima nekad nav arī noliegusi, ka šādi likumi patiešām pastāv. Un, ņemot vērā šīs vēstules sastādīšanas datumu, man nav pilnīgi nekādu šaubu, ka Saeima turpinās šajā jautājumā strādāt. Man kā diplomētam juristam nebūs politisku argumentu, ko jums izteikt, kādā veidā tas tiks darīts, bet man nav šaubu, ka konkrētā Valsts prezidenta kā principā valsts varas dalīšanas šāda te vidutāja un šāda principa īstenotāja vēstule tiks ņemta vērā.

L. Liepa.

Liels paldies, kolēģi.

Godātā tiesa, šobrīd vairs nav jautājumu. Paldies.

S. Osipova.

Paldies.

Tiesa ir uzklausi un noskaidrojusi lietas pušu argumentus. Šobrīd tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums līdz pulksten 14.00.

Pēc pārtraukuma tiesa sāks uz klausīt pieaicinātās personas. Vispirms ar Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem, pēc tam tiks uz klausīta Fiskālās disciplīnas padome.

Paldies.

Tiesas sēdē ir pārtraukums.

(Pārtraukums.)

S. Osipova.

Paldies, lūdzu, sēdieties.

Kā jau Satversmes tiesa teica, pēc pārtraukuma mēs sākam ar pieaicināto personu uz klausīšanu.

Kā pirmo uz klausīsim Izglītības un zinātnes ministriju.

Lietā ir pilnvara, ar kuru tiek pilnvarotas ministriju pārstāvēt direktora vietniece Daiga Dambīte un Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece augstākās izglītības jomā Dace Jansone.

Tā, mēs jūs redzam. Jūsu identitāti... tiesai ir dokumenti, lai varētu pārbaudīt...
Lūdzu, vārds jums.

D. Jansone.

Labdien, godātā tiesa un klātesošie. Izglītības un zinātnes ministrija ir pieaicinātā persona lietā kā vadošā valsts pārvaldes iestāde izglītības politikas jomā sniegt viedokli par apstrīdētajām normām.

Ministrija ir sniegusi viedokli un juridisko argumentāciju jau par pieteikumā norādīto un šobrīd akcentēsim to pašu svarīgāko un būtiskāko ministrijas ieskatā.

Pirmkārt, ministrija, plānojot valsts finansējumu studijām valsts dibinātajās augstskolās, nodrošina plānveidīgu un uz rezultātu vērstu attīstību. Šāda pieeja finanšu plānošanā atbilst valsts īstenotajai attīstības politikai augstākās izglītības jomā un valsts finanšu līdzekļu izlietojums ir samērots ar valsts rīcībā esošo finanšu līdzekļu apmēru.

Valsts budžeta finansējums studijām valsts dibinātajām augstskolām ir izstrādāts un pieņemts, lai nodrošinātu valsts kopējo ekonomisko līdzsvaru, jo tas ir rūpīgi izvērtēts un pamatots, lai tad valsts budžeta finansējuma apmērs tiktu nosegts ar attiecīgajiem valsts budžeta ieņēmumiem. Tādējādi ministrijas ieskatā valsts finansējuma plānošanā valsts dibinātajām augstskolām tiek ievērots ilgtspējības princips, nodrošinot tajā skaitā valsts apmaksātās studijas, studiju vietas, studējošo kreditēšanu, kā arī zinātniskās darbības attīstību.

Otrkārt, lai attīstītu augstākās izglītības nozari un sasniegtu augstākus rezultātus un mēs būtu konkurētspējīgāki Eiropas augstākās izglītības telpā, iepriekšējā tiesas sēdes laikā jau tika pieminēts šis Pasaules Bankas pētījums, ko pasūtīja Izglītības un zinātnes ministrija un šī pētījuma rezultātā tad arī kopš 2015. gada ir mainīta augstākās izglītības finansēšanas sistēma, kas sevī ietver vairākus rīcības virzienus turpmākajiem gadiem, kā, piemēram, mērķtiecīgu valsts finansējuma palielinājumu augstākajai izglītībai un zinātnei, studiju un pētniecības finansējuma ciešāku integrāciju, atbalstu augstskolas stratēģisko mērķu sasniegšanai, radot telpu inovācijām un finansēšanas instrumentu ieviešanu, lai motivētu augstskolas paplašināt sadarbību ar ārējiem partneriem.

Ir izveidots tā saucamais trīs pīlāru augstākās izglītības un augstskolu pētniecības finansēšanas modelis, kurā tāpat pirmajā pīlārā tiek nodrošināts šis valsts finansējums, tas ir, studiju un pētniecības bāzes finansējums augstskolu pamatdarbības

studijām un pētniecības nodrošināšanai. Tas ir stabilitātes finansējums, kas nodrošina augstākās izglītības sistēmas darbību.

Otrais pīlārs ir snieguma finansējums jeb *ex-post* finansējums, kas tiek piešķirts par sasniegtajiem darbības rezultātiem. Tas ir konkurences un izaugsmes finansējums, kas veicina arī sacensību sektorā. Šo finansējumu piešķir, pamatojoties uz konkrētiem sniegumu rādītājiem, kas tiek iestrādāti jau finansēšanas regulējumā. Tā, piemēram, zinātnisko publikāciju skaits, piesaistītais industrijas finansējums un absolventu skaits noteiktajā jomā.

Trešais pīlārs ir attīstības finansējums, kas veicina sasaisti ar ilgtermiņa tautsaimniecības attīstības vajadzībām un šis finansējums ir paredzēts augstākās izglītības un pētniecības piedāvājuma attīstībai atbilstoši institūcijas stratēģijai, tai specializācijai un pētniecības programmai. Attīstības finansējums ir *ex-ante* finansējums, kas ir orientēts uz stratēģisku mērķu sasniegšanu nākotnē.

Šādu trīs pīlāru finansēšanas modeļa ieviešana aizsāka nozīmīgu reformu augstākās izglītības finansējuma plānošanā, tādējādi nosakot stingrākus valsts finansējuma saņemšanai šīs prasības, nosakot skaidrus, izmērāmus sasniedzamos rezultātus gan studijās, gan pētniecībā, tādējādi nodrošinot šo kvalitātes un konkurētspējas pieaugumu sektorā.

Neskatoties uz finanšu līdzekļu nepietiekamību visās tautsaimniecības nozarēs, ministrija katru gadu nosaka šos prioritāros pasākumus katram budžeta gadam. Un 2009. gadā augstākajā izglītībā tika noteikti šādi galvenie prioritārie pasākumi: tāpat tika turpināta šī jaunā uz rezultātiem balstītā augstākās izglītības institūcijas pārvaldīšanas un finansēšanas modeļa ieviešana, turpināta 2018. gadā izveidoto valsts pētījumu programmu īstenošana un fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu konkursa īstenošana, nodrošināta visu ministrijas pārziņā esošo Eiropas Savienības struktūrfondu 2014.-2020. gada perioda specifisko atbalsta mērķu īstenošana, nodrošināta Latvijas dalība Eiropas Savienības programmās “Erasmus plus” un turpināta arī “Izglītības kvalitātes monitoringa sistēma “Augstākā izglītība”” īstenošana.

Projektējot un plānojot finanšu līdzekļus studijām valsts dibinātajās augstskolās, ministrija atbildīgi veic aprēķinus un ievēro vispār pieņemto sabalansētības principu. Ministrijai ir šajā plānošanas laikā ierobežota rīcība, jo ir jāņem vērā...

S. Osipova.

Mēs jūs vairs nedzirdam un arī neredzam... Izglītības ministrija ir atslēgusies.

Mēs tūlīņ tehnisko jautājumu cenšamies risināt un pieslēgt atpakaļ...

D. Jansone.

Tā... jūs mani dzirdat tagad?

Vaina laikam bija mūsu pusē.

Tātad budžeta finanšu plānošanā ministrijai ir šī te ierobežotā rīcība, jo ir jāņem vērā gan šie te Finanšu ministrijas norādījumi budžeta plānošanā, gan arī citi ar budžeta izstrādi saistītie regulējumi.

Ministrija, pieprasot palielināt studijām šo te finansējumu valsts dibinātajās augstskolās, vienlaicīgi, saprot un apzinās, ka, lai nodrošinātu visu iecerēto pasākumu finansējuma apmēra palielināšanu, valdībai būtu nepieciešams vai nu palielināt nodokļu likmes, vai arī samazināt finanšu līdzekļus citu valsts pienākumu īstenošanai, vai arī aizņemt nepieciešamos līdzekļus.

Šāds scenārijs ne no Finanšu ministrijas puses, ne arī no valdības puses netika atbalstīts.

Turklāt Finanšu ministrija, kurai ir centrālā loma budžeta veidošanā, pēdējos gados rīko padziļinātu izvērtējumu par izglītības budžeta finansējumu, un tās rekomendācijas tipiski ir vērstas uz finansējuma optimizāciju nevis palielinājumu.

Papildus norādām, ka, neņemot vērā to apstākli, ka studējošo skaits augstākās izglītības iestādēs jau ilgstoši samazinās jau kopš 2005.-2006. akadēmiskā gada, studējošo skaits samazinājies ir par 39 procentiem, finansējums studijām valsts dibinātajās augstskolās nav samazinājies un tas pēdējos gados ir palielinājies.

Ņemot vērā augstākās izglītības finansēšanas modeļa maiņas ieviešanas gaitu, pieņemtos lēmumus un valsts budžeta iespējas, ministrijas ieskatā, lai gan šobrīd piešķirtais finansējuma pieaugums pilnībā neatbilst Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktajam, tomēr īstenojot reformas augstākajā izglītībā, kopējais valsts finansējums 94 miljonu eiro apmērā ir nodrošinājis izvirzīto mērķi – ir nodrošinājis augstākās izglītības studiju programmas kvalitāti, konkurētspēju un attīstību kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā, vienlaicīgi arī veicinot augsti kvalificētu speciālistu pieaugumu valstī sasniegšanu.

Ceturtkārt. Ministrija norāda, ka valsts budžeta programmā un apakšprogrammās norādītais finansējums ir piešķirts noteiktam mērķim, nevis personām vai personu grupām, tostarp, ne akadēmiskajam personālam, ne studējošajiem un tādēļ ministrijas ieskatā šis finansējuma apmēra pieaugums, kas šobrīd pilnībā neatbilst Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktajam, nav nedz aizskāris, nedz arī ierobežojis indivīda pamattiesības un brīvības.

Visbeidzot vēlamies akcentēt, ka ministrijai, tāpat kā Ministru kabinetam, ir jāsaprot un jāiesniedz ticami izpildāms valsts ienākumu un izdevumu aprēķins, tādēļ Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktais apmērs ir vērtējams kā politiska apņemšanās ilgtermiņā palielināt finansējumu un investēt nozares attīstībā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Augstskolu likumā ir iestrādāta šī konsekventā ieguldījumu politika sasaistē ar valsts ekonomisko izaugsmi, tādējādi ministrija uzskata, ka valsts finansējums studijām valsts dibinātajās augstskolās ir izstrādāts, ievērojot visas sabiedrības un tautsaimniecības intereses.

Paldies.

S. Osipova.

Tā, paldies jums.

Jums jautājumus uzdos tiesnesis Neimanis.

J. Neimanis.

Man jums jautājums par šīs te Augstskolu likuma normas izpildes praktisko pusi. Vai Izglītības un zinātnes ministrija tāpat šo te finansējuma pieaugumu ir pieprasījusi valdībā? Jūs minējāt, ka esot bijuši Finanšu ministrijas norādījumi nepieprasīt. Vai es pareizi saprotu? Kāda ir tā faktiskā izpausme... Tāpat ik gadus, sastādot valsts budžetu... vai jūs, sastādot attiecīgi finansējuma pieprasījumu, iekļaujat vajadzību pēc šī te papildus finansējuma, kas ir norādīts Augstskolu likumā?

D. Dambīte.

Jā. Tāpat budžeta procesā katru gadu Izglītības un zinātnes ministrija veido savu prioritāro sarakstu, skaidri norādot nepieciešamību investēt augstākās izglītības finansējuma palielināšanā. Pēdējos gados diezgan konsekventi ir iekļauts pieprasījums 1. un 2. pīlāra finansējuma palielināšanai, kas ļautu...

J. Neimanis.

Paldies. Bet man tieši jautājums, vai jūs katru gadu tajā finansējuma pieprasījumā ietverat, lūk, šo te 0,25 procentu pieaugumu pret IKP, lai tas tiktu paredzēts attiecīgo programmu finansējumam? Jā vai nē?

D. Dambīte.

Atskaite pret 0,25 nav ņemta vērā saistībā ar to, ko mana kolēģe jau tikko skaidroja, ka mēs arī apzināmies savu reformu ieviešanas gaitu, nepieciešamo finansējumu šīm reformām un atbilstoši tam veidojam savu pieprasījumu.

J. Neimanis.

Es atvainojos... Tātad jūs nepieprasāt šo finansējumu, jo jūs saprotat, ka attiecīgā pieprasāmā summa ir pārāk liela... vai tāpēc, ka Finanšu ministrija jums ir norādījusi tādu finansējumu nepieprasīt. Vai...

D. Dambīte.

Nē, tieši tādas norādes no Finanšu ministrijas nav bijis, bet tajā pašā laikā šis te budžeta process, kā tika norādīts, prasa sabalansētu pieeju...

J. Neimanis.

Nu, ideja ir tāda, ka jūs paši vienkārši uzskatāt Augstskolu likumā attiecīgo normu par neizpildāmu un nereālu un pieprasāt tikai to, ko jūs apzināties, ko varētu valdība akceptēt. Tā es jūs saprotu?

D. Dambīte.

Šī te norma ir paredzēta, lai pakāpeniski nodrošinātu to gala mērķi, šos 2 procentus no iekšzemes kopprodukta.

J. Neimanis.

To es saprotu, bet vai jūs pieprasāt to vai nē? Nu... jūs attiecīgi kaut kādas summas pieprasāt savām prioritātēm, bet jūs nesasaistāt šīs te prioritātes tātad ar attiecīgo Augstskolu likuma normu. Tā es to saprotu.

D. Dambīte.

Mēs pieejam saviem pieprasījumiem ļoti reālistiski, jo mēs uzskatām, ka identiskas summas pieprasīšana katru gadu varbūt nav optimālākais variants...

J. Neimanis.

Jā, es sapratu. Paldies.

S. Osipova.

Paldies. Tiesnesim Kučam ir jautājums.

A. Kučs.

Jā, jūs minējāt tagad arī mutiskajā sēdē, ka šis Augstskolu likuma 78. panta septītais punkts, ka tā ir politiska apņemšanās... jūsprāt, IZM un arī Ministru kabinetam izstrādājot budžeta likumu, bija jāņem vērā šis Augstskolu likuma pants vai nebija?

D. Jansone.

Nu, pēdējos gados, ministrijai iesniedzot Ministru kabinetam šo te budžeta pieprasījumu, norāda uz šo te 0,25 procentu pieaugumu, kas ir nepieciešams, lai izpildītu šo pantu, bet mēs pretī saņemam šo mīnusu, ka šādu pieaugumu, šādu summu mēs vienkārši nevaram iegūt un līdz ar to šajā pozīcijā, kur mēs pieprasām šos 0,25 procentus, mums pretī parādās, ka ir tā kā neatbalstīts. Līdz ar to... nu, mēs mēģinām šo normu pildīt, bet mums pretī tā tad neļauj... tā tad nepieļauj šo normu izpildīt.

A. Kučs.

Tātad, ja es pareizi sapratu no precizējoša kolēģa jautājuma, tad jūs tomēr prasāt un vērsaties un norādat uz šo normu, bet ir kaut kas cits... vai Ministru kabinets vai Finanšu ministrija, kāds, kas jums norāda uz to, ka ir šie ierobežojumi šīs normas izpildē. Ja?

D. Dambīte.

Mēs savus pieprasījumus pēc finansējuma palielinājuma pamatojam ar šo normu, jā, un budžeta veidošanas procesā, protams, tiek panākti noteikti kompromisi, un diemžēl pēdējos gados mēs pieprasītās summas neesam saņēmuši.

A. Kučs.

Bet kas ir tas, kas ierobežo? Tas ir... jūs esat... es saprotu, Ministru kabineta debatē vai Saeimas debatēs uz to esat norādījuši? Kur... Tas, visdrīzāk jau, ka notiek Ministru kabinetā, kur tiek apspriests budžets...

D. Dambīte.

Tas notiek vēl budžeta veidošanas procesā līdz Ministru kabinetam.

A. Kučs.

Pirms tam? Bet kas tad ir tas, kas iebilst? Finanšu ministrija, kā kolēģis te jautāja?

D. Dambīte.

Finanšu ministrija ir, protams, atbildīga par kopējo šo te valsts budžeta politiku un diskusijas ar Finanšu ministriju ir viens no būtiskākajiem aspektiem šajā te procesā...

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Vai es jūs pareizi saprotu, ka no tā, ko jūs šobrīd stāstat... izšķiršanās par to, ka budžeta izstrādes procesā netiks ievērota kāda konkrēta likuma norma, notiek ierēdņu līmenī? Ministriju savstarpējās sarunās? Nenonākot līdz politiķu līmenim, līdz Ministru kabinetam?

D. Dambīte.

Nu, šajās sarunās nereti piedalās arī ministri, tā kā nevaram teikt, ka politiskais līmenis būtu pilnībā izslēgts, bet, jā... tas ir politikas veidošanas process, kurā notiek rēķināšanās ar reālo sociāli ekonomisko situāciju, ar reālo situāciju arī augstākās izglītības sektorā.

S. Osipova.

Paldies. Tiesnesei Rezevscai būs jautājums.

D. Rezevska.

Jā, paldies.

Tātad skatoties Izglītības un zinātnes ministrijas viedokli, mēs varam redzēt tādu atziņu, ka ņemot vērā augstākās izglītības finansēšanas modeļa maiņu un pieņemtos lēmumus un budžeta iespējas, tātad ministrijas ieskatā, lai gan šobrīd piešķirtais valsts finansējuma pieaugums neatbilst šai konkrētajā Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktajam, tomēr, īstenojot reformas augstākajā izglītībā, kopējais valsts finansējums studijām valsts dibinātajām augstskolām esot nodrošinājis izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Tātad mans jautājums ir, ka Izglītības un zinātnes ministrijas ieskatā valsts finansējums izglītības un zinātnes jomā ir pietiekošs un papildus resursi nav vajadzīgi, jo visi izvirzītie mērķi ir sasniegti ar to finansējumu, kas neatbilst Augstskolu likuma 78 panta septītajā daļā noteiktajam.

D. Dambīte.

Ne gluži. Tas, ko mēs vēlamies pateikt ar šo savu tēzi ir, ka augstākās izglītības sektors funkcionē, un šis te valsts budžeta nepietiekamais finansējums, savā ziņā, tiek kompensēts ar cita veida ienākuma avotiem. Jo, lai nodrošinātu pilnvērtīgu studiju procesu un lai sagatavotu arī tautsaimniecībai nepieciešamos speciālistus, notiek maksas studijas. Augstskolas ir diversificējušas savus ienākumus, piesaistot projektu finansējumu, piesaistot industrijas finansējumu. Pēdējos gados būtiski ir palielinājies zinātnes finansējums un augstskolas kā zinātniskas institūcijas, protams, pretendē un arī saņem zinātnes finansējumu. Līdz ar to... tātad kopējā situācija ļauj augstskolām darboties un nodrošināt gan speciālistu sagatavošanu, gan nodrošināt studiju programmu kvalitāti akreditācijas procesā izvirzītajām prasībām un mēs tiešām arī lepojāmies ar to, ka četras no mūsu augstskolām ir Eiropas universitāšu iniciatīvu projektu dalībnieces, kas parāda, ka arī Eiropas līmenī ar savu pienesumu, ar saviem līdzšinējiem sasniegumiem viņas spēj pretendēt.

Bet tas nenozīmē to, ka valsts finansējums augstākajā izglītībā Latvijā ir pietiekams. Ja mēs skatāmies šos te salīdzinošos datus par valsts budžeta īpatsvaru augstākajai izglītībai vai Eiropas Savienības valstu vidū, vai *OECD* valstu vidū, vai arī skatāmies šo te investīciju apjomu no valsts no publiskā finansējuma uz vienu studentu arī vai Eiropas Savienības vai *OECD* valstu vidū, Latvija tradicionāli atrodas vienā no zemākajām pozīcijām.

Tā kā šis valsts budžeta finansējums nav pietiekams. Vienlaikus augstskolas, lai nodrošinātu savu darbību, ir diversificējušas savus ienākumus un strādā ar atdevi.

D. Rezevska.

Tātad valsts budžeta finansējums nav pietiekams Izglītības un zinātnes ministrijas ieskatā, Latvijas tiesiskajā sistēmā pastāv spēkā esoša imperatīva tiesību norma, kura uzliek par pienākumu Ministru kabinetam konkrētas prasības, iesniedzot budžeta projektu šāda finansējuma apmēram un Izglītības un zinātnes ministrija šādu budžeta apmēru nepieprasa. Tāds ir kopējais secinājums no jūsu atbildes.

D. Dambīte.

Mēs pieprasām budžeta palielinājumu, bet, atsaucoties uz šo normu, bet neesam pieprasījuši pilnā apjomā. Bet arī mazākā apjomā mēs to nesaņemam.

S. Osipova.

Paldies. Jautājumu uzdos tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Jā, paturpinot iepriekš uzdoto jautājumu par Izglītības ministrijas rīcību. Sakiet, lūdzu, pēc kādiem kritērijiem tad jūs izvēlaties šādu spēkā esošu tiesību normu izpildi? Tad kurus pildīt un kuras nē?

D. Dambīte.

Tā tad runājot par finansējuma piesaisti augstākajai izglītībai, pamatā mēs balstāmies uz trīs pīlāru... uz pieeju, lai nodrošinātu pilnvērtīgu trīs pīlāru modeļa finansēšanu. Tas nozīmē, ka mūsu uzdevums ir skatīties, lai visi šie te trīs pīlāri funkcionētu un caur pirmo pīlāru sektorā tiktu nodrošināts stabilitātes finansējums, caur otro pīlāru tiktu nodrošināts snieguma finansējums un, caur trešo pīlāru, attīstības finansējums. Līdz ar to mēs pieejam no šī rīcības politikas uzstādījuma par finanšu instrumentiem un viņu pilnvērtīgu darbību.

G. Kusiņš.

Es uzdošu jautājumu... es mēģināšu savādāk noformulēt, cerot saņemt no jums konkrētāku atbildi.

Vairākos citos normatīvajos aktos arī ir noteikta šāda, jāsaka, līdzīga satura norma... ir gan Zinātniskās darbības likumā, tur ir 0,15 procenti un arī Izglītības likuma 53. pantā. Sakiet, lūdzu, šajā politisko kompromisu procesā tad jūs uzskatāt, ka jūs piekāpjaties uz spēkā esošas tiesību normas izpildes rēķina? Vai kas ir tie kritēriji, pēc kā jūs izvēlaties, ko izpildīt un ko nē?

D. Jansone.

Tā tad sastādot un izstrādājot augstākai izglītībai vai vispār izglītības sistēmā šo budžetu, mēs jau skatāmies ne tikai, teiksim, tās likuma normas, kas mums uzliek pienākumu pieprasīt konkrētā apjomā šo budžeta pieaugumu, bet mēs arī skatāmies reālās iespējas, kādas ir valsts budžetam. Tā tad, vai šādu te pieaugumu budžets ir spējīgs mums dot. Vērtējot... sagatavojot un izstrādājot valsts budžetu nākamajiem

gadiem, mēs skatāmies arī šos iepriekšējā gada rezultātus, kādi viņi ir. Un līdz ar to šī ir tā kompromisa māksla, ko gan Finanšu ministrija, gan Izglītības ministrija, sēžot pie galda un apspriežot šo budžetu veidošanas procesu, pie kāda rezultāta nonāk, jo nevar ar šādu, kāds mums šobrīd ir budžets, apmierināt visas vēlmes, kas ir izriet no spēka esošajā normām.

G. Kusiņš.

Nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, jūs arī vērtējat, ka tas laikam būtu tāds grūti izpildāms vai neizpildāms... Sakiet, lūdzu, vai ministrija jebkad ir nākusi ar priekšlikumu izslēgt šo... nu, faktiski jūsu skatījumā finansiāli grūti izpildāmo normu? Vai ir bijis priekšlikums izslēgt to no likuma?

D. Jansone.

No ministrijas puses šāda priekšlikuma nav bijis, jo tā ir šī te politiskā apņēšanās, ko Saeima ir lēmusi. Nu, ja mēs vēlētos šādu normu izslēgt, tad mēs iegūtu diezgan lielu pretsparu no nozares pārstāvjiem, kuri saredz, ka, ja šāda norma ir šobrīd likumā, tad valsts ilgtermiņā ir apņēmusies šo finansējuma pieaugumu augstākajai izglītībai un tāpēc mēs šobrīd neuzņemties iet ar priekšlikumu izslēgt šo normu.

G. Kusiņš.

Paldies. Un vēl jautājums, uz kuru, es ceru, ir iespējams atbildēt konkrēti ar “jā” vai “nē”. Sakiet, lūdzu, vai budžeta izstrādāšanas procesā kāda cita institūcija ir norādījusi, ka šis finansējuma apjoms neatbilst tam, ko paredz Augstskolu likums? Piemēram, vai Tieslietu ministrija jums ir norādījusi, ka šis pieprasījuma apjoms vai piešķirtais apjoms neatbilst Augstskolu likumam?

D. Jansone.

Nu, mūsu rīcībā šādas informācijas šobrīd nav.

G. Kusiņš.

Paldies.

S. Osipova.

Tiesnesis Kučs.

A. Kučs.

Man vēl viens jautājums būs. Jūs teicāt, tikko jau atbildot uz kolēģa Kusiņa jautājumu par to, ka jūs neesat vērsušies šo gadu laikā ar to, lai izslēgtu šo normu, lai gan jūs atzīstat, ka to ir grūti pildīt... Man tad bija jautājums tāds, nu, ja tā ir tādā politiskā apņemšanās, vai jūs redzat, ka šo gadu laikā šī norma kaut kādā veidā ir arī ietekmējusi budžeta izstrādi? Teiksim, jūsu pieprasījums.... Nu, ne tajā apmērā, ko šī norma paredz, bet arī kaut kādā mazākā apmērā... vai ir bijusi Ministru kabinetā... vismaz diskusijās arī tas, ka šī norma ir tikusi ņemta vērā?

D. Dambīte.

Nu, ja mēs skatāmies gan absolūtos skaitļos, gan arī īpatsvarā no IKP, šī te līkne par augstākās izglītības finansējumu, lai gan ir nedaudz svārstīga, pēdējos gados viņa ir augšupejoša. Protams, tas ir saistīts arī ar struktūrfondu ieviešanas ciklu, bet arī struktūrfondos līdzfinansējums nāk no valsts budžeta, kas arī tiek novirzīts šī te studiju procesa uzlabošanai. Līdz ar to netiešā veidā es teiktu, ka šīs te, nu... tendence nedaudz finansējumam palielināties pēdējos gados ir iezīmējusies.

A. Kučs.

Nu, jā, bet jūs sasaistāt to ar šo normu, vai ar struktūrfondu vai ar kādiem citiem apsvērumiem?

D. Dambīte.

Es domāju, ka šīs te normas eksistence noteikti ir palīdzējusi, jo mūsu sociālie partneri un sadarbības partneri no nozares diskusijās budžeta apstiprināšanas procesā ļoti aktīvi par to iestājas un šīs debates ir notikušas tādā griezumā arī Saeimā.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... paldies. No tiesnešiem šobrīd ir visi jautājumi.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pilnvarotajai personai, Liepas kungam vārds.

L. Liepa.

Jā, labdien, godātie Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji. Man ir divi jautājumi un te abi izriet gan no jūsu rakstveida paskaidrojumiem, gan arī šodien tiesas mutvārdu sēdē paustā.

Jūsu paskaidrojumā tiesai 10. lappusē, kas ir lietas 91. lappusē, jūs norādāt, ka tātad "lai gan šobrīd piešķirtais valsts finansējuma pieaugums pilnībā neatbilst Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteiktajam, kopējais finansējums studijām valsts dibinātajām augstskolām ir nodrošinājis izvirzīto mērķi – nodrošināt augstākās izglītības studiju programmu kvalitāti, konkurētspēju un attīstību kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā."

Vienlaikus jūsu paskaidrojumā jūs atsaucaties uz Pasaules Bankas pētījumu, kas gan ir sastādīts 2014. gadā, bet par to būs mans jautājums. Proti, šī pētījuma 114. lappusē apkopojums un pētījums ir angļiski, tāpēc es citēšu angļu valodā un tad protokolam latviski... *"The higher education and research and development system in Latvia is significantly underfunded, compared with votes EU average as well as Baltic countries, who are close neighbours and competitors."* Tātad šajā pētījumā ir secināts, ka augstākās izglītības un zinātnes un izpētes sistēma Latvijā ir būtiski neapmaksāta salīdzinājumā gan ar Eiropas Savienības vidējo rādītāju, gan ar Baltijas valstīm, kas ir tieši kaimiņi un konkurenti.

Un 111. lappusē šajā pašā pētījumā, kas jums ir labi zināms, ir norādīts tātad: *"The level of public expenditure in higher education in Latvia express as a percentage of GDP, what is clearly lower than the EU 27 average and was in fact the lowest across the Baltic countries between 2001.-2010."* Tātad, publiskais klases budžeta izdevumu apjoms augstākajā izglītībā Latvijā, ja to mēra IKP daļā, bija acīmredzami zemāks no Eiropas 27 valstu vidējā rādītāja un faktiski bija zemāks visās Baltijas valstīs desmitgadē no 2001. līdz 2010. gadam.

Pirmais ar to saistītais jautājums. Tātad, kā ir izmainījusies situācija sekojošajā desmitgadē, ja tā ir izmainījusies un otru jautājumu es uzdošu pēc tam.

D. Dambīte.

Skatoties salīdzinoši uz situāciju ar citām Baltijas valstīm, mēs joprojām ļoti atpaliekam no Igaunijas, lai gan arī Igaunijā augstākās izglītības finansējums procentos no IKP ir nedaudz mainījies un pat nedaudz samazinājies augstākajā izglītībā. Ar Lietuvu mūsu atšķirības ir mazinājušās un mēs esam diezgan tuvā situācijā.

Bet atsaucoties vēl uz šo te Pasaules Bankas pētījumu, es vēlētos akcentēt vēl vienu atziņu un viņu piedāvājumu risinājumiem... Izstrādājot šo trīs pīlāru modeli, viņi

sniedza arī iespējamus scenārijus modeļa ieviešanai. Pirmais scenārijs – nepietiekama finansējuma scenārijs, otrais scenārijs – optimāla finansējuma scenārijs, un trešais scenārijs – izaugsmes, attīstības un zināšanu sabiedrības scenārijs. Un jebkurš no šiem scenārijiem ir virzīts uz izvirzīto mērķu sasniegšanu. Jautājums ir par tempu, kādā notiek šo mērķu sasniegšana. Un pašreizējā situācijā mēs ejam šo pirmo – nepietiekamā finansējuma – scenāriju. Tas nozīmē, ka jā, mēs virzāmies uz mērķu sasniegšanu, bet tas notiek lēnāk, nekā tas varētu notikt pie optimāla vai uz izaugsmi orientēta scenārija.

L. Liepa.

Liels paldies. Ar tiesas atļauju mans nākamais jautājums ir tieši par to, ko jūs tikko sacījāt.

Mūsu pieteikuma pielikumā ir dokuments, ko Izglītības un zinātnes ministrija ir izdevusi, tātad tā ir prezentācija no 2019. gada 30. janvāra, kurā ir “Augstākās izglītības aktualitātes un izaicinājumi” uz 17 lapām, bet mēs esam paņēmuši 5. attēlu 5. lapā, kurā cita starpā ir norādīts: “optimāla finansējuma Augstskolu likums paredz nodrošināt 2 procentus no IKP”. Kāpēc Izglītības un zinātnes ministrija iet nepietiekamā finansējuma scenāriju, ar zemāku ātrumu nevis ar optimālo, kuru jūs paši atzīstat par nepieciešamu? Kāpēc jūs neizmantojat likumā paredzētās tiesības?

D. Dambīte.

Man nākas atkārtot iepriekš teikto. Mēs veidojam pieprasījumus, lai palielinātu finansējumu augstākajai izglītībai, tajā pašā laikā ir šī te sociāli ekonomiskā realitāte, kurā ar ierobežotiem resursiem ir jāreķinās un attiecīgi iespēju robežās, kādi šie te kompromisi ir panākti budžeta veidošanas procesā, pēdējos gados zināms pieaugums augstākās izglītības finansējumam ir bijis. Straujāks tas ir bijis attiecībā uz zinātnes finansējumu un augstskolas kā zinātniskas institūcijas arī ir saņēmušas zinātnes finansējumu. Tātad mums ir jāskatās un jāvērtē plašākā kontekstā, ne tikai viendimensionāli uz šo te finansējumu skatoties.

L. Liepa.

Nu, labi. Tādā gadījumā man ir jautājums par jūsu rakstveida paskaidrojumu. 12. lappusē norādīto, ka “ministrijas ieskatā, izstrādājot un pieņemot apstrīdētās normas, ir ievērots labas likumdošanas princips.” Vai jūs esat iepazinušies ar Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2018-11-01 – elementiem labas likumdošanas principam? Es pieņemu, ka esat, ja jau jūs atsaucaties uz šo juridisko terminu, kas ir attīstīts pēdējos gados Satversmes tiesas judikatūrā un tātad labi zināt, ka viens no šiem

elementiem, konkrēti, 6., ietver, ka likumdevēja pienākums ir nodrošināt, ka likumdošanas process ir vērsts uz ilgtspējīgu attīstību, nodrošinot ilgtspējīgā tiesiskā regulējuma izstrādi.

Bet pats būtiskākais ir... par to ir arī mans jautājums... 8. elements – likumdevēja pienākums apsvērt nozaru speciālistu izteiktās riska prognozes un veikt savlaicīgus riska novērtēšanas pasākumus. Vai jūs esat jebkad apsvēruši Izglītības un zinātnes arodbiedrības, Rektoru padomes un citu tād nozaru iesaistīto speciālistu viedokli un klaji krasi paustās riska prognozes? Kā tas ir izpaudies?

D. Dambīte.

Esam apsvēruši un mūsu sociālie partneri un sadarbības partneri arī paši ir pietiekoši lokāli, runā par šīm lietām, kā jau es minēju... LIZDA kā augstskolu akadēmisko mācību spēku pārstāvošā organizācija arī ļoti regulāri Saeimā, Saeimas komisijās, arī budžeta procesā aktualizē šos jautājumus, Augstākās izglītības padome ir regulāri norādījusi uz šīm lietām.... Tā kā, jā, mēs apzināmies šos procesus un, kā jau es arī iepriekš minēju, no sektoru puses ir atbalsts un ekspektācijas, ka šī te politiskā apņemšanās... saprotot arī reālās budžeta iespējas, bet tomēr nākotnē tiks pildīta.

L. Liepa.

Jūs tagad runājat kā Finanšu ministrija... Jūs saprotat budžeta iespējas, jūs saprotat ierobežojumus un tā tālāk... Bet kā Izglītības ministrija? Vēlreiz. Tātad jūs sakāt, ka ir ievērots labas likumdošanas princips, bet tajā pat laikā atzīstat, ka nevienu gadu ne LIZDAS, ne Rektoru padomes konkrētās riska pozīcijas nav vispār pat izskatītas un apsvērtas. Kā jūs varat apgalvot, ka ir ievērots labas likumdošanas princips, lūdzu?

D. Jansone.

Mēs uz labas likumdošanas principu skatāmies no tās prizmas, ka mēs ievērojam šo līdzsvaru, šo sabalansētības principu, jo visas valsts vēlmes un visas nozaru vēlmes, kuras ir ļoti lielas, nevar apmierināt. Un Izglītības un zinātnes ministrijai arī ir jāievēro šis sabalansētības princips, tāpēc mēs arī par to runājam un no tā viedokļa mēs uzskatām, ka no tās prizmas skatoties ir ievērots šis labas likumdošanas princips.

L. Liepa.

Godātā tiesa, man nav vairs jautājumu.

S. Osipova.

Paldies.

Šobrīd ir iespēja uzdot jautājumus Saeimas pārstāvim Stupina kungam.

A. Stupins.

Paldies. Man būs tikai viens jautājums precizējošs.

Ja es pareizi sapratu, tad šīs te tikai daļēji diemžēl izpildāmās Augstskolu likuma normas esība tomēr sekmē jūsu nozares mērķu sasniegšanu?

D. Dambīte.

Jā, jo turpinot strādāt pie, šo te, trīs pīlāru finansēšanas modeļa ieviešanas, mēs tiešām paturam prātā šos te trīs ieviešanas scenārijus: nepietiekamības, optimālais un izaugsmes un mēs esam ieinteresēti, lai tiešām no nepietiekamības scenārija mēs pārietu uz optimālās attīstības scenāriju. Un šādas normas esamība palīdz mums pamatot mūsu pieprasījumus, ko mēs arī darām. Un, kā mēs esam konstatējuši, pamazām šīs te finansējums sektoram tomēr arī palielinās.

A. Stupins.

Paldies par atbildi. Jautājumu nebūs vairāk.

S. Osipova.

Paldies Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvēm. Jūs esat uzklaušātas un šobrīd mēs aicināsim nākamo pieaicināto personu.

Nākamā pieaicinātā persona būs Fiskālās disciplīnas padome, kuru pārstāv Inna Šteinbuka.

Šteinbukas kundze ir pieslēgusies. Satversmes tiesa ir pārbaudījusi Šteinbukas kundzes identitāti. Lūdzu, vārds jums viedokļa paušanai.

I. Šteinbuka.

Paldies.

Godātā tiesa, godātie klātesošie. Esmu Fiskālās uzraudzības padomes priekšsēdētāja un vēlos atgādināt, kāds ir Fiskālās disciplīnas padomes mandāts.

Mūsu mandāts ir rūpēties par budžeta izdevumu un ieņēmumu sabalansētību, vai nu vismaz tuvu sabalansētībai un tieši no tā redzesloka es mēģināšu paust mūsu padomes viedokli.

Fiskālās disciplīnas padome vēlas pievērst īpašu uzmanību sistēmiskiem budžeta sastādīšanas riskiem. Un tie riski... uzreiz gribu uzsvērt, ka ir ļoti svarīgi un īpaši svarīgi pandēmijas krīzes laikā.

Iepriekšējā diskusijā un laikam ne tikai iepriekšējā diskusijā izkristalizējam jautājumu, ka dažādas tiesību normas šobrīd... un tas ir ne tikai Augstskolu likums... bet arī Zinātniskās darbības likums, likums "Par autoceļiem", Veselības aprūpes finansēšanas likums un daži citi un tajos likumos vai arī tiesību normās ir paredzēts budžeta finansējums saistībā ar kaut kādu ekonomisko indikatoru. Vai nu tie ir procenti no IKP, kā šajā gadījumā tātad 0,25 procenti, vai procenti no noteiktiem budžeta ieņēmumiem, vai dotācijām ne mazākām kā gadu iepriekš, vai pieaugoša dotācija un tā tālāk un tā joprojām. Tā kā kaut kādi skaitliskie griesti, kas ir iestrādāti likumā vai tiesību normās. Un tas iezīmētais finansējums vai nu tie griesti būtiski pārsniedz plānošanas gada valsts budžeta iespējas un tādēļ netiek... tas attiecīgais finansējums ne vienmēr tiek piešķirts vai vispār netiek piešķirts.

Un pēc padomes aplēsēm šādu izdevumu apmērs 2020. gadā pārsniedz 700 miljonus eiro. Vēlreiz atkārtāju – 700 miljonu eiro un pieaugošos apmēros turpmākajos gados. Tā kā vēl vairāk būs, ignorējot ekonomikas ciklisko attīstību un ekonomikas potenciālu kopumā, pilnīgi ignorējot arī pandēmijas krīzes izraisīto ekonomikas nu... labākajā gadījumā... stagnāciju, sliktākajā gadījumā – lejupslīdi.

Normālos apstākļos budžeta izdevumu griestus nosaka gan vietējās tiesību normas, un tas ir likums "Par budžetu un finanšu vadību", arī Fiskālās disciplīnas likums... tātad mūsu nacionālās tiesību normas, bet arī Eiropas Savienības tiesību normas, un proti, Eiropas Savienības stabilitātes un izaugsmes pakts un no tā izrietošo regulu kopums. Un tātad gan vietējās tiesību normas, gan arī Eiropas Savienības normas nepieļauj pārmērīgu valsts budžeta deficīta un parādu līmeņa pieaugumu.

Budžeta izdevumu palielināšana par šādu apjomu nav iespējama bez apjomīgas izdevumu samazināšanas citās programmās, kas varētu radīt dramatiskas sekas citās nozarēs.

Jāatzīmē, ka *Covid-19* dēļ Eiropas Savienības fiskālās politikas regulējums 2020. gadā ļauj atkāpties no iepriekš noteiktajiem strukturālā budžeta deficīta mērķiem ekonomikas lejupslīdes pārvarēšanai. Tātad, ar vienkāršiem vārdiem sakot, tie fiskālie griesti, kurus nosaka tās Eiropas Savienības regulas, šobrīd ir atcelti tā saucamie *Fiscal escape clause* – angļiski.

Tātad visdrīzāk arī nākamajā gadā tas *Fiscal escape clause* vēl būs spēkā, tā kā arī nākamajā gadā tādu griestu mums nebūs. Un to atļāva arī Latvijas tiesiskais regulējums gan 2020., gan arī 2021. gadā.

Latvijas valdība ir izveidojusi ekonomikas stabilizācijas un sociālās aizsardzības programmu, kas ievērojami ir palielinājusi budžeta izdevumus gan 2020., gan 2021. gadā. Pēc pēdējām Finanšu ministrijas prognozēm budžeta deficīts šogad varētu sasniegt 7,6 procentus no IKP un tas, protams, nav ilgtspējīgs rādītājs. Nu, tie ir tikai pagaidām tikai Finanšu ministrijas tie provizoriskie aprēķini, iespējams, būs arī cits skaitlis, jo ir pārāk daudz nezināmo šobrīd.

Budžeta deficīta rezultātā tiek prognozēts, ka valsts parāds šī gada beigās varētu pieaugt līdz 49–50 procentiem no IKP. Arī šis rādītājs ir provizorisks, jo ir atkarīgs gan no iekšzemes kopprodukta lieluma, kuru mēs vēl nezinām, gan arī no iespējamiem ekstra izdevumiem gadījumā, ja būs pandēmijas otrais vilnis.

Jebkurā gadījumā arī tie provizoriskie dati varētu palielināt valsts parāda apkalpošanas izmaksas un ievērojami tuvinās parāda izmēru Stabilitātes un izaugsmes pakta noteiktajiem griestiem, proti, tātad 60 procentiem. Tātad mums paliks apmēram 10 procenti līdz tiem 60 procentiem.

Šobrīd Latvijā ir pieļaujama ekspansīvā fiskālā politika, lai stabilizētu ekonomiku un veicinātu tās atkopšanos pēc *Covid-19* pandēmijas izraisītās krīzes. Tomēr ir pilnīgi skaidrs, ka būtisks valsts parāda pieaugums var radīt draudus Latvijas valsts budžeta finanšu stabilitātei. Lai atgrieztos pie ilgtspējīgas fiskālas politikas un ievērotu gan vietējo, gan arī Eiropas Savienības regulējumu, valdībai jau tuvākajos gados būs jādomā par budžeta izdevumu un ieņēmumu līdzsvarošanu un atkarībā no ekonomiskās situācijas un valdības izvēlētajās politikas, tas var nozīmēt pat izdevumu samazināšanu.

Šajos apstākļos budžeta izdevumu pieaugums par vismaz 700 miljoniem jau no iepriekš pieminētajiem 700 miljoniem eiro, radītu ļoti būtiskus draudus valsts finanšu ilgtspējai, jo tas palielinātu budžeta izdevumu bāzi un nebūtu atbalstāms bez atbilstošiem kompensējošiem pasākumiem.

Savlaicīga valsts budžeta izdevumu un ienākumu nesabalansēšana pēc krīzes perioda varētu ne tikai apdraudēt Latvijas valsts finanšu stabilitāti, bet arī novest pie tā, ka Eiropadome pret Latviju uzsāks pārmērīgu budžeta deficīta procedūru. Un tas var arī novest pie soda naudām vai pat Eiropas Savienības struktūrfondu iesaldēšanas Latvijā. Nu, tas, protams, var notikt ne agrāk par 2022. gadu, bet, vienalga, par to ir jādomā jau šodien.

Ņemot vērā iepriekš minēto, padome rekomendē veikt tiesību normu revīziju un atteikties no prakses budžeta finansējumu nozarēm noteikt ārpus budžeta procesa un sasaistīt ar kādu ekonomisko vai skaitlisko indikatoru, jo es teiktu, ka mēs visi atceramies kādreizējo frāzi “kā var nesolīt”, bet viena lieta ir, ja tas ir vienkārši kāds

politiķis to pateica, bet otra lieta ir, ja tas ir principā... tas pats solījums tiek iestrādāts likumos un viņš netiek pildīts, jo tas arī rada neuzticību likumam. Labāk atturēties no tā un ja kaut kāda norma ir izstrādāta, tad vismaz konsultēties ar Finanšu ministrijas ekspertiem vai citiem neatkarīgiem ekspertiem, pirms kaut ko tādu piedāvāt likumos.

Tas ne tikai novērstu pretrunas starp atsevišķām tiesību normām un Budžeta likumu, bet arī uzlabotu valsts finanšu vadību, tādējādi palielinot elastību finansējuma novirzīšanai aktuālajām prioritātēm, atbilstoši sociāli ekonomiskai attīstībai.

Paldies par jūsu uzmanību.

S. Osipova.

Paldies, Šteinbukas kundze. Tiesnesim Kučam būs jautājums.

A. Kučs.

Man viens jautājums būs par to, ko jūs tikko minējāt. Ja es pareizi atkal jūs sapratu, tad, jūsuprāt, būtu jāatsakās no šādiem iezīmētiem izdevumiem tiesību normās, atstājot šīs izšķiršanās, kas saistītas ar valsts budžetu, tikai un vienīgi Budžeta likumā. Vai es pareizi jūs sapratu?

I. Šteinbuka.

Jā, jūs mani sapratāt pareizi. Protams, var nodefinēt prioritātes un valdības prioritātes iestrādāt kaut kādā deklarācijā un pateikt, ka, piemēram, aizsardzībai ir ne mazāk par 2 procentiem vai veselībai – tur ne mazāk par vēl kaut kādiem procentiem un tā tālāk, bet tā ir tomēr deklarācija, tā ir apņemšanās, bet pēc tam tā apņemšanās ir pārbaudīta ar iespējām un saskaņota un sabalansēta ar iespējām. Bet, ja tas ir jau iestrādāts likumā, es domāju, ka tā nav īpaši laba prakse mūsu skatījumā.

A. Kučs.

Un otrs jautājums būtu par konkrētu apstrīdēto normu. Jo... jūs jau sākumā teicāt, ka tas palielina valsts budžeta izdevumus... bet konkrētā norma sasaista tos izdevumus ar procentu no IKP.

I. Šteinbuka.

Tieši tā.

A. Kučs.

Un, ja tas IKP ir mazāks, tad arī tie izdevumi pat summāri var būt mazāki. Tāpēc es gribētu saprast, kā tas palielina valsts budžeta izdevumus, jo no tādas summas viedokļa, teiksim, mazinoties iekšzemes kopproduktam, arī faktiski tie skaitļi būs mazāki.

I. Šteinbuka.

Bet, ziniet... jebkurā gadījumā tas ir jāskatās pēc situācijas. Arī ja ir mazāki, tas var nodarīt arī kaut kādu kaitējumu. Mazāki... vai lielāki... tas ir ļoti atkarīgs no kaut kādām attiecībām starp to normu un IKP. Bet es uzskatu, ka mūsu tagad ekonomikā ir tik daudz prioritāšu... gan veselības aprūpe, gan izglītība... Es pati pasniedzu universitātē un es nekādā gadījumā negribu teikt, ka izglītībai un mūsu algām nevajadzētu neko pielikt neko pielikt klāt. Protams, ka vajag. Bet principā arī aizsardzībai ir nepieciešami līdzekļi, un arī policijai un jums arī, tiesneši. Līdz ar to valdībai vienmēr ir jāizvēlas prioritātes un nevar katrā likumā kaut ko iezīmēt, jo tad mums sanāk, ka vispār Finanšu ministrija nebūs vajadzīga. Kaut kā sadalīsim un miers!

A. Kučs.

Paldies. Tad rezumējot es saprotu, ka pat, ja tā summa ne vienmēr būs tas noteicošais, bet jums šis princips kā tāds nav pieņemams, ka ārpus Budžeta likuma tiek iezīmēti kaut kādi izdevumi.

I. Šteinbuka.

Tieši tā. Man ir pieņemams princips, ja viņš ir deklaratīva rakstura princips, kas liecina par valdības izvēlētajām prioritātēm. Bez tam visu nosaka arī reālā situācija, jo kas var prognozēt, piemēram, pandēmiju? Neviens. Tas ietekmē ekonomisko ciklu pavisam citā virzienā. Tā kā viena lieta ir politiskā apņemšanās sākumā, pēc tam tas viss pielāgojas situācijai.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Paldies. Šobrīd ir iespēja uzdot jautājumus Laurim Liepam.

L. Liepa.

Jā, paldies, godātā tiesa! Paldies, godātā doktore Šteinbuka par diezgan tādu striktu, varētu teikt, fiskālās disciplīnas nostāju mūsu lietā, kurā mēs, protams, diskutējam par tiesību jautājumiem.

Un tomēr turpinot to, ko godāta tiesa jau jautāja attiecībā uz iezīmētām izdevumu pozīcijām. Tātad šī ir tā vieta, kurā sastopas makroekonomika ar jurisprudenci, tas nozīmē, ka respektējot to, ka viena gada budžeta kontekstā apzīmējums "ilgtspējīgs" visprecīzāk raksturo ainu, kurā jums ir bezdeficīta budžets, ja es esmu pareizi sapratis, kaut arī, ja mēs skatāmies no gan tiesību politiskiem, gan valsts vērtību standartiem, tad mēs redzam, ka ilgtspējīgs ir tajā skaitā kādai nozarei, jūs minējāt aizsardzības nozari, jūs minējāt izglītību, piemēram... paredzēt ilgstošu finansējuma nodrošinājumu, kas šīs nozares strādājošajiem un valsts attīstībai kopumā rada tiesisku drošību, ka šeit ienākumi nekādā ziņā nesaruks, ieguldījumi zinātnē un augstskolās tikai palielināsies un tātad šī ilgtspēja fiskālajā plānošanā un makroekonomikā... vai jūs tam piešķirāt nozīmi un tātad, precīzāks jautājums, vai līdz ar to tomēr budžeta nav svarīgi, ka ilgtermiņa budžeta plānošanā mums ir šāds Augstskolu likuma pants, kurš saka, ka augstskolām ir jāsasniedz 2 procentus no IKP to finansējumā? Paldies.

I. Šteinbuka.

Paldies. Tā ir jau filozofija.

Bet es pateikšu savas domas par ilgtspēju. Nesen Valsts prezidents izvirzīja arī valsts ilgtspējas tādu kā vīziju... kas ir valsts ilgtspēja... Un valsts ilgtspēja sevī ietver arī fiskālo ilgtspēju, ekonomisko ilgtspēju, dabas ilgtspēju un tā tālāk un tā joprojām. Jebkurā gadījumā ilgtspēja... tas nav viena gada jautājums, tas ir process, kas ir desmitiem gadu, kur var novērtēt ir, vai nav. Un faktiski mēs varam runāt par ilgtspēju un novērtēt gan procesa ievainojamību un noturību. Tātad, kādi ir riski un cik sistēma var tos riskus izturēt un attiecīgi rīkoties.

Ja runājam par fiskālo ilgtspēju, mums šoreiz, protams, ka ir lieli riski, ka pieaugs deficīts, pieaugs parāds un nevar saprast, kā mēs pēc tam spēsim to samazināt. Visdrīzāk, ka nē, es nedomāju, ka mums izdosies atgriezties pie pirmskrīzes līmeņa, jo tas ir ļoti sarežģīti, jo tad ir jāstrādā vispār bezdeficīta, bet ar proficītu. Bet vislabākajā gadījumā, mēs tomēr noturēsimies, teiksim, saglabāsim valsts parādu kaut kur zem, ap 50 procentiem, pēc tam tā dzīvosim tālāk.

Runājot par nozaru ilgtspēju. Protams, ka tas ir viens no valsts ilgtspējas sastāvdaļām, tajā skaitā augstākā izglītība. Un augstākajai izglītībai... tātad valstij ir

jānodrošina vismaz bāzes finansējums, lai finansējums nesamazinātos. Tas ir simtprocentīgi.

Vai finansējumu var palielināt, teiksim, šogad, nākamgad, vai vēl pēc gada, grūti teikt. Tas ir atkarīgs no prioritātēm, no tā, kas mums ir primārais īpaši tādos lielos riska apstākļos. Bet noteikti ilgtermiņā, tātd runājot par desmit gadiem... par tādu periodu... nu, noteikti, ka finansējums ir jāpalielina. Es domāju, ka jā, tas ir ļoti labs mērķis – sasniegt 2 procentus no IKP. Bet tas atkal ir tāds kā mērķis, kuram nevajadzētu būt likumā.

L. Liepa.

Kā gan šo mērķi varētu sasniegt, ja likumdevējs pats sevi zināmā mērā nedisciplinētu ar to? Tas arī tomēr ir viens no veidiem, kādā likumdevējs savu solījumu apņemas turēt.

I. Šteinbuka.

Jebkurā gadījumā šobrīd... es jau saku, ka tā ir filozofija... Jo tā norma jau ir likumā un es pilnīgi jums piekrītu, ka principā, ja norma ir likumā, jāatrod veids, kā to pildīt.

Bet es saku, ka tad tas ir pretrunā ar kādiem citiem ekonomiskiem principiem. Tāpēc labāk turpmāk neiestrādāt.

L. Liepa.

Liels paldies, godātā Šteinbukas kundze.

Godātā tiesa, šobrīd jautājumu pieteicēju pārstāvim vairs nav.

S. Osipova.

Paldies.

Šobrīd jautājumus var uzdot Andrejs Stupins. Lūdzu, vārds jums.

A. Stupins.

Paldies liels, protams, par jūsu viedokli, bet man būtu jautājums, kā jūsu norādītais attiecas uz izskatāmo lietu, proti, uz izskatāmajā lietā apstrīdētās budžeta programmas atbilstību Satversmei un kādus secinājumus jūs par to izdarāt?

I. Šteinbuka.

Ziniet, es neesmu juriste, es varu izteikt tikai savu ekonomisko viedokli. Domāju, ka valdība, sastādot budžetu, jau izvērtēja visus “par” un “pret”... izvērtēja iespējas un budžets 2019. gadam ir, kā saka, jau pildīts. Ko es jums varu pateikt, vai atbilst vai neatbilst. Tas ir jūsu, juristu, pienākums novērtēt.

A. Stupins.

Paldies.

Un jūsu apsvērumi bija lielā mērā balstīti arī uz *Covid*, bet, kā mēs zinām, apstrīdētās budžeta programmas laikā, *Covid* vēl nebija dzimis. Vai kaut kādā veidā jūsu apsvērumi, ja jūs raugāties 2018. gada acīm, atšķiras no tiem, ko jūs paudāt tiesas sēdē?

I. Šteinbuka.

Ziniet, *Covid* tiešām toreiz vēl nebija dzimis, bet toties bija dzimuši citi faktori, piemēram, tranzīta sabrukums, tātad attiecīgi kravu pārvadājumu apjomu pakāpenisks samazinājums bija arī novērojams, tātad ārējā pieprasījuma samazinājums, lejupslīde un attiecīgi vismaz mūsu rādītāji nebija tik spoži, kā pirms tam. Arī banku sistēmā mums sākās kapitālais remonts, kas arī sākumā izraisīja zināmu šoku un arī joprojām mēs cīnāmies ar to šoku banku sistēmā. Tā kā bez *Covid* ir arī citi faktori, kas arī ietekmē ekonomisko cikliskumu. Un līdz ar to vēlreiz es teikšu, ka tas ir valdības uzdevums – visas prioritātes salikt uz galda un kaut kādā veidā sadalīt budžeta līdzekļus, vai arī ievērot budžeta disciplīnu.

A. Stupins.

Precīzi. Tā pozīcija ļoti saskan ar Saeimas pozīciju.

Pēdējais jautājums. Man kā juristam tomēr viņš būtu jāuzdod, ņemot vērā, ka mēs atrodamies tiesas sēdē.

Vai pašreizējā situācija, piemēram ar to, kā to ieskicēja Izglītības un zinātnes ministrija, un šo te modeli, kādu viņa īsteno, teiksim, skatījot budžeta pieprasījumus, vai, jūsuprāt, tā vienkārši ir, kā jūs minējāt, ne pārāk laba prakse, vai tomēr, jūsuprāt, tam ir arī kaut kādas sekas attiecībā uz šādas te prakses tiesiskumu?

I. Šteinbuka.

Nu, spriežot pēc Izglītības un zinātnes ministrijas tādas sabalansētas pieejas, es domāju, ka kaut kāda pozitīva ietekme ir, jo viņi tomēr ņem vērā to normu un uz tās

normas pamata mēģina, kā saka, panākt budžeta līdzekļu pieaugumu. Bet es domāju, godīgi sakot, ka arī bez tās normas, ja tas būtu vienkārši iestrādāts valdības deklarācijā, vienalga varētu vienmēr atsaukties uz to deklarāciju un arī tādā veidā panākt līdzekļu pieaugumu.

Jebkurā gadījumā mēs visu laiku tagad atskatāmies uz Pasaules Bankas pētījumu 2014. gadā. Es pati dzirdēju tā pētījuma prezentāciju. Kungi, tas bija sen. Es jau nesaku, ka tam nav nekādas nozīmes, bet Pasaules Bankas pētījums ir tikai viens no visādiem pētījumiem. Ļoti labi, ka mēs viņu ņemam vērā un rīkojamies pēc tā, bet sniegt gudrus padomus – tas ir ļoti viegli. Nu, viņiem par to naudu maksā. Lūk! Bet, kā saka, pēc tam visu to teoriju ieviest dzīvē, tas ir daudz, daudz, daudz sarežģītāk.

A. Stupins.

Paldies par jūsu viedokli.

Jautājumu nebūs vairāk.

S. Osipova.

Teiksim paldies jums, Šteinbukas kundze, par sniegto viedokli. Paldies, visu labu!

Šobrīd tiesa uzklausa Augstākās izglītības padomi, kuru pārstāvēs Andris Teikmanis. Mums ir iesniegta pilnvara, tāpat ir iesniegti arī dokumenti, kas ļauj pārliecināties par jūsu identitāti.

Lūdzu, vārds jums.

A. Teikmanis.

Paldies.

Labdien! Cienījamā priekšsēdētāja, augsti godājamā tiesa! Paldies par iespēju paust Augstākās izglītības padomes viedokli par šo izskatāmo jautājumu.

Vēlos jūs informēt, ka Augstākās izglītības padome 2019. gada 7. novembrī izskatīja jautājumu par Latvijas Republikas Saeimas deputātu pieteikumu Satversmes tiesai par likuma "Par valsts budžetu 2019. gadam" attiecīgo programmu, kas jau ir nosauktas, ciktāl tās neparedz Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā noteikto ikgadējo valsts finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātajās augstskolās ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta, neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 66. pantam".

Šajā sēdē Augstākās izglītības padome pieņēma viedokli, kas tika uzrakstīts vēstulē un šo viedokli es īsumā izklāstīšu un tad arī, protams, iepazīstināšu ar šī viedokļa tapšanas apsvērumiem.

Augstākās izglītības padome vēlas norādīt, ka minētā Augstskolu likuma norma nozīmē ne tikai deklaratīvu finansējuma palielinājumu studijām valsts dibinātajās augstskolās. Padomes ieskatā Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa ir cieši saistīta ar virkni būtiskiem augstākās izglītības jautājumiem, tādiem kā augstākās izglītības kvalitātes paaugstināšanu augstskolām, pilnveidojot augstākās izglītības materiāli tehnisko bāzi, ar mācībspēku atalgojuma jautājumiem, nodrošinot atalgojuma pieaugumu augstskolu mācībspēkiem un paverot augstskolām plašākas iespējas studiju procesa īstenošanā pieaicināt ārvalstu mācībspēkus.

Padome norāda, ka konsekventa finansējuma palielināšana būtiski ietekmē arī studējošo iespējas studēt valsts apmaksātajās budžeta vietās, tādējādi minētā tiesību norma Augstākās izglītības padomes ieskatā skar arī studējošo tiesības.

Augstākās izglītības padome vēlas uzsvērt, ka Augstskolu likuma 78. panta septītā daļa konsekventi netiek izpildīta un šāda prakse padomes ieskatā nerada pārliecību, ka likumdevēja pieņemtie ārējie normatīvie akti ir obligāti visiem.

Un tagad daži apsvērumi, kas ir tapuši... kas ir bijuši pamatā šādai pozīcijai.

Vai minētā Augstskolu likuma norma ir tikai deklaratīva, proti, vai tā ir deklaratīva tādā izpratnē, ka to nav bijis paredzēts īstenot jau no tās iekļaušanas Augstskolu likumā? Vai tā ir populistiska un voluntāra, un nebalstās starptautiskā praksē? Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāmin tas, kādā kontekstā minētā norma tika izstrādāta un iekļauta Augstskolu likumā 2011. gada jūlijā.

Pirmkārt, normas vēsturiskās saknes. 2006. gadā Eiropas Komisija savā paziņojumā Eiropas Padomei un Eiropas Parlamentam un tas bija paziņojums, īstenojot universitāšu modernizācijas programmu, izglītību, pētniecību un jauninājumi, kurā Komisija saskaņā ar progresu ziņojumu par Lisabonas stratēģiju un Lisabonas stratēģija bija izstrādāta 2000. gadā, lai padarītu Eiropas Savienību par dinamiskāko un konkurētspējīgāko un uz zināšanām balstīto reģionu pasaulē, tātad atskatoties uz šo Lisabonas stratēģijas ieviešanu ar mērķi, lai mazinātu augstākās izglītības finansējuma atšķirības Eiropas Savienības valstīs, rosināja noteikt, ka augstākajai izglītībai ir jāatvēl vismaz 2 procenti no iekšzemes kopprodukta augstākās izglītības nozares modernizācijai. Tātad minētā norma par 2 procentiem no iekšzemes kopprodukta neparādījās kā voluntāra, bet to noteica kopējie Eiropas Savienības attīstības apsvērumi un tas, lai Latvija kļūtu ne vien par daļu no konkurētspējīgākā, dinamiskākā un uz

zināšanām balstītā reģiona pasaulē, bet arī lai Latvija pati būtu konkurētspējīgākā, dinamiskākā un uz zināšanām balstītā valsts.

Otrkārt, norma tika iekļauta Augstskolu likumā saistībā ar citiem būtiskiem papildinājumiem un grozījumiem Augstskolu likumā. Šajā pašā 2011. gadā, šajā pašā likuma grozījumu paketē tika noteikts, ka universitātēs ir jābūt vismaz 45 procentiem akadēmiskos amatos ievēlētām personām ar doktora zinātnisko grādu, akadēmijās tādiem ir jābūt 50 procentiem, tātad personām, kas ir ievēlētas akadēmiskos amatos, ir jābūt ar zinātnisko grādu, un augstskolās vismaz 40 procentiem personām, kuras ir ievēlētas akadēmiskos amatos, ir jābūt ar doktora zinātnisko grādu. Vienlaikus tika noteikts, ka augstskolā vismaz 5 procenti, rēķinot no akadēmiskā personāla skaita, ir viesprofesori, asociētie viesprofesori, viesdocenti, vieslektori, profesori, asociētie profesori, docenti un lektori, kas iepriekšējo 5 gadu laikā vismaz vienu gadu nepārtraukti ir bijuši nodarbināti akadēmiskā amatā kādā no akreditētām Eiropas Savienības, Eiropas ekonomiskās zonas vai Eiropas ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas valstu, izņemot Latviju, augstskolām. Tātad normas, kas tika grozītas vienlaikus līdz ar šo normu par 2 procentiem no iekšzemes kopprodukta, tātad patiesībā uzliek augstskolām jaunas papildus saistības, pie tam tādas papildus saistības, kuras izraisa lielākus izdevumus augstskolām, īpaši jau, ja mēs runājam par normu piesaistīt ārvalstu pasniedzējus, jo finansējuma atšķirība Latvijas pasniedzējiem un ārvalstu pasniedzējiem ir zināms un diezgan smags fakts.

Vienlaikus, protams, arī šajā likuma grozījumu paketē bija pāreja no studiju programmu akreditācijas uz studiju virziena akreditāciju, tāpat tika iekļautas normas, kas atļāva veidot kopīgas studiju programmas, tajā skaitā arī starptautiskas studiju programmas.

Patiesību sakot, šī norma par finansējuma palielinājumu bija daļa no augstākās izglītības reformu paketes, kas tika iecerēta un īstenota līdz ar šiem likuma grozījumiem, 2011. gada jūlija likuma grozījumiem.

Tikai atgādinot vēl otru kontekstu. 2008. gadā Latvijas valsts budžetā augstākajai izglītībai bija paredzēts finansējums, kuru pārrēķinot uz eiro, mūsdienās mēs varētu runāt par 202 miljoniem eiro apmērā. Tas sastādīja aptuveni 1 procentu no iekšzemes kopprodukta, tomēr tad sekoja krīze, ko jau minēja arī mana godājamā iepriekšējā runātāja un virknē budžeta izdevumu bija nepieciešams ieviest ļoti drastiskus samazinājumus. Un viens šādiem samazinājumiem skāra augstāko izglītību. Latvijas augstākās izglītības finansējums tika samazināts radikālāk nekā jebkurā citā Eiropas Savienības valstī, vairāk nekā 40 procentu apmērā un šis augstākās izglītības samazinājums nekad nav tapis atdots atpakaļ augstskolām. Augstskolu finansējums,

valsts budžetā paredzētais augstskolu finansējums nekad vairs nav sasniedzis 2008. gada līmeni.

Tāpēc, protams, 2011. gadā, kad Augstskolu likumā tika noteiktas jaunas prasības un jauni uzdevumi augstskolām, kuras jau tāpat tajā brīdī bija spiestas radikāli pārskatīt savus izdevumus vai nu palielinot pasniedzēju slodzes, vai nu samazinot atlīdzības... un protams, kas ir viena no bēdīgākajām lietām... augstskolas turpina ekonomēt uz kapitālieguldījumiem infrastruktūras attīstībā un materiāli tehniskās bāzes attīstībā, tad, protams, tas netika uzvertts kā populistisks solis, bet kā apzināta, skaidra valsts mērķtiecīga rīcība.

Protams, atskatoties atpakaļ, mēs varam vēlreiz teikt, ka mēs nekad vairs neesam sasnieguši šo 1 procentu no iekšzemes kopprodukta. Tā, piemēram, 2018. gadā, kad tika izstrādāts šis 2019. gada budžets, kurš tika apstrīdēts, augstākajai izglītībai budžetā bija paredzēts finansējums 106 miljoni eiro, kas sastādīja tobrīd 0,37 procentus no iekšzemes kopprodukta, 2019. gadā – 107 miljoni eiro veidoja vairs tikai 0,35 procentus no iekšzemes kopprodukta un, ja mēs atveram 2020. gada Budžeta likumu, tad salīdzinot ar to, kas ir paredzēts kā iekšzemes kopprodukta prognozi šajā likumā, augstākās izglītības finansējums tāpat šajās četrās minētajās budžeta programmās kopumā ir 108 miljoni eiro un tas sastāda vairs tikai 0,32 procentus no iekšzemes kopprodukta.

Nu, cienījamie kolēģi, te Izglītības un zinātnes ministrija minēja, protams, arī izglītības jomai tik svarīgo pētniecības finansējumu, kas ir tāpat klāt, bet arī tur, ja mēs atskatītos atpakaļ, un, protams, nevēloties šobrīd aizkavēt tiesu ar skaitļiem, kas neattiecas uz šo lietu, bet arī tur nekad finansējums nav pārsniedzis 0,14 vai 0,15 procentus no iekšzemes kopprodukta, ja mēs skatāmies Budžeta likumā iekļauto finansējumu pētniecībai.

Un lieki teikt, ka šajos rādītājos Latvija nav pievilcīgākajā vietā Eiropas Savienības valstīs un reģionālajā kontekstā, es domāju, ka ir būtiski apzināties no politiskās atbildības un ģeopolitiskās atbildības viedokļa, ka mūsu finansējums, augstākās izglītības finansējums pret iekšzemes kopproduktu ir zemāks arī nekā kaimiņos esošajai Krievijas Federācijai. Par šīm tālākajām konsekvencēm, protams, varētu runāt, bet tas jau vairs nav mans uzdevums.

Runājot par augstākās izglītības jautājumiem, svarīgi ir arī norādīt šo studējošo interešu aspektu, kuru es jau minēju. Vēlos tikai atgādināt, ka Latvija 1990. gadā ir pievienojusies 1966. gada Starptautiskajam paktam par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Šī pakta 13. panta otrajā daļā ir teikts, ka augstākajai izglītībai ir jābūt vienādi pieejamai visiem, atbilstoši katra spējām, ar visiem pieņemamiem līdzekļiem

un it īpaši pakāpeniski ieviešot bezmaksas augstāko izglītību. Lai gan, protams, likuma normu iekļaujot tas netika atrunāts, tomēr diskusijās 2011. gada jūlijā tika minēts, ka šīs normas ieviešana, tātad 2 procenti no iekšzemes kopprodukta, varētu ļaut sasniegt šo mērķi, ambiciozo mērķi, kas, protams, ir ambiciozs tikai Latvijas kontekstā, jo mūsu kaimiņzeme Igaunija šo mērķi jau ir ieviesusi, tātad pāreja uz valsts budžeta finansētām studiju vietām vismaz klātienē studējošajiem.

Vienlaikus ir jānorāda tas, ka minētās normas neievērošana traucēs augstākās izglītības institūcijām paaugstināt izglītības kvalitāti un pilnveidot augstākās izglītības materiāli tehnisko bāzi un iespējams, ka tas arī ir iemesls, kāpēc pietiekami daudz Latvijas skolu absolventu izvēlas studēt ārpus Latvijas. Tas liek arī vēlreiz izvērtēt mūsu ieskatā, vai arī neveidojas kāda kolīzija ar 112. pantā noteiktajām tiesībām uz izglītību, ja reiz ir izglītības jomas, kurās, piemēram, izglītību nav iespējams attiecīgi iegūt.

Piektkārt. Minētās Augstskolu likuma normas sistemātiska neievērošana rada dīvainu un neskaidru situāciju, raugoties no tā, kā augstskolu pārstāvji, kā daļa no sabiedrības, uztver likuma varu. Tad, kad Augstākās izglītības padome 2013. gadā saskaņā ar Augstskolu likuma 70. panta pirmo daļu, kas nosaka šo pienākumu, izstrādāja Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības nacionālo koncepciju 2013.-2020. gadam, tā vadījās no pieņēmuma, ka izpildvara un likumdevējs ievēros likumā noteikto normu, jo kā mēs, izstrādājot savu koncepciju, varam pateikt, ka ir pieņemts likums, kuru cilvēki neievēros. Līdz ar to mūsu augstākās izglītības un augstskolu attīstības koncepcijas pamatā šī norma ir ietverta un arī visi šie plāni augstākās izglītības un augstskolu attīstībai izriet no šīs normas.

Arī Pasaules Bankas eksperti, kuri jau vairākkārt tika minēti šodien, kuri no 2013. gada 2. decembra līdz 2014. gada 24. septembrim vērtēja Latvijas pieeju Latvijas augstākās izglītības finansēšanai, skatot to kopsakarā ar nacionālās politikas plānošanas dokumentos paustajām stratēģiskajām nostādnēm, rīcības virzieniem un sasniedzamajiem rezultātiem augstākajā izglītībā un zinātnē, vadījās no pieņēmuma, ka likums tiks ievērots. Tas tika minēts izpētē un mēs neatrodam arī, skatoties atpakaļ, nevienu komentāru, kurā būtu norādīts, ka tas ir kaut kas nereāls, nerasniedzams vai atceļams. Gribētu noteikti vēl piezīmēt, ka Pasaules Bankas eksperti gadu pirms tam veica līdzīgu izpēti arī Bulgārijā un Rumānijā un tur tika noteikta norma, ka sasniegt augstākās izglītības finansējumā vismaz 1 procenta apmērā no iekšzemes kopprodukta un neoficiālās sarunās eksperti minēja, ka nekāda šāda norma Latvijā nebūtu jāietver, jo jums jau likumā ir noteikta šī...

S. Osipova.

Cienījamais Teikmaņa kungs, šeit nav apstrīdēta norma, kura nosaka šo finansiālo izaugsmi, mēs runājam par 2019. gada budžetu, kurā šī norma netika piemērota, netika ievērota.

Sakiet, lūdzu, ko jūsu pārstāvētā institūcija, proti, Augstākās izglītības padome ir darījusi budžeta sarunās 2019. gadā, varbūt vēl kādu gadu iepriekš, jo mēs secinām, ka praktiski norma ir pieņemta, bet nevienu gadu budžetā viņa nav atainota. Paldies.

A. Teikmanis.

Paldies. Paldies, cienījamā priekšsēdētāja, par šo jautājumu.

Saistībā ar 2019. gada budžetu varu tikai minēt, ka jau 2018. gadā Augstākās izglītības padome izstrādāja vēstuli, kuru uzaicināja parakstīt arī virkni citu sadarbības partneru par to, ka noteikt 2019. gadu par Latvijas augstākās izglītības un zinātnes attīstības gadu, atzīmējot to, ka 2019. gadā simtgade ir trim no Latvijas augstākās izglītības institūcijām un šajā vēstulē vēlreiz tika uzsvērta nepieciešamība precīzi ievērot šo normu. Šī vēstule tika iesniegta Saeimai. Tātad mēs uzskatām, ka mēs izdarījām visu un izmantojām visus argumentus, lai mēģinātu pārliecināt politikas veidotājus par to, ka šī norma ir jāievēro.

S. Osipova.

Paldies.

Tad vēl jautājums. Sakiet, vai jūs esat bijuši sarunās ar Izglītības ministriju, kad Izglītības ministrija strādā pie tā budžeta pieprasījuma, kas nāk no nozares? Nu un tad varbūt arī tālāk šajās starpministriju sarunās, vai Ministru kabinetā... tātad pie budžeta izstrādāšanas Augstākās izglītības padomes viedoklis ir ticis pausts ierēdņu līmenī, politiķu līmenī? Vai šis viedoklis par normas ievērošanu budžetu sastādot, atteikums ir argumentēts bijis?

A. Teikmanis.

Parasti mēs netiekam pieaicināti sarunās par budžeta sastādīšanu vai izstrādāšanu. Augstākās izglītības padome kā koleģiāla institūcija reaģē uz tiem dokumentiem, kas mums tiek iesniegti jau, par kuriem mēs uzzinām, kad budžets ir izstrādāts un šādas normas ir tapušas, teiksim, tajā ir paredzētas...

S. Osipova.

Un kāds jums ir dialogs ar Izglītības ministriju, kura pieprasa nozares finansējumu?

A. Teikmanis.

Izglītības ministrija mūs parasti informē par pieprasījumiem. Pieprasījumi parasti tiek veidoti kā jaunas politikas iniciatīvas. Pēdējos gados... mēs, protams, vēlētos, lai šie pieprasījumi tiktu veidoti un atgādinātu arī par šo te nepieciešamību ievērot likumu, jo, kā jau mēs minējām, tas veido tiesiski pretrunīgu situāciju, jo likuma norma paredz, ka, valsts budžetu sastādot, Ministru kabinetam ir tas jāievēro... Nu, diemžēl... teiksim... tas nav ticis ievērots un līdz ar to mēs varam tikai reaģēt... Bet mēs, protams, vienmēr atbalstām Izglītības un zinātnes ministrijas visas jaunās politikas iniciatīvas, jo, protams, ka mēs objektīvi atbalstām katrus resursus, kas tiek piesaistīti Latvijas augstākās izglītības attīstībai.

S. Osipova.

Paldies par jūsu viedokli.

Šobrīd ir iespējas jautājumus uzdot pieteikuma iesniedzēju pārstāvim Liepas kungam.

L. Liepa.

Liels paldies, godātā tiesa!

Tātad man gribētos tikai lūgt profesoram Teikmanim apstiprināt to jautājumu, kuru jau arī kā pieteicēju pārstāvis pirms dažām minūtēm uzdevu Izglītības ministrijai.

Izglītības un zinātnes ministrija apgalvo tātad, ka... un tas ir paskaidrojumā tiesai 10. lappusē... tātad, ka, neskatoties uz nepietiekamo finansējumu, tomēr ir nodrošināts izvirzītā mērķa – augstākās izglītības studiju programmu kvalitāte, konkurētspēja un attīstība kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā. Tātad, vai jūs piekrītat, ka šis mērķis ir īstenots arī ar nepietiekamiem resursiem, kas šobrīd tiek piešķirti augstākajai izglītībai un zinātnei? Paldies.

A. Teikmanis.

Šo mērķi cilvēki tiešām sasniedz un sasniedz, ieguldot savu laiku, spēku un hobiju... akadēmiskais personāls bieži vien ir nodarbināts ne vien tikai augstākās izglītības institūcijās vai pētniecības iestādēs, bet arī ārpus tām... nu, faktiski virkne no kolēģiem zināmā mērā piestrādā ārpus, savā veidā refinansē ar savu ārējo nodarbinātību

savus akadēmiskos veikumus... Un, protams, es varu teikt, ka augstskolas... un arī es pārstāvu ne tikai kā Augstākās izglītības padomi, bet arī Mākslas akadēmiju un es varu teikt, ka mēs, protams, esam darījuši visu, lai nodrošinātu šo mūsu konkurētspēju Eiropas augstākās izglītības telpas līmenī. Tas ir mūsu prestiža jautājums. Bet tajā pašā laikā ir ļoti daudzas lietas, kuras, gluži vienkārši, ar šo finansējumu... no šī finansējuma izriet, kas ir pretējs... kaut vai šis pats Eiropas universitāšu projekts, kurā Mākslas akadēmija šobrīd piedalās. Šajā projektā būtiskākā problēma ir finansējuma atšķirība algām, kas ir mūsu vācu, itāļu un ungāru un mūsu kolēģiem un līdz ar to veidojas iekšējas domstarpības koncepciju īstenošanai, balstoties tieši tajā, cik liels darbaspēks ir iesaistāms no katras puses, ņemot vērā šo finansējumu. Mūsu lētākais darbaspēks rada situāciju, ka mūsu sadarbības partneri vēlas no mums sasniegt lielākus rezultātus. Tas ir tikai viens no piemēriem. Un mēs bijām spiesti vērsties pie Rietumu partneriem ar informāciju, ka šīs samaksas atšķirības ir nevis, teiksim, mūsu labā dzīve vai kaut kas tāds, bet tā ir nu tā rūgtā ikdiena, kas izriet no šīs nepietiekamā finansējuma situācijas.

L. Liepa.

Liels paldies par atbildi, profesor.

Godātā tiesa, šobrīd nav vairs jautājumu.

S. Osipova.

Paldies. Šobrīd jautājumus var uzdot Saeimas pārstāvis Stupina kungs.

A. Stupins.

Paldies. Es jau sāku pierast pie tā, ka mēs runājam par šajā lietā neapstrīdētu normu, ņemot vērā visas šīs te prioritātes un specialitātes un cita veida attiecības normu starpā, vai uzskatāt, ka šis te ilgtspējīgs budžets, ko paredz Satversmes 66. pants, attiecas uz kādu nozari kā prioritāru? Pieņemsim, iepretim tādiem, kā jūs minējāt, sistēmiski neievērotiem likumiem, kas nav tikai Augstskolu likums, pieņemsim, likums "Par autoceļiem", kur 2020. gadā papildus nepieciešamais finansējums - 380 miljoni, likums "Lauksaimniecības lauku attīstības likums" – 130 miljoni un tamlīdzīgi. Paldies.

A. Teikmanis.

Paldies par jūsu jautājumu.

Nu, mēs visi esam liecinieki tam, ka ir dažas normas, kas ir ietvertas un patiesībā uz šo finansējumu konstanti kuras tiek ievērotas. Nav man ne mazākais mērķis

pretnostatīt augstākās izglītības finansējumu jebkurai citai no funkcijām vai uzdevumiem, kas ir Latvijas valstij. Tas nekādā gadījumā nebūtu tā un es ar prieku skatos, kā kolēģi no aizsardzības jomas saņem atbilstošo finansējumu.

Es tikai vēlos piebilst, ka augstākā izglītība ir ne tikai īslaicīga tāda kaprīze vai kaut kas, kas ir nebūtisks... bet augstākā izglītība... būtībā, teiksim, ja aizsardzības joma ir tā, kas attiecas uz drošību aktuālajā laikā, tad augstākās izglītības finansējums un investīcijas augstākajā izglītībā nodrošinās mūsu drošību nākotnē. Tāpēc es nevēlētos pretnostatīt šīs normas, bet es aicinātu meklēt šo iespēju, lai vismaz kādu reizi mēs sasniegtu šo likumā noteikto finansējumu.

A. Stupins.

Liels paldies par atbildi. Šī atbilde pilnībā saskan ar Saeimas pozīciju šajā lietā.

Un tad secīgi būtu jautājums, kuram iedvesma radusies no Latvijas Bankas viedokļa, kur ir diezgan detalizēti aprakstīts šis te ilgtspējīgas un vispār kopējais cerētais sabiedrības labklājības pieaugums attiecībā uz to, ka centieni automātiski mainīt kādu no izglītības sistēmas sastāvdaļām, piemēram, tikai izmaiņas finansējuma apjomā, automātiski vai pats par sevi var nedot cerēto rezultātu. Vai uz šo būtu jāskatās sistēmiski vai finansējuma pieaugums visu atrisinās pats par sevi?

A. Teikmanis.

Redziet, šeit atbilde, manuprāt, jau izriet... ir apsvērumi, kurus mēs jau minējām un informācija, kura jau tika minēta.

Pasaules Bankas eksperti izstrādāja pētījumu par Latvijas augstāko izglītību un izstrādāja jaunu augstākās izglītības finansēšanas modeli. Lielā mērā tajā laikā, kad šis jaunais augstākās izglītības finansēšanas modelis tika izstrādāts, tika uzsvērts, ka līdz ar šo jauno augstākās izglītības finansēšanas modeli būs lielāks pamatojums politiķiem aicināt ievērot normu, tajā sakarā ar šo 2 procentu finansējuma normu. Līdz ar to varētu teikt, ka mēs esam izstrādājuši modeli.

Šo modeli, par kuru jūs runājat, tā nav naudas bēšana caurā lādē, kā jūs varbūt to... kā tas izrietētu no tā teksta, ko jūs minējāt, jo jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis jau ir ticis izstrādāts. Tas ir tā saucamais trīs pīlāru modelis. Lielākā problēma ir tāda, ka šim trīs pīlāru modelim ir nepietiekams finansējums... Ir mazliet... Un mēs īstenojam saskaņā ar Pasaules Bankas ekspertu noteikto viedokli šo te *scarcity model*, teiksim, to trūkuma modeli, kas ir līdz ar nagiem. Ir mazlietiņ tas, ko mēs izpildām tās saistības pirmajā pīlārā, lai nesamazinātu budžeta vietas, tā kā Augstākās izglītības padome darbojas ar šo te budžeta vietu saskaņošanu un mēs

redzam arī jomas, kur nepietiek šīs te budžeta vietas. Tad ir mazlietiņ naudas otrajā pīlārī un praktiski nekas no valsts budžeta trešajā pīlārā, ko mēs mēģinām kompensēt ar Eiropas struktūrfondu līdzekļiem.

Bet situācija... varētu teikt tā, ka mums ir radīts ideāls dizains, viens no labākajiem Augstākās izglītības finansēšanas modeļiem, tikai tajā ir nepietiekama degviela, nepietiekams finansējums.

A. Stupins.

Jā. Paldies par jūsu atbildi.

Tas nozīmē, ka šīs te pieaugums pēdējo piecu gadu laikā, cik es no Finanšu ministrijas datiem redzu, par 27 miljoniem, jūsuprāt, nav pietiekams, bet kāds būtu pietiekams... vai tas ir tieši Augstskolu likuma normā noteiktais, vai, iespējams, kāds cits cipars?

A. Teikmanis.

Tas ir ļoti labs jautājums. Protams, tad, kad bija darba grupa, kura izstrādāja augstākās izglītības attīstības koncepciju, mēs vadījāmies no Augstskolu likumā noteiktajā normā paredzētā pieauguma un izejot no tā, tika izstrādāti arī modeļi attiecībā starp valsts finansēto augstāko izglītības institūcijām un privātajiem operatoriem augstākās izglītības telpā. Bet, protams, ka svarīgi būtu, lai būtu skaidrība par to, kāds ir šis pieaugums, kāds tas ir paredzēts un kāda šī norma būtu. Pašreizējā brīdī... ja, piemēram, likumdevējs būtu izlēmis un 2019. gadā, kad mēs pirmo reizi sasniedzām 2008. gada budžeta līkni un pārsniedzām 2008. gada budžetu, ja likumdevējs būtu izlēmis šajā vienīgajā reizē ievērot šos 0,25 procentus no iekšzemes kopprodukta, mēs būtu varējuši pāriet uz pilnībā valsts budžeta finansētajām studijām augstākās izglītības institūcijās, kas, manuprāt, būtu bijis pietiekami liels ieguldījums un izglītības pieejamības un vienlīdzīgu iespēju izmantošanas principa valstī.

A. Stupins.

Paldies liels. Tas nozīmē, ka, teiksim, Izglītības ministrijas šis te piedāvātais modelis... ka šīs te sistēmas ietvaros normu savstarpējās, teiksim, sazobes ietvaros tas veids, kā viņa cīnās par savas nozares mērķiem, jūsuprāt, tomēr nav pietiekošs. Bet šobrīd pie budžeta iespējām ar kādiem citiem līdzekļiem to ir iespējams īstenot... pieņemsim, atņemot kādām citām nozarēm, paaugstinot nodokļus, budžeta deficīts vai kaut kas tamlīdzīgs.

A. Teikmanis.

Manuprāt, ir pilnīgi kļūdaini šobrīd raudzīties uz augstāko izglītību kā uz tādu jomu, kurā nauda tikai tiek ieguldīta un no kuras nauda netiek atgūta. Ja mēs raugāmies uz *OECD* pētījumiem, tie ir skaidri norādījuši, ka no valsts investīciju viedokļa patiesībā nav izdevīgākas investīcijas kā ieguldīt augstākajā izglītībā. Visās *OECD* valstīs tie ir vismaz 2 vai 3... no katra eiro, kas tiek ieguldīts augstākajā izglītībā, atpakaļ publiskajam sektoram ir 2 līdz 3 eiro. Tātad tas ir pats izdevīgākais veids, kur investēt valsts budžeta naudu. Un pat, ja tas īstermiņā liekas neparasti, tad es esmu pilnīgi pārliecināts, ka, ja mēs no 2013. gada būtu īstenojuši šīs likuma normas, mūsu valsts šobrīd konkurētspēja, starptautiskā konkurētspēja, uz zināšanām balstītā ekonomika būtu daudz izcilākā stāvoklī.

A. Stupins.

Paldies par jūsu viedokli.

S. Osipova.

Tā. Tiesnesim Kučam ir jautājums. Lūdzu!

A. Kučs.

Man būtu drusku jautājums par procesu. Jūs teicāt, ka budžeta sarunās jūs nav pieaicinājuši, bet es gribētu jautāt par to procesu Saeimā. Vai, teiksim, arī šo piecu gadu laikā kopš 2014. gada, ne Saeimas Budžeta komisijā, ne Izglītības komisijā jūs neesat vērsušies un vai jums nav bijusi iespēja to savu viedokli paust? Ja ir bijusi, tad kāds ir bijis tas pamatojums? Vai jūs esat tikuši sadzirdēti un kādi ir bijuši argumenti, kāpēc tas jūsu priekšlikums nav ticis atbalstīts?

A. Teikmanis.

Jā, paldies par šo jautājumu. Kā jau minēju, 2018. gadā mēs sagatavojām, manuprāt, ar ļoti plašu sabiedrības atbalstu un dažādu organizāciju atbalstu, vēstuli, kas bija adresēta Saeimai saistībā ar 2019. gada budžeta jautājumiem. Un tik un tā mēs netikām pieaicināti pie diskusijām par 2019. gada budžeta veidošanu.

Par iepriekšējiem gadiem tad man ir jāpārbauda ar kolēģiem mūsu lietvedībā, vai kāds ir piedalījies vai nav budžeta procesa veidošanā... Bet, patiesību sakot, mēs diezgan tā kā netiekam uzklauti šajā procesa daļā.

A. Kučs.

Tātad ne Izglītības komisijā, ne Budžeta komisijā jums nebija iespējas klātienē paust savu viedokli?

A. Teikmanis.

Attiecībā uz 2019. gada budžetu nebija šādas iespējas.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... Satversmes tiesa teiks jums paldies par viedokli, Teikmaņa kungs... Paldies, veiksmīgu pēcpusdienu.

Un kā nākamo Satversmes tiesa uzklausi Finanšu ministriju.

Satversmes tiesā ir iesniegta pilnvara un Finanšu ministrija ir pilnvarojusi trīs personas: Arti Lapiņu, Nilu Saksu un Kārli Ketneru.

Kungi, es jūs redzu un attiecīgi mums ir iesniegti dokumenti, lai pārbaudītu jūsu identitāti.

Lūdzu, uzklausi jūsu viedokli.

A. Lapiņš.

Labdien, godātā Satversmes tiesa, lietas dalībnieki.

Finanšu ministrija, atbilstoši likumā "Par budžetu un finanšu vadību" noteiktajām funkcijām, ir piedalījies 2019. gada Budžeta likuma sagatavošanā un saskaņošanas procesā un attiecīgi arī mēs sniedzām tad informāciju, kam var būt nozīme šajā lietā.

Mēģināšu maksimāli neatkārtot to, ko jau citi lietas dalībnieki ir runājuši, bet varbūt ievadā arī ļoti gribētos pievērsties skaitļiem. Pieteicēji pieteikumā ir uzsvēruši, ka finansējums studijām valsts dibinātajās augstskolās nav atbilstoši palielināts un ir ap 0,4 procentiem no iekšzemes kopprodukta. Un tad attiecīgi par finansējumu un kontekstā arī ar citām jomām.

Te arī ir jāuzsver, vai piesaucot dažāda veida procentus, būtu skaidrs, ka, ja mēs runājam par procentiem no valsts budžeta, domājot tātad valsts budžeta izdevumu daļu, tas naudas izteiksmē, protams, nav viens un tas pats, kas procenti no iekšzemes kopprodukta. Ja, pieņemsim, ka 2019. gadā valsts konsolidētā budžeta plānotie izdevumi bija 9,4 miljardi eiro, bet prognozētais IKP bija apmēram 31 miljards eiro,

tad jāņem vērā, ka kopējie budžeta izdevumi ir apmēram 30 procenti no IKP. Un tad tālāk tam ir vienkārši nozīme, lai šos procentus saprastu, ka tas nav viens un tas pats.

Runājot par izglītības jomu kopumā, tāpat Latvijā vispārējie valdības kopējie izdevumi izglītībai procentos no kopējiem budžeta izdevumiem ir patiesībā vieni no visaugstākajiem Eiropas Savienībā. Tātad 2018. gadā šis rādītājs Latvijā bija apmēram 15,1 procents, vēl augstāks bija Igaunijā – 15,8 procenti, kur vidējais rādītājs Eiropas Savienībā ir 10,2 procenti. Tātad izglītības joma valsts budžeta izdevumos ieņem salīdzinoši lielu procentuālo izteiksmi.

Iepriekš minētais patiesībā attiecas arī specifiski uz augstāko izglītību, kur šajā pašā 2018. gadā vispārējie valdības izdevumi tieši augstākajai izglītībai bija 2 procenti no kopējiem budžeta izdevumiem, nu, līdzīgi, kā tas bija Čehijā, Īrijā, Ungārijā. Eiropas Savienībā šis rādītājs ir ap 1,6 procenti.

Vienlaikus, būtiski, protams, ir jāatzīmē, ka demogrāfisko procesu rezultātā laika posmā no 2013. gada līdz 2019. gadam ir samazinājies studējošo skaits. Ja 2013. gadā mēs varam runāt par 89,7 tūkstošiem, tad 2019. gadā – jau tas ir 79,4 tūkstoši. Tātad, izejot vien no šis skaitļu spēles, ja tā varētu teikt, tad, protams, finansējums uz vienu izglītojamo ir pieaudzis.

Vienlaikus ir pieaudzis arī valsts budžetā paredzētais finansējums. Patiesībā katru gadu, skatoties atbalstītos prioritāros pasākumus, šis finansējums, protams, ne tajā apmērā, kā likums to paredzētu, bet viņš ir pieaudzis. Ja 2013. gadā tāpat šis te finansējums atbilstoši jau pieteikumā norādītajam, bija 87,2 miljoni eiro, tad 2019. gadā tas jau bija 106,4 miljoni eiro.

Un vēl ir jāatzīmē, protams, ka valsts budžeta finansējums nav vienīgais finansējums augstākajai izglītībai. Nu, šeit ir jāņem arī šī te Eiropas Savienības fondu daļa, piemēram, Izglītības un zinātnes ministrijas administrētajās Eiropas Savienības fondu programmās šī te kopējā summa bija 126,7 miljoni eiro, no kuriem arī ļoti ievērojama daļa bija tieši mērķēta uz augstāko izglītību. Tātad šis te finansējuma kopapjoms, protams, ir lielāks. Papildus tam ir arī Eiropas Savienības programmas, uz kurām tāpat izglītības nozarei ir iespējams pretendēt jeb konkurēt ar citām dalībvalstīm.

Vienlaikus, protams, ir jāņem vērā, ka arī Latvijā ir audzis iekšzemes kopprodukts un līdz ar to šie apmēram 0,4 procenti 2013. gadā ir skaitliskā izteiksmē tomēr cits rādītājs nekā 2019. gadā, tāpat šis te budžeta pieaugums kopumā ir. Tātad, ja mēs skatāmies no pieteikuma 14. un 17. apsvērums, tad faktiski izriet, ka no Augstskolu likuma mērķis pamatā ir bijis saistīts ar valsts finansējuma kā tāda palielināšanas nepieciešamību studijām valsts dibinātajās augstskolās. Tātad finansējums, protams, ne

paredzētajā apmērā, bet kopumā ir palielinājies un tādā ziņā valsts kopējā politika ir bijusi vērsta uz šī mērķa sasniegšanu. To atspoguļo arī gadskārtējie budžeta likumi.

Pārejot no skaitļiem pie, teiksim, vairāk juridiskiem apsvērumiem un argumentiem, tad, ja mēs skatāmies, ka Latvijas Republikas Satversmes 66. pants paredz, ka Saeima ik gadus pirms saimnieciskā gada sākšanās lemj par valsts ienākumu un izdevumu budžetu, kura projektu iesniedz Ministru kabinets un savukārt likumā "Par budžeta un finanšu vadību" ir nostiprināti vairāki būtiski principi – gan budžeta mērķis, gan arī būtiska norāde, ka budžetu izstrādājot ir jāņem vērā nepieciešamība nodrošināt vispārējo ekonomisko līdzsvaru.

Un, protams, ka Satversmes tiesa arī iepriekš lietās ir atzinusi, ka budžets ir valsts politikas īstenošanas līdzeklis un lēmumus par budžetu var pieņemt tikai un vienīgi likumdevējs. Un Satversmes tiesa nepārvērtē Ministru kabineta un Saeimas rīcību budžeta izstrādāšanas vai pieņemšanas jomā attiecībā uz jautājumiem, kas pamatā balstās uz politisko izšķiršanos un ekonomisko vērtējumu par valsts saimnieciskiem jautājumiem.

Vienlaikus tātad arī ciktāl uz valsts budžetu attiecināmu jautājumu izlemšana nepārkāpj valsts varas dalīšanas principu, piemēram, liedzot kādai konstitucionālai institūcijai iespējas pildīt Satversmē noteiktos izdevumus vai funkcijas, Ministru kabinets un Saeima šajā jomā bauda prognozēšanas un lemšanas brīvību.

Un tātad šie apsvērumi arī turpmāk ir saistīti ar to, ka jebkurā gadījumā Budžeta likumu... par viņu lemj politiķi, Saeima un līdz tam Ministru kabinets. Un attiecīgi tad ik gadu Saeima arī nolemj, kādā apmērā finansējums nozarēm, tajā skaitā augstākajai izglītībai un studijām valsts dibinātajās augstskolās būs pieejams, ievērojot visus apsvērumus, kas nosaka tātad šo lēmumu pieņemšanu.

Un te ir jāņem vērā jau iepriekš atzītais, ka likumdevējam ir tiesības gan grozīt likumus, gan arī pieņemt jaunus likumus, kuros tiek ietvertas gan jaunākas, gan arī speciālas normas, iepretim citām jau spēkā esošām tiesību normām. Un šāda rīcības brīvība likumdevējam ir nepieciešama, lai mainīgos apstākļos, gan sociālajos, gan ekonomiskajos un politiskajos ar tiesību normu palīdzību visdažādākās tiesiskās situācijas noregulētu tā, kā tas atbilst sociālajai realitātei.

Un, protams, budžeta projektu sastāda Ministru kabinets, tehniski to nodrošina Finanšu ministrija sadarbībā gan ar politiķiem diskutējot, gan arī ar citām ministrijām un nozarēm un valsts uzdevumi... tātad faktiski visi valsts uzdevumi, šeit nevar izraut kādus atsevišķi no konteksta, tiek atspoguļoti... uzdevumus atspoguļo budžetā kā izdevumu pozīcijas, kuri ir jānosēd ar attiecīgiem ieņēmumiem. Nu, un tātad šī ir šī te kopējā valsts politika un vienlaikus ierobežoti ieņēmumi nosaka gan valdības, gan

Saeimas rīcības brīvību, lemjot par finanšu līdzekļu izlietojumu. Un šeit, protams, ja mēs runātu vēlamības izteiksmē, tad Finanšu ministrijai, tāpat kā visdrīzāk arī Saeimai, gribētos, lai kādreiz visās nozarēs finansējums būtu pilnībā pietiekošs un neviena nozare nenāktu katru gadu un pieprasītu papildu finansējumu, pamatojot ar to, ka šis finansējums ir nepietiekams, bet nu šis vairāk līdzinās utopijai nevis esošajai realitātei.

Un vienlaikus jāatzīst, ka Saeimai ir šī te brīvība izlemt, bet nepārkāpjot, protams, robežas, kas ir paredzētas Satversmē.

Protams, rodas jautājums, kāpēc Ministru kabinets un Finanšu ministrija kā tehniskais Budžeta likuma sagatavotājs nav piedāvājis tādu regulējumu, kurš precīzi izpildītu šo te Augstskolu likuma 78. panta normu. Atbilde jau ir tajā, ka Finanšu ministrijai jau ir jānodrošina visu nozaru interešu sabalansēšana, tāpat kā tas tālāk ir jādara Ministru kabinetam un Saeimai un ir jānodrošina šis te ekonomiskais līdzsvars, ievērojot to realitāti, kurā mēs esam.

Tātad uz augstāko izglītību mēs nevaram skatīties atrauti no citām jomām un ignorēt arī citu jomu vajadzības. Arī citās jomās, kā jau vairākkārt tika pieminēts, ir speciālie likumi, kuri arī iezīmē vienu vai otru finansējumu šīm jomām. Es nepārskaitīšu visus, bet tāds ir, piemēram, Zinātniskās darbības likums, likums "Par autoceļiem", Valsts kultūrkapitāla fonda likums, Lauksaimniecības lauku attīstības likums, Izglītības likums, Veselības aprūpes finansēšanas likums un, nu, ja mēs skatāmies jau 2020. gadu, tad šobrīd var teikt, ka šis deficīts vai respektīvi, starpība, ko paredzētu, kādu finansējumu šiem likumiem kopumā, un tas, kādas ir valsts budžeta iespējas, tad faktiski šī starpība ir 700... nedaudz pat vairāk miljonu eiro un pārsniedz šīs te valsts budžeta iespējas.

Modelējot... tīri teorētiski modelējot, ja 2020. gadā būtu beigušies visos šajos likumos paredzētie pārejas periodi, tad faktiski mēs jau runātu par 1,4 miljardiem eiro, kuru šobrīd valstī faktiski nav. Tikpat labi mēs varam pieturēties pie šiem pašiem 701 miljona un, lai tātad šo te finansējumu nodrošinātu, kas ir šajos te visos likumos paredzēts, tad tās opcijas nav pārāk daudz. Tātad diez vai mēs varam apsvērt tik liela deficīta palielināšanu un diez vai tas risinājums ir arī atņemt finansējumu no nozarēm, kur šis te finansējums nav noteikts ar likumiem, jo šādu finansējumu iegūt, savukārt samazinot, piemēram, policijai, ugunsdzēsības dienestam, kultūrai... un daudzām citām jomām, diez vai tas saglabātu valstī sociālo mieru... ja mēs tā varam teikt.

Un faktiski pie šādas te modelēšanas ar šo likumu pilnīgu izpildi 2020. gadā, tātad tiešām šī te fiskālā telpa citām vajadzībām faktiski paliktu 1,1 procenta apmērā no IKP, kas budžetā kontekstā, kur šobrīd izdevumu daļa, šogad, ir ap 10 miljardiem, tad mēs varam rēķināt, ka tas ir diezgan ievērojams skaitlis.

Un līdz ar to mēs nonākam pie tās faktiskās realitātes, ar kuru saskarās gan Finanšu ministrija, tehniski sagatavojot budžeta projektu, jo Finanšu ministrija nevar piedāvāt Ministru kabinetam un Saeimai budžeta projektu, kur, tā nosacīti sakot, gali neiet kopā jeb kurā nav pretī izdevumiem finansējums. Un līdzīga situācija, protams, ir arī Ministru kabinetam, kur tālāk pieņem lēmumus un acīmredzot arī Saeimai pieņemot budžetu un Saeimā jau debatējot.

Un līdz ar to, protams, ka tas primārais ir nozarēm saglabāt bāzes finansējumu, respektīvi, finansējumu, kas ir bijis iepriekšējos gados un tad attiecīgi izejot no papildu pieejamās fiskālās telpas, arī diskutēt par papildu piešķiramo finansējumu. Un kā jau minēju, tad katru gadu lielākā vai mazākā mērā katrai nozarei ir ticis piešķirts papildu finansējums. Nu, tādā ziņā šajā te normā ietvertajā mērķī budžeta veidošanas process ir iekļāvies, bet, protams, atzīstot, ka ne tajā apmērā, ko precīzi paredz šie likumi.

Un jebkurā gadījumā nobeidzot... tā tad vērtējot tā tad apstrīdētajai normai līdzīgu normu atbilstību Satversmes 1. pantam, Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka ne katrs gadījums, kad netiek izpildītas likuma normas, izraisīto seku ziņā ir atzīstamas par neatbilstošu Satversmei 1. pantam. Un pamats tiesību akta atzīšanai par spēkā neesošu varētu būt būtisks procesuālo noteikumu pārkāpums, kas radies apzināti vai patvaļīgi neievērojot likuma prasības vai arī tāds pārkāpums, kas radījis būtisku valsts vai sabiedrības interešu apdraudējumu.

Ja mēs skatāmies uz formālajām Budžeta likuma pieņemšanas normām, tad šīs te normas Finanšu ministrijas ieskatā ir tikušas ievērotas un arī, ja mēs skatāmies uz kopumā uz nozarēm, tā tad finansējums nozarēm nav samazināts, viņš mēreni, bet tomēr ir palielināts, līdz ar to mēs nevaram... un arī kontekstā skatoties uz visu pārējo pieejamo nozarēm finansējumu, gan Eiropas Savienības fonda... pamatā primāri gan Eiropas Savienības fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības fondu līdzekļiem, tad nozarēm kaut kāds būtisks kaitējums nav ticis nodarīts un nozares ir spējušas strādāt, zināmā mērā arī patiesībā attīstīties.

Tāpat arī... nu tā tad, kas arī vēl jāatzīmē, ir izpildīts Budžeta likuma uzdevums paredzēt līdzsvarotu finanšu līdzekļu izlietojumu, lai iespēju robežās nodrošinātu sabiedrības labklājību. Tas ir izpildīts, sabalansējot visu nozaru vajadzības ar budžeta iespējām. Jo tās sekas, neejot šādu ceļu, visdrīzāk kādā no jomām būtu daudz sāpīgākas un acīmredzamākas.

Tas šobrīd no Finanšu ministrijas viedokļa viss. Protams, mēs arī esam iesnieguši rakstveida viedokli, kurš arī ir spēkā.

Ja ir jautājumi, mēs būsim gatavi atbildēt. Paldies.

S. Osipova.

Paldies.

Protams, ka spēkā ir jūsu rakstveida viedoklis, kuram papildus nāk šobrīd sacītais un tiesnešiem būs jautājumi.

Tiesnesis Jānis Neimanis uzdos pirmos jautājumus.

J. Neimanis.

Jā. Man ir jautājums. Tā kā jūs esat Finanšu ministrijas pārstāvis... un pat vairāki... vai Augstskolu likumā šī norma, kas paredz ikgadēju finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātajās augstskolās, ir uzskatāma par Budžeta likuma normu?

A. Lapiņš.

No Finanšu ministrijas puses mēs šo normu neuzskatām par Budžeta likuma normu. Tātad atbilstoši arī Satversmē paredzētajam, Ministru kabinets un Saeima tad attiecīgi katru gadu lemj par budžetu, atbilstoši tai realitātei, kāda viņa katru gadu arī ir.

Protams, ja mēs skatāmies... arī likums “Par budžetu un finanšu vadību” paredz vidēja termiņa budžeta sagatavošanu trīs gadiem, kur, protams, šī prognozēšana ilgākam laikam notiek, bet šīs normas... mēs uz viņām nevaram skatīties kā uz Budžeta likuma normām, turklāt katru gadu, pieņemot valsts budžetu, tad attiecīgi arī likumdevējs izlemj šo te finansējuma sadalījumu un attiecībā uz budžeta izpildi... tad Budžeta likums ir jaunāks un lielā mērā arī speciālais likums, kurš ir piemērojams gada ietvaros.

J. Neimanis.

Bet šī norma taču paredz noteiktas summas apmēra izdošanu noteiktai vajadzībai. Mans jautājums bija nevis... protams, ka tas būtu gadskārtējā Budžeta likuma norma, bet vispār Budžeta likuma funkcionālā nozīmē izpratnē. Vienalga jūs uzskatāt, ka tā nav Budžeta likuma norma... es saprotu to tā?

A. Lapiņš.

Nu, mēs tātad pieturamies, ka budžeta jautājumus noregulē tātad valsts kārtējā...

J. Neimanis.

Jā, es sapratu, paldies... Tātad līdz ar to jūs nesaskatāt problēmu ar to, ka, atbilstoši budžeta koncentrācijas principam, visām Budžeta likuma normām ir jābūt vienā likumā. Un jūs pieļaujat, ka šādi noteikumi, kas ir izkaisīti, kā jūs minējāt, dažādos likumos, atbilst Satversmes 66. pantam.

A. Lapiņš.

Tīri no Finanšu ministrijas puses vēlreiz atkārtosu mūsu pieeju, ka mēs uzskatām, ka Budžeta likuma, gadskārtējā Budžeta likuma, normas ir ietveramas Budžeta likumā un tātad par viņām ir pieņemams lēmums, ievērojot visus šos te aspektus, ko arī Satversme un likums "Par budžetu un finanšu vadību" paredz attiecībā uz Budžeta likuma pieņemšanu.

J. Neimanis.

Un tad kāda rakstura noteikums ir visai šai apņemšanās piešķirt katru gadu noteikta apjoma valsts budžeta finansējumu noteiktām nozarēm? Kas tas ir par noteikumu? Ilgtermiņa plāns? Vai imperatīvs noteikums? Vai politiska vīzija... nu, es nezinu, vēl kāds cits apzīmējums tam...

A. Lapiņš.

Nu tas, ko mēs tīri juridiski nevaram noliegt... Protams, ka šīs ir tiesību normas un viņas ir ietvertas likumā. Vienlaikus mēs arī esam pie tās realitātes, kurā mēs esam un... ja mēs tā kopumā skatāmies, nevērtējot katru šo te likumu atsevišķi, bet skatoties uz...

J. Neimanis.

Bet sakiet, pie kādas realitātes mēs esam?

A. Lapiņš.

Realitāte ir tāda, ka valsts budžeta ieņēmumu daļa nenodrošina visos šajos te likumos paredzēto normu faktiski izpildi.

J. Neimanis.

Nu bet kāds tad ir Finanšu ministrijas viedoklis attiecībā par šāda veida normu eksistenci... kā jūs sakāt... nu... normas, ka tās ir tiesību normas...

A. Lapiņš.

Nu, ja mēs skatāmies no tāda mērķa viedokļa, Finanšu ministrijas viedoklis šajā jautājumā drīzāk ir tuvāks Fiskālās disciplīnas padomei, ka, teiksim, šāda te situācija nav... nu, patiesībā... varētu teikt, ka juridiski viņa nebūtu vēlama... Protams, mēs saprotam, varbūt jau vairāk politiskā aspektā, kādēļ šādas normas ir...

J. Neimanis.

Un kādēļ šādas normas ir?

A. Lapiņš.

Ar šīm normām, protams, ka likumdevējs ir iezīmējis, teiksim, to vēlamo situāciju, uz kuru būtu jātiecās. Un ja mēs skatāmies arī no Finanšu ministrijas... mēs tikai būtu priecīgi, ja mēs šīs normas varētu... un attiecīgi arī likumdevējs varētu izpildīt...

J. Neimanis.

Bet tas nav uzskatāms par uzdevumu ministrijas ierēdņiem attiecīgo summu budžeta pieprasījumā paredzēt un valdībai attiecīgi šajā projektā iekļaut?

A. Lapiņš.

No Finanšu ministrijas puses mēs tātad strādājam ar tiem pieprasījumiem, kas Finanšu ministrijā ienāk un attiecīgi arī šo budžeta projektu sagatavojam tā, lai, teiksim, ieņēmumi atbilstu izdevumiem vai izdevumi atbilstu ieņēmumiem, lai tehniski budžets... vienkāršiem vārdiem sakot... ietu kopā ieņēmumi ar izdevumiem... Tas ir varbūt arī tas Finanšu ministrijas būtiskākais uzdevums šajā stadijā.

J. Neimanis.

Bet sakiet, vai jūs nejūtat, ka ja šādas normas, kā jūs sakāt, pieprasa ļoti lielus valsts budžeta izdevumus un acīmredzami neiet kopā ar valsts finansiālajām iespējām, jūs nesaskatāt, ka šādi noteikumi pēc būtības ierobežo valdības kompetenci budžeta sastādīšanā? Jeb jūs to neredzat tur?

A. Lapiņš.

Kas attiecas... ja mēs skatāmies uz katru kārtējo gadu, kāda tā situācija šobrīd ir bijusi, tad jebkurā gadījumā neatkarīgi no tā, kādu tehnisku budžetu arī Finanšu ministrija sagatavo, par viņu lēmumu pieņem jau Ministru kabinets un tālāk

likumdevējs – Saeima. Un pat, ja mēs tīri... tīri teorētiski un abstrahējoties no realitātes modelētu situāciju, ka Finanšu ministrija, izpildot visos šajos likumos paredzēto nepieciešamību attiecīgi palielināt finansējumu nozarēm, šādu variantu iesniegtu... Protams, tas nozīmētu, ka vai nu ir nesamērīgi...

J. Neimanis.

Es atvainojos... Man bija jautājums, vai jūs jūtat ierobežojumu vai nejūtat? Nu, jūs sakāt, ka mēs esam Finanšu ministrija... valdība varbūt jūt... jūs nejūtat... vai jūs nošķirat sevi no valdības?

A. Lapiņš.

Kas attiecas uz Finanšu ministriju, protams, ka šīs te tiesību normas eksistē. Un attiecīgi arī viņas arī kalpo kā pamatojums tam, ka nozaru papildu budžeta finanšu līdzekļu pieprasījums...

J. Neimanis.

Nu nav strīdu par to, ka viņas eksistē. Jautājums ir par to, vai jūs jūtat kaut kādu bremzi no šīs normas vai nejūtat nekādas bremzes?

A. Lapiņš.

Ja jautājums attiecas uz to, vai, teiksim, tas ir papildu stimulš... vai sauksim, kā gribam... šo finansējumu nozarēm paredzēt, tad, protams. Jā. Bet te mēs atgriezīamies pie tās faktiskās situācijas, kāda tā ir. Mēs nevaram lielā mērā... Finanšu ministrija nevar izpildīt normas, kuras ir kaut kādā ziņā neizpildāmas.

J. Neimanis.

Tas ir skaidrs. Labi. Paldies.

Man ir pēdējais jautājums. Izglītības un zinātnes ministrija norādīja, ka Finanšu ministrija esot norādījusi, ka budžeta pieprasījuma sagatavošanas procesā nevajadzētu tādās summas pieprasīt. Tā ir taisnība vai nē? Vai tas ir oficiāli... nu, visticamāk, neoficiāla kaut kāda norāde. Jūs to varat apstiprināt, noliegt?

A. Lapiņš.

Es nevaru šādu te apgalvojumu apstiprināt. Vienlaikus tas, ko Finanšu ministrija un arī Ministru kabinets... lemj tāpat katru gadu par šo budžeta rāmi... jeb, respektīvi tiem makro ekonomiskajiem skaitļiem, ar kuriem var operēt, respektīvi kopējo

pieejamo finansējumu nozaru vajadzību segšanai... Protams, tas visām nozarēm ir zināms jau budžeta sagatavošanas laikā un attiecīgi arī nozares no šiem skaitļiem, protams, vadās, iesniedzot savus prioritāro pasākumu pieprasījumus.

S. Osipova.

Tā... Jautājumus uzdos tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Jā, labdien. Man vairāki jautājumi.

Paturpinot to, ko nupat tiesnesis Neimanis jums jautāja.

Jūs strādājat ar šiem pieprasījumiem, kas no ministrijām ienāk. Sakiet, lūdzu, vai jūs varat nosaukt to tiesisko pamatu jūsu rīcībai neiekļaut budžeta projektā to, kas ir paredzēts Augstskolu likumā? Kāds ir jūsu rīcības tiesiskais pamats?

K. Ketners.

Labdien... attiecībā uz budžeta procedūru... Kārlis Ketners, Budžeta politikas attīstības departaments, Finanšu ministrs.

Tātad izstrādājot budžetu, mēs vadāmies pēc likuma "Par budžetu un finanšu vadību" normām, kurš attiecīgi nosaka visas tās procedūras un visas tās darbības, kas saistītas ar budžeta izstrādāšanas procesu.

Šajā procesā viennozīmīgi ir paredzēts, ka nozaru ministrijas iesniedz savas prioritātes, dažos gadījumos tās sauc par jaunas politikas iniciatīvām... prioritārie pasākumi, kurus attiecīgi pēc tam izvērtē Ministru kabinets un pieņem lēmumu par šo prioritāšu salikšanu noteiktajās...

G. Kusiņš.

Mans jautājums bija nedaudz cits. Es saprotu no iepriekš tiesas sēdē Izglītības ministrijas paustā... viņi ir norādījuši uz šo Augstskolu likuma normu un tātad mans jautājums bija par to: kāds ir tiesiskais pamats... ja to veic Finanšu ministrija vai kāds cits... šo normu neiekļaut? Kāds ir jūsu tiesiskais pamatojums, lai šo spēkā esošo tiesību normu, ko jūs atzināt par tiesību normu, neievērotu?

K. Ketners.

Tātad Finanšu ministrija savā darbībā rīkojas atbilstoši tām procedūrām, kuras izriet no LBVF likuma "Par budžetu un finanšu vadību" un tas arī ir tiesiskais darbības pamats. Finanšu ministrija...

G. Kusiņš.

Varat norādīt, tieši kurš punkts vai pants paredz to, ka jums tātad ir iespēja neievērot spēkā esošu tiesību normu?

K. Ketners.

Finanšu ministrs, sagatavojot Budžeta likumprojektu, par kuru viņš ir atbildīgs, ņem vērā nozaru ministriju iesniegtos pieprasījumus.

G. Kusiņš.

Mans jautājums tad... Es nedaudz fokusēšu... 2019. gada valsts budžets tika iesniegts kopā ar valsts budžetu pavadošajiem likumprojektiem un tie bija vairāki. Man liekas, ka vairāk kā desmit dažādi. Sakiet, lūdzu, pēc kādiem kritērijiem jūs izvirzāt šo Budžeta likumprojekta paketē iekļaujamos likumprojektus? Tos, kurus jūs ievērosiet un ko nevar neievērot, tos groza pirms valsts budžeta pieņemšanas, bet šo negroza jau ilgāku laiku. Vai jūs šo uzskatāt par tiesību normu, kas nav jāiekļauj Budžeta likumprojekta paketē un nav jāgroza līdz ar to, vai arī jums ir kaut kādi citi juridiska rakstura apsvērumi?

K. Ketners.

Parasti, gatavojot Budžeta likumprojekta paketi, Ministru kabinets jau grafikā paredz uzdevumu nozaru ministriem, kas ir atbildīgie par savas jomas likumiem, iesniegt attiecīgus likumprojektus, kas skar budžeta paketē iekļaujamos... Šeit ir... es gribētu teikt, ka tā ir nozaru ministrijas atbildība par attiecīgo likumprojekta iekļaušanu vai neiekļaušanu budžeta paketē atbilstošu nozaru kompetencei.

G. Kusiņš.

Tātad Izglītības un zinātnes ministrija nebija iesniegusi šādus grozījumus iekļaušanai Budžeta likumprojekta paketē attiecībā uz Augstskolu likumu un tas ir tas iemesls, kāpēc visus šos gadus tātad šāds Budžeta likumprojekts paketē netika iekļauts. Vai es pareizi saprotu jūsu atbildi?

K. Ketners.

Jā.

G. Kusiņš.

Paldies.

S. Osipova.

Tiesnesim Kučam ir jautājums.

A. Kučs.

Jā, man būs tāds nedaudz plašāks jautājums. Kā jūs vērtējat šo praksi par tā saucamajiem iezīmētajiem izdevumiem, kas ierobežo Ministru kabinetu, gatavojot nākamā gada budžetu un kāds ir jūsu vērtējums tam, vai šī prakse ir pamatota, nav pamatota?

K. Ketners.

Tātad Finanšu ministrija, vismaz cik man ir zināms, izskatot likumprojektus, vienmēr norāda uz to, ka normas, kas attiecas uz budžetu un uz nodokļu lietām, nebūtu iekļaujamas nozaru likumos. Laika gaitā likumdevējs, pieņemot lēmumus, vadoties pēc politiskiem apsvērumiem, ir paredzējis šādas normas, bet šīs normas nav laba prakse, jo tas ierobežo zināmā mērā iespējas lemt vai vismaz uzliek šādu normatīvo slogu. Šāda būtu mana atbilde.

A. Kučs.

Tātad, ja es sapratu, tad jūs esat vienmēr iebilduši pret šāda veida normām?

K. Ketners,

Nu, vismaz, cik man ir zināms, jā, Finanšu ministrijas pārstāvji pie likumprojektu izskatīšanas vienmēr ir norādījuši uz to, ka tā nav laba prakse un ir iebilduši, bet nu šādi lēmumi ir pieņemti.

A. Kučs.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... jautājums būs tiesnesei Rezevscai.

D. Rezevska.

Jā, paldies.

Tā, kolēģi! Tātad, Finanšu ministrijas pārstāvis Artis Lapiņa kungs savā runā norādīja, ka ikgadējā budžeta projektā netiek ietvertas tās budžeta summas, kas ir

noteiktas Augstskolu likuma 78. panta septītajā daļā tā iemesla dēļ, ka Finanšu ministrija darbojas sociālās realitātes apstākļos.

Savukārt Finanšu ministrijas pārstāvis Kārlis Ketnera kungs savā runā norādīja, ka šāda summa ikgadējā valsts budžeta projektā netiek ietverta tāpēc, ka nekad no Izglītības un zinātnes ministrijas šāds pieprasījums nebija saņemts. Un tātad atbildība par konkrētās Augstskolu likuma normas neievērošanu gulstas uz Izglītības un zinātnes ministriju.

Kolēģi, kura viedokli Satversmes tiesai tagad jāņem būtu vērā kā Finanšu ministrijas viedoklis?

K. Ketners.

Es atļaušanos atbildēt uz šo jautājumu. Tātad es īsti nesaskatu pretrunas. Likumprojekta “Par budžetu...” tiek ņemtas...

D. Rezevska.

Kārlī Ketnera kungs, es ļoti atvainojos, ka es jūs pārtraucu. Es jums paskaidrošu pretrunu, kuru es saskatu.

Jautājums precizējumam ir tāds. Tātad, ja Izglītības un zinātnes ministrija būtu iesniegusi šādu pieprasījumu ikgadējā Budžeta projekta likumam, tad Finanšu ministrija to arī būtu ievērusi Budžeta projekta likumā. Tas ir jautājums.

K. Ketners.

Tātad...

A. Lapiņš.

Es varbūt mēģināšu atbildēt uz šo jautājumu.

Tātad, Finanšu ministrija, apzinoties šo situāciju, automātiski nekādus papildu finansējumus arī neietver, jo vienkārši to nav iespējams izdarīt.

Tālāk ir šis te prioritāro pasākumu pieteikšanas iespēja, par kuriem jau lemj Ministru kabinets un politiķi. Tātad ja, tīri teorētiski, bet nu tas būtu, protams, politiskā līmeņa lēmums, Ministru kabineta lēmums, kuru prioritāro pasākumu atbalstīt.

Šobrīd Ministru kabinets ir lēmis par tiem prioritārajiem pasākumiem, kas ir bijuši iesniegti. Un no tiem arī atsevišķus ir atbalstījis.

D. Rezevska.

Tātad, vēl vienreiz. Izglītības un zinātnes ministrija iesniegtu jums atbilstoši Augstskolu likuma normai budžeta pieprasījumu ikgadējam Budžeta projekta likumam. Jūs šādu pieprasījumu Budžeta projekta... likumprojektā neietvertu, jo tas neatbilst sociālajai realitātei. Jā vai nē?

A. Lapiņš.

Par iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieprasījumiem tātad lēmumu pieņem Ministru kabinets. Tātad politiķi. Un atbilstoši politiķu jau pieņemtajam lēmumam tad Finanšu ministrija tehniski gatavo šo budžeta projektu.

D Rezevska.

Tātad Finanšu ministrija neuzņemas atbildību, ka būtu kādā veidā selektīvi izraudzījusies, kuras tiesību normas ievērot un kuras neievērot.

A. Lapiņš.

Tieši tā.

D. Rezevska.

Paldies.

S. Osipova.

Tā... tiesnešiem šobrīd vairāk jautājumu nav. Aicināšu jautājumus uzdot pieteikuma iesniedzēju pārstāvim Liepas kungam.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Pateicos par iespēju. Būtībā nozīmīgākie jautājumi jau ir uzdoti, tomēr uz tiem diemžēl nav saņemtas pilnīgas atbildes.

Un proti. Tātad es atsaukšos uz likumu "Par budžetu un finanšu vadību", kura 1. pants tā otrajā daļā diezgan skaidri uzliek par pienākumu Finanšu ministrijai sagatavojot budžetu, ņemt vērā tādu valsts pienākumu izpildi, kuri ir noteikti ar likumdošanas aktiem.

Uz kāda pamata jūs varat atteikties neņemt vērā Augstskolu likuma konkrēto apstrīdēto normu?

A. Lapiņš.

Tur ir arī tālākā norma par ekonomiskā līdzsvara nodrošināšanu. Bet tā tad te ir... ka, valsts, protams, ka pilda visas savas funkcijas un tādā ziņā tas tiek nodrošināts.

Te ir droši vien jautājums par šo te... par gadskārtējā pieauguma nepieciešamību, bet tā tad tur mēs arī vērsām uzmanību uz to, kādā procesā tā tad var lemt par šiem te papildu prioritārajiem pasākumiem.

L. Liepa.

Nu joprojām nav saņemta atbilde... taču ne manās iespējās ir no jums, kā saka, izvilkt...

Mans otrs jautājums attiecas uz šo zināmā mērā tādu šizofrēnisku situāciju, kurā jūs atzināties, ka jūs katru gadu pārkāpjat likumu. Man to ir ļoti grūti saprast, bet tā nu tas ir, jo es citēju jūsu visnotaļ skopajos rakstveida paskaidrojumos, kur jūs 2. lappusē norādāt sekojošo: "ja visām nozarēm piešķirtu finansējumu, atbilstoši likumos paredzētajam, tad pārējām nozarēm paliek krietni mazāks finansējums funkciju nodrošināšanai...". Mēs nonākam atkal pie tāda ļoti interesantā organiskā... divas kājas, četras kājas salīdzinājumā... kuras tad ir tās pārējās nozares, kuras nav tik svarīgas, kā tās citas nozares?

Tā tad, kā jūs prioritizējat no visos likumos paredzētajiem noteikumiem uzliktos pienākumus, kurus ir jāpilda un kurus nav jāpilda?

A. Lapiņš.

Ja mēs runājam par paskaidrojumiem, tā tad tur šī doma ir tieši tā pati, ko es arī mutvārdu paskaidrojumos minēju... Tā tad, ir šīs te nozares, kurām nepieciešamais vai papildus nosakāmais finansējuma apmērs ir noteikts likumos. Tā tad es arī uzskaitīju virkni likumu, tas nebija izsmeļošs uzskaitījums... bet ir tā tad virkne ar likumiem, kuros tas ir noteikts un ir nozares, kā, piemēram, iekšējā drošība, kur likumos nekas nav par to noteikts. Un tā tad, ja mēs izpildītu šos likumus pilnā apmērā, kuros tā tad ir minēts par nozarēm nepieciešamo papildu finansējumu un finansējuma palielinājumu, tā tad uz kaut kā rēķina tas būtu jādara. Un tad attiecīgi tā alternatīva ir, izpildot šos likumus, samazināt finansējumu, piemēram, iekšējai drošībai, kaut vai manis piesauktie policisti, ugunsdzēsēji un tamlīdzīgi, bet ne tikai.

Tā ir tā doma, kas arī paskaidrojumos ir bijusi attiecībā uz šo likumu pildīšanu.

L. Liepa.

Man diemžēl ir jāatzīst, ka es atkal neesmu saņēmis atbildi uz šo jautājumu.

Un līdz ar to likumsakarīgs ir jautājums par to, kā Finanšu ministrija varētu atbildēt... ko Finanšu ministrija varētu atbildēt, ja ne tikai Ministru kabinets, Ministru prezidents un Saeima, bet Finanšu ministrija būtu saņēmusi Valsts prezidenta vēstuli, 28. novembra 2019. gada vēstuli tieši par budžeta veidošanu, vēstuli Nr. 288, kurā Valsts prezidents raksta: “Sagaidu, ka Saeima turpmāk atturēsies no šādu tukšu solījumu likumu pieņemšanas, kuru pienācīgu izpildi tā nespēj nodrošināt, kā arī rūpīgi izvērtēs jau spēkā esošos likumus, tos saskaņojot ar Satversmes prasībām.”

Vai Finanšu ministrijai, kurai bija adresēta Augstskolu likuma norma, nav jāsekmē, ka gan valdība, gan Saeima nedarbojas šajā šizofrēniskajā režīmā, kurā tā ik gadus atkal neizpilda likumos paredzētās prasības. Ko darīt?

A. Lapiņš.

Šis, protams, ir retorisks jautājums un acīmredzot arī tieši tāpēc Valsts prezidents vēstuli ir adresējis Saeimai un nevis Finanšu ministrijai.

L. Liepa.

... Un valdībai...

A. Lapiņš.

Tātad ne velti mēs arī iepriekš minējām, ka Finanšu ministrijas tā nostāja arī līdz šim dažādu likumu pieņemšanas laikā ir bijusi tāda, ka par finansējumu ir jālemj budžeta sagatavošanas procesa ietvaros nevis ārpus... un tas ir arī tas viedoklis, ko Finanšu ministrija... nu, es domāju, ka vienmēr, cik manas zināšanas sniedzas, tad vienmēr to ir arī norādījusi, sniedzot viedokli par vienu vai otru likuma normu, kura paredz finansējumu.

L. Liepa.

Paldies.

Godātā tiesa, man nav vairs jautājumu.

S. Osipova.

Tā... paldies. Iespēja uzdot jautājumus ir Stupina kungam.

A. Stupins.

Paldies par sniegto viedokli...

Man būtu jautājums attiecībā uz Ekonomiskajā un monetārajā savienībā noteiktajām prasībām attiecībā uz valsts budžeta deficīta kontroli.

Attiecīgi šis jautājums būs laikam Saksa kungam. Vai jūs varētu ieskicēt tās sekas, kas valstij varētu būt no nesabalansēta budžeta... un, jā, lūdzu.

N. Sakss.

Jā, tātad ir vairākas tiesību normas. Tātad viens ir tā saucamais stabilitātes izaugsmes pakts, kurā ir vairākas regulas un viena no regulām ir par efektīva budžeta uzraudzību īstenošanu eirozonā, bet tas pats lielākais ir Māstrihtas līgums, kur ir 126. pants. 126. pants runā par pārmērīgu budžeta deficītu tādā izpratnē, kas notiek, ja pārsniedz 3 procentus. Savukārt, manis minētā regula 1.1.7.3. par efektīvu budžeta uzraudzību runā par tiem gadījumiem, kad valstī tas deficīts ir zemāks par 3 procentiem.

Jo es gribētu pievērst uzmanību, ka Eiropas tiesību normas nosaka, ka arī tad, ja deficīts ir zemāks, ir noteikti noteikumi, kā katru gadu tiek aprēķināts, cik liels ir maksimāli pieļaujama deficīts. Un ja šo rādītāju neievēro, tad vispirms ir tātad soda procenti, kas ir kā depozīts, kas ir jāiemaksā un ja valsts turpina pārkāpt, tad tas pārvēršas par reālu sodu un tas apmērs ir 0,2 procenti no IKP.

Otra būtiska norma ir fiskālais līgums, jeb... nu, viņam ir garš nosaukums... Līgums par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā monetārajā savienībā, kuru tātad Latvija arī ratificēja ar absolūto balsu vairākumu, kur ir skaidri noteikts cipars, ka strukturālais deficīts nevar pārsniegt Latvijas gadījumā, par cik parāds ir zem 60, tad mīnus 1. Līdz ar to tātad tam ir sekas, ja to neievēro, gan tīri juridiskas, gan arī ekonomiskas, jo tas, vai valsts ievēro vai nē, būtiski ietekmē kredīta reitingu un līdz ar to gan mūsu pieeju finanšu tirgiem, gan arī procentu maksājumus. Un kredīta reitinga ziņojumos tieši fiskālās politikas ievērošana... šie nosacījumi, neraugoties uz citiem varbūt riskiem, kas Latvijā pastāv, ļauj Latvijai aizņemties par zemu procentu, kas varētu būtiski mainīties, ja mēs šos noteikumus pārkāptu.

Bet vēl es gribētu pieminēt, ka, veidojot budžetu, mēs izmantojam maksimumu, ko var, lai atbalstītu izdevumus un līdz ar to par 2019. gadu var arī iepazīties ar Eiropas komisijas viedokli par mūsu budžetu, kas saka, ka mēs esam pamatā atbilstoši... principā mēs mazlietiņ pārkāpām, bet ne tik daudz, lai tas radītu nopietnas sekas.

Līdz ar to, teiksim, no fiskālās politikas aspekta ir, ka mēs maksimāli izmantojam, bet tas, kas jau vairākas reizes šodien tika uzsvērts, nu, ir tikai divi finansēšanas avoti – ir šis deficīts, par ko es runāju un ir ieņēmumi.

Tātad, budžets ir jāabalansē starp izdevumiem un šiem diviem finansējuma avotiem.

A. Stupins.

Paldies par atbildi.

Jautājumu vairāk nebūs.

S. Osipova.

Paldies. Atbilde uz Stupina kunga jautājumu rosināja arī tiesnešiem vēl papildu jautājumus.

Tiesnesis Kusiņš.

G. Kusiņš.

Jā, paldies par iepriekš sniegto atbildi.

Man saistībā ar iepriekš sniegto atbildi ir jums šāds jautājums. Vai tieši šī Augstskolu likuma 78. panta ievērošana automātiski novestu pie jūsu norādītajām sekām?

N. Sakss.

Tātad atbilde ir nē. Mēs varētu samazināt izdevumus citur, mēs varētu izcelt tieši šo Augstskolu normu, bet tādā gadījumā mēs... nu, tā būtu tādā gadījumā izvēle iet uz citu izdevumu samazinājumu. Manuprāt, tas, kas ir svarīgi šajā gadījumā uzsvērt, ka mums ir normas, kurās ir noteikts finansējuma apmērs, tur nav runa par pieaugumu. Bet, lai mēs izpildītu šo normu, faktiski mums būtu vienlaicīgi jāpieņem, kurus tad citus izdevumus un publiskos pakalpojumus mēs samazinām.

Jo 2019. gadā tā fiskālā telpa... sākumā, ja mēs attinām atpakaļ to situāciju, bija mīnus 34 miljoni un viņa pat bija negatīva. Un tad bija virkne ieņēmumu palielināšanas pasākumu un tādā veidā, teiksim, tie gali tika savilkti kopā.

Līdz ar to, jā, protams, var ievērot šo, bet tādā gadījumā būtu jādefinē, vai mēs palielinām nodokļus, vai mēs kaut kur citur vienkārši brutāli samazinām tos izdevumus. Un tādas izvēles ir, veidojot šo budžetu.

G. Kusiņš.

Un tad papildus jautājums.

Ņemot vērā, ka šī norma vairākus gadus jau nav sasniegusi to normā paredzēto pieaugumu, respektīvi, norma nekad nav pilnā apmērā sevi realizējusi, jo nekad tik liels pieaugums nav ticis sniegts.

Sakiet, lūdzu, vai šāda Saeimas pielaidīga... sauksim to tā... attieksme stimulē jūs ievērot šo normu, vai arī jūs uzskatāt, ka, ja Saeima, teiksim, jau trīs gadus ir piekritusi, ka nav pilnā apmērā, tad jūs ceturto un piekto gadu vairs nemaz necenšaties.

N. Sakss.

Nu, par cenšanos vai nē, Ketnera kungs jau teica, ir procedūra un visi priekšlikumi no visām ministrijām... un Izglītības ministrija arī sniedz šos priekšlikumus... visi tiek salikti un principā valdībai ir izšķiršanās, ko darīt. Tīri man kā fiskālās politikas pārraudzītājam ir jāatzīst, ka nu mēs varētu iedomāties tādu ainu, ka mēs visas nozares iezīmējam noteiktus procentus no IKP. Nu, tādā gadījumā mēs deficītu nevarētu samazināt tīri pēc loģikas, jo tad kādam mēs nevarētu īstenot šo...

Un otrs. Mēs nevarētu nekad nekādas jaunas valsts vajadzības atļauties. Nu, es nezinu valsti, kurā tā tas notiek.

Un ja mēs vienai nozarei iezīmējam un citai nē, tad tādā gadījumā veidojas šī te pretruna, ka mēs būtībā tādā gadījumā šīs te citas nozares nespējam nodrošināt... tās prioritātes, kā saka, to nelielo fiskālo telpu, kas mums katru gadu tomēr ir.

Manuprāt, nevajadzētu iezīmēt automātiskus pieaugumus, jo ikgadējā budžeta veidošana, kā es to saprotu, ietver to, ka mēs skatāmies... vienmēr naudas nebūs visam. Tas ir skaidrs. Bet ka tomēr valdība skata, nu kas ir tās svarīgākās lietas... un valdība – tas nozīmē partijas, un aiz partijām ir vēlētāji. Tātad šajā brīdī uz ikgadējo budžetu tiek izvirzītas tās pašas degošākās lietas, kas ir.

Tā kā... Nu, ir vēl viens aspekts, protams. Ir Fiskālās disciplīnas likums, kas nosaka vidējo termiņu plānošanu un runa ir arī par turpmākajiem gadiem. Tas nav tieši specifiski ar šo normu, bet plašākā griezumā. Mēs jau būtībā nosakām šos līmeņus trim gadiem uz priekšu un tad veidojas ļoti grūta situācija, ka, teiksim, ja Saeima ārpus budžeta procesa pasaka, nu, šai nozarei mēs likumā ieliksīm normu ar noteiktu skaitlisku pieaugumu. Tas būtībā rada pretrunu ar šo te vidējo termiņa plānošanu. Ja to dara... protams... pat, ja tas... teiksim, manuprāt, nav līdzvērtīgs pret pārējām nozarēm, to varētu darīt tikai ceturtajam gadam uz priekšu nevis uzreiz, lai iet un nostiprināt šo vidēja termiņa plānu.

Nu, tāds būtu mans viedoklis kopumā par šiem iezīmētajiem izdevumu pieaugumiem.

G. Kusiņš.

Paldies.

S. Osipova.

Tiesnesim Laviņam ir jautājums.

A. Laviņš.

Jā, man tīri precizējošs jautājums jums kā Finanšu ministrijas pārstāvjiem, kas šos skaitļus pārziņa un var sniegt tādu vispārīgu ieskatu par to, kāda tad ir Augstskolu likuma 78. pantā septītajā daļā ietvertajai normai ietekme uz vairākkārt pieminēto jēdzienu "sociālo realitāti".

Vai es pareizi esmu saklausījis, ka tātad Finanšu ministrijas pirmais pārstāvis, kas uzstājās, norādīja, kāda ir atšķirība starp iekšzemes kopprodukta attiecīgo procentu un procentu no budžeta ieņēmumiem. Un jūs minējāt, ka šī atšķirība ir ļoti būtiska un es sev pierakstīju un tas ir tas mans jautājums, ko es vēlos precizēt, ka 2 procenti no iekšzemes kopprodukta būtu līdzvērtīgi 30 procentiem no budžeta izdevumiem.

Vai es pareizi esmu saklausījis? Tātad, respektīvi, ar to mēs varētu saprast, kāda tad ietekme ir Augstskolu likuma attiecīgajam pantam uz sociālo realitāti un principā uz... noteikts spiediens uz ikgadējo valsts budžetu?

Jautājums ir - izskaidrojiet, lūdzu, šo, ko nozīmē šie 2 procenti no iekšzemes kopprodukta un 30 procenti no budžeta?

A. Lapiņš.

Tad mēs paralēli mēģināsim sarēķināt, bet respektīvi jebkurā gadījumā... tātad respektīvi 2 procenti no iekšzemes kopprodukta nebūtu 2 procenti no valsts budžeta izdevumu kopapjoma. Tas būtu krietni lielāks skaitlis... un tūlītās mēģināsim arī atbildēt...

N. Sakss.

Es varbūt, kamēr kolēģis skatās... 0,1 procents ir apmēram 30 miljoni. Ja mēs runājam par 0,25 procentu palielinājumu, nu... cik tas iznāk... 75 miljoni, šis kāpums 0,25 naudiskā izteiksmē ir 75... plus mīnuss... es tā galvā rēķinu... 75 miljoni.

K. Ketners.

2 procenti no IKP pret valsts budžeta izdevumu daļu, tas ir 36 procenti no IKP aptuveni, ir 5,5 procenti no valsts budžeta izdevumiem.

Bet tie skaitļi, kas ir bijuši minēti Lapiņa kunga runā, bija vispārējie valdības kopējie izdevumi, kas ietver sevī arī citus sektorus, kas arī ir pašvaldības un citas vienības.

N. Sakss.

Nu, varbūt vēl, teiksim, nu, tāda kopējās ainas. Nu, cik tad liela ir tā fiskālā telpa katru gadu ko sadalīt, ja mēs runājam par jaunajām prioritātēm? Nu, apmēram, 100 līdz 200 miljoni. Līdz ar to tie 75... viņi parāda to kopējo fonu.

A. Laviņš.

Jā, paldies par sniegto atbildi. Tas sniedz tādu kopīgu priekšstatu par šo jautājumu. Paldies.

S. Osipova.

Tā... Satversmes tiesa saka paldies Finanšu ministrijas pārstāvjiem par jūsu sniegto viedokli un izsmeļošajām atbildēm. Jauku pēcpusdienu!

Šobrīd tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums.

Tiesas sēde turpināsies rīt, 23. septembrī, pulksten 9.00 no rīta.

Kā pirmos mēs uzklaušīsim Tieslietu ministrijas pārstāvjus.

Paldies.

(Pārtraukums.)